

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Algemeen ambtsbericht Ethiopië *januari 2024*

Datum 31 januari 2024

Colofon

Versienummer
Plaats

Concept AB
Den Haag

Opgesteld door

DAF

Inhoud

Inleiding 7

1.	Politieke ontwikkelingen en veiligheidssituatie	8
1.1.	Politieke ontwikkelingen	8
1.1.1.	Territoriale reorganisatie	8
1.1.2.	Staakt-het-vurenovereenkomst Tigray	8
1.1.3.	Uitvoering/naleving staakt-het-vurenovereenkomst Tigray	9
1.1.3.1.	Regionale interim-regering	9
1.1.3.2.	Overdracht gebieden aan regionale interim-regering	10
1.1.3.3.	Geen politieke erkenning TPLF	10
1.1.3.4.	Spanningen binnen het TPLF	11
1.1.4.	Oromia	11
1.1.4.1.	OLA/OLF-Shene	11
1.1.4.2.	Onderhandelingen tussen de federale regering en OLA	12
1.1.5.	West- en South Tigray	12
1.1.6.	Opheffen special forces	13
1.1.7.	Amhara	14
1.1.7.1.	Herstructurering regionale overheid Amhara	14
1.1.7.2.	Noodtoestand	15
1.1.8.	Nationale dialoog en transitional justice	16
1.1.9.	Sidama	16
1.2.	Relaties met buurlanden	16
1.2.1.	Aanspraak op toegang tot de Rode Zee	16
1.2.2.	Eritrea	17
1.2.3.	Egypte	18
1.2.4.	Somalië	18
1.2.5.	Sudan	18
1.2.6.	Zuid-Sudan	19
1.3.	Veiligheidssituatie	19
1.3.1.	20	
1.3.2.	Ontwikkelingen in de veiligheidssituatie in Ethiopië	20
1.3.3.	Mensenrechtenschendingen door statelijke actoren	23
1.3.4.	Tigray	24
1.3.4.1.	Seksueel geweld	24
1.3.4.2.	Eritrese aanwezigheid op Ethiopisch grondgebied	25
1.3.4.3.	Mensenrechtenschendingen door Eritrese troepen	25
1.3.4.4.	Amhaarse milities in Tigray	27
1.3.4.5.	Moeizame toegang voor humanitaire hulporganisaties	27
1.3.5.	Oromia	29
1.3.5.1.	Geografische aanwezigheid van het OLA en daaraan gelieerde groepen	30
1.3.5.2.	Organisatie en hiërarchie van OLA	31
1.3.5.3.	Geweld en mensenrechtenschendingen door OLA	31
1.3.6.	Amhara	33
1.3.6.1.	Amhaarse milities	34
1.3.6.2.	Geweld tegen burgers	34
1.3.6.3.	Geografische aanwezigheid van Amhaarse milities	36
1.3.7.	Benishangul Gumuz	37
1.3.8.	Gambella	37
1.3.9.	Spanningen tussen Somali en Afar	38
1.3.10.	(Gedwongen) rekrutering	38

1.3.11.	Amhara/Oromo/federale leger conflict.....	38
1.3.12.	Veiligheidssituatie in Addis Abeba	38
1.3.12.1.	Vestigingsmogelijkheden voor personen van buiten Addis Abeba	39
1.3.13.	Reisbeperkingen.....	40
1.3.13.1.	Veiligheidsbeperkingen op bewegingsvrijheid	40
1.3.13.2.	Toegang voor journalisten en mensenrechtenonderzoekers	41
2.	Identiteit, nationaliteit en documenten	42
2.1.	Ontwikkelingen rondom de nationale identiteitskaart	42
2.2.	Ethiopische reisdocumenten aanvragen vanuit Nederland	43
3.	Mensenrechten	45
3.1.	Schendingen van mensenrechtenrechten door strijdende partijen.....	45
3.1.1.	Vervolg van misdrijven tegen de menselijkheid of oorlogsmisdrijven	45
3.1.1.1.	Internationale onderzoeksinitiatieven.....	45
3.1.1.2.	Nationale onderzoeksinitiatieven	46
3.1.1.3.	Berechting versus transitional justice.....	47
3.2.	Positie van specifieke groepen	48
3.2.1.	Etnische en religieuze groepen.....	48
3.2.1.1.	Religieuze en interetnische conflicten	48
3.2.1.2.	Behandeling etnische groepen door de autoriteiten	49
3.2.2.	Leden van oppositiepartijen en critici van de autoriteiten.....	54
3.2.2.1.	Kritiek leveren	54
3.2.2.2.	Terroristische organisaties.....	55
3.2.2.3.	Leden en sympathisanten van gewapende groepen	55
3.2.2.4.	Leden en sympathisanten van politieke partijen	55
3.2.2.5.	Journalisten en mensenrechtenverdedigers.....	56
3.2.2.6.	Familieleden	57
3.2.2.7.	Politieke gevangenen	57
3.2.3.	Vrouwen	58
3.2.3.1.	Positie van de vrouw.....	58
3.2.3.2.	FGM.....	58
3.2.3.3.	Wettelijk en beleidskader	59
3.2.3.4.	Beschermingspraktijk.....	60
3.2.4.	(Alleenstaande) minderjarigen	60
3.2.4.1.	Meerderjarigheid	60
3.2.4.2.	Leerplicht	60
3.2.4.3.	Identiteits- en reisdocumenten voor minderjarigen	60
3.2.4.4.	Wettelijk gezag over minderjarigen	61
3.2.4.5.	Opvang voor alleenstaande minderjarigen	61
3.2.5.	Lhbtqi+	64
3.3.	Naleving en schendingen van verschillende vrijheden	65
3.3.1.	Naleving van vrijheden	65
3.3.1.1.	Persvrijheid en vrijheid van meningsuiting.....	65
3.3.1.2.	Vrijheid van geloofsovertuiging	66
3.4.	Toezicht en rechtsbescherming	66
3.4.1.	Bescherming in geval van een misdrijf.....	66
3.4.1.1.	Wettelijk en procedureel kader.....	66
3.4.1.2.	De praktijk in geval van aangifte	66
3.4.1.3.	Toegang tot rechtsmiddelen.....	67
3.4.2.	Capaciteit en bereidheid van de autoriteiten om bescherming te bieden	67
3.4.2.1.	Bescherming tegen geweld door niet-statelijke actoren	68
3.4.2.2.	Bescherming tegen schendingen door statelijke actoren	68

4.	Vluchtelingen en ontheemden	69
4.1.	Ontheemden	69
4.1.1.	Aantallen	69
4.1.2.	Oorzaken	69
4.1.3.	Toegang tot diensten	69
4.2.	Asielzoekers en vluchtelingen	70
4.2.1.	Aantallen	70
4.2.2.	Opvang	70
4.2.3.	Registratie	71
4.2.4.	Eritrese asielzoekers en vluchtelingen in Ethiopië	71
4.2.4.1.	Situatie Eritrese asielzoekers en vluchtelingen tijdens Tigray conflict	71
4.2.4.2.	Situatie tijdens de verslagperiode	72
4.2.4.3.	Endabaguna Reception Center	73
4.2.4.4.	Nieuwe instroom Eritreeërs	73
4.2.4.5.	Uitreis na illegaal verblijf	74
5.	Terugkeer	75
5.1.	Repatrianten uit het Midden-Oosten	75
5.2.	Risico's op problemen bij terugkeer	75
6.	Bijlagen	77
6.1.	Afkortingen	77
6.2.	Bronnenlijst	78
6.2.1.	Nieuwsberichten	78
6.2.2.	Situation Reports	78
6.2.3.	Websites/sociale media	78
6.2.4.	Wetten en verdragen	79
6.2.5.	Rapporten en artikelen	80

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de vragen en aandachtspunten in de *Terms of Reference* (ToR) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De ToR voor dit ambtsbericht is vastgesteld op 10 augustus 2023. Deze ToR is samen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de Rijksoverheid.

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Ethiopië beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielaanvragen van personen die uit Ethiopië komen, en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Ethiopische asielzoekers. Het laatste algemeen ambtsbericht Ethiopië dateert van november 2022. De verslagperiode van het voorliggende ambtsbericht beslaat de periode van december 2022 tot en met december 2023. Het ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode. Het is geen beleidsstuk en geeft niet de visie van de regering of het beleid jegens een land of regio weer, noch bevat het conclusies ten aanzien van het vreemdelingenbeleid.

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer informatie gebruikt van niet-gouvernementele en internationale organisaties, vakliteratuur, berichtgeving in de media en relevante overheidsinstanties. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij het gaat om algemeen onbetwiste feiten of anderszins staat aangegeven. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de bijlagen bij dit ambtsbericht.

Een deel van de gebruikte informatie is ingewonnen tijdens een onderzoeksmissie naar Ethiopië in 2023. In dit ambtsbericht is gebruikgemaakt van informatie van tijdens deze missie gehouden interviews met relevante en deskundige bronnen ter plaatse. Daarnaast is informatie gebruikt die onder andere verkregen is via de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland voor Ethiopië en afkomstig is uit gesprekken en correspondentie buiten de dienstreis om. Die informatie is voornamelijk gebruikt ter ondersteuning van en aanvulling op passages die zijn gebaseerd op openbare informatie. Deze bronnen zijn in het voetnotenapparaat aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datum.

Hoofdstuk 1 behandelt de politieke context en ontwikkelingen en zet de veiligheidssituatie in Ethiopische uiteen. Hoofdstuk 2 gaat in op Ethiopische documenten. Hoofdstuk 3 beschrijft de naleving en schendingen van de mensenrechten. Hoofdstuk 4 beschrijft de positie van vluchtelingen en ontheemden. Hoofdstuk 5 behandelt de eventuele risico's voor Ethiopische staatsburgers die (gedwongen) terugkeren naar Ethiopië.

1. Politieke ontwikkelingen en veiligheidssituatie

1.1. Politieke ontwikkelingen

1.1.1. Territoriale reorganisatie

Ethiopië is een federale staat bestaande uit deelstaten - regio's genoemd - die in 1995 werden gecreëerd langs etnolinguïstische lijnen.¹ Gedurende de verslagperiode werden twee nieuwe regionale staten opgericht, namelijk *Central Ethiopia* en *Southern Ethiopia*. Voorheen maakten deze gebieden deel uit van *Southern Nations, Nationalities and Peoples' Region*. Southern Ethiopia werd een staat als gevolg van een referendum in februari 2023. In juni 2023 werd het referendum in *Wolaita* herhaald, omdat daar de resultaten ongeldig waren verklaard vanwege stemfraude. Wolaita was een zone waarvan de bevolking de wens voor een eigen regio had uitgesproken, in plaats van met andere zones en bevolkingsgroepen deel uit te maken van de nieuwe regio Southern Ethiopia. Na het referendum werd Wolaita alsnog onderdeel van die regio. De creatie van Central Ethiopia was de uitkomst van een besluit van het federale parlement.²

In de verslagperiode kondigde de federale regering aan dat de status van West-Tigray, een betwist gebied tussen Amhara en Tigray, bepaald zou worden door middel van een referendum. Zie hierover ook paragraaf 1.1.5.

1.1.2. Staakt-het-vurenovereenkomst Tigray

Op 2 november 2022, aan het eind van de vorige verslagperiode, ondertekenden het *Tigray People's Liberation Front* (TPLF) en de Ethiopische federale autoriteiten in Pretoria, Zuid-Afrika, een staakt-het-vurenovereenkomst (*Cessation of Hostilities Agreement*, CoHA).³ Deze overeenkomst betekende een keerpunt in de twee jaar durende burgeroorlog die honderdduizenden burgerdoden en wijdverspreide mensenrechtenschendingen zoals verkrachtingen, moorden en de ontzegging van humanitaire hulp aan de bevolking van met name Tigray tot gevolg had gehad.⁴ De overeenkomst werd op 12 november 2022 aangevuld met een verklaring waarin details van het staakt-het-vuren verder werden uitgewerkt.⁵ In deze verklaring stond onder andere dat de ontwapening van de strijders van de *Tigray Defence*

¹ Ethiopia Insight, *Under Ethiopia's federal system, Western Tigray belongs in Tigray*, 3 augustus 2022; Berihun Adugna Gebeye, 'The Four Faces of Ethiopian Federalism' in *Between Failure and Redemption The Future of the Ethiopian Social Contract*, 12 april 2023, p. 159.

² Addis Standard, *News: Ethiopia House of Federation officiates creation of new state in Southern Ethiopia*, 5 juli 2023; BBC Monitoring, *Two new regions formed in Ethiopia*, 19 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn*, no 455, 20 juni 2023; Addis Standard, *News: Voters casting ballots in rerun referendum to decide Wolaita zone's fate*, 19 juni 2023.

³ African Union, *Agreement for lasting peace through a permanent cessation of hostilities between the government of the Federal Democratic Republic of Ethiopia and the Tigray People's Liberation Front*, 2 november 2022, [Download-the-signed-agreement-here.pdf \(igad.int\)](#).

⁴ OHCHR, *Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Eritrea A/HRC/53/20*, 1 mei 2023; Ethiopia Watch, *Civil society Monitoring of the Cessation of Hostilities Agreement*, juli 2023, p. 4; Financial Times, *War in Tigray may have killed 600,000 people, peace mediator says*, 15 januari 2023.

⁵ *Declaration of executive plan of the Pretoria peace agreement*, [Executive-Declaration.pdf \(addisstandard.com\)](#), geraadpleegd op 6 november 2023; OHCHR, *Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Eritrea A/HRC/53/20*, 1 mei 2023, p. 6; Human Rights Watch, *Eritrea: Crackdown on Draft Evaders' Families*, 9 februari 2023.

Forces (TDF)⁶ gelijk op zou gaan met de terugtrekking uit Tigray van buitenlandse troepen en de troepen die niet tot het federale leger (*Ethiopian National Defence Force*, ENDF) behoorden.⁷

Andere partijen bij het conflict dan de federale autoriteiten en het TPLF, zoals Eritrea, de Amhara *special forces* (zie voor uitleg over special forces paragraaf 1.1.6) en militias, en de Afar special forces waren niet betrokken bij de onderhandelingen in Pretoria en ook geen ondertekenaars van de overeenkomst. Amhaarse politici hadden zich verzet tegen de onderhandelingen, omdat zij vreesden dat de Amhaarse belangen onvoldoende meegenomen zouden worden.⁸ Ook president Isaias Afwerki van Eritrea zou liever een volledige overgave of vernietiging van het TPLF hebben gezien dan een staakt-het-vuren.⁹ Dit maakte de vrede fragiel en had nieuwe conflicten en mensenrechtenschendingen tot gevolg (zie ook paragraaf 1.3).¹⁰

1.1.3. Uitvoering/naleving staakt-het-vurenovereenkomst Tigray

Sinds de ondertekening van de overeenkomst vonden enkele belangrijke ontwikkelingen plaats. Zo werd een regionale interim-regering benoemd en droeg het federale leger grote delen van Tigray over aan die interim-regering.

1.1.3.1. Regionale interim-regering

Als onderdeel van de uitvoering van de staakt-het-vurenovereenkomst haalde het Ethiopische federale parlement het TPLF op 22 maart 2023 van de lijst met terroristische organisaties.¹¹ Bij de stemming hierover in het parlement kwamen echter maar 280 van de 547 parlementsleden opdagen. Een verklaring hiervoor was dat een groot deel van de Amhaarse leden van de *Prosperity Party* (PP)¹² van premier Abiy tegen het wetsvoorstel was en liever afwezig was dan tegenstemde. Tegenstemmen kwamen van de Amhaarse oppositiepartij *National Movement of Amhara* (NaMA) en de liberale *Ethiopian Citizens for Social Justice* (EZEMA) partij. Oromo leden van de PP stemden voor het voorstel om het TPLF van de lijst met terroristische organisaties te halen, maar wilden graag dat ook de gewapende groep *Oromia Liberation Army* (OLA) van de lijst zou worden gehaald.¹³

De staakt-het-vurenovereenkomst voorzag in de instelling van een regionale interim-regering (*Interim Regional Administration*, IRA) die door middel van dialoog

⁶ De TDF was de Tigrese militaire beweging die tegen de federale regering en bondgenoten streed. De TDF bestonden niet louter uit leden van het TPLF, maar bevatte ook Tigreeërs van Tigrese oppositiepartijen. Ook Tigreeërs zonder politieke affiliatie maakten deel uit van de TDF. Het TPLF stond als de regerende partij in Tigray wel aan het hoofd van de TDF. De Ethiopische federale overheid was tegen het gebruik van de naam TDF en riep de internationale media op deze niet te gebruiken. Bron: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, november 2022, p. 8.

⁷ OHCHR, *Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Eritrea A/HRC/53/20*, 1 mei 2023, p. 6; Human Rights Watch, *Eritrea: Crackdown on Draft Evaders' Families*, 9 februari 2023.

⁸ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 4; Al Jazeera, *What's behind the crisis in Ethiopia's Amhara region? A simple guide*, 10 augustus 2023; BBC News, *Ethiopia's Amhara region hit by protests over move to dissolve regional forces*, 10 april 2023.

⁹ Martin Plaut, *The Horn of Africa faces another potential armed conflict*, 17 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 15 december 2023.

¹⁰ Ethiopia Watch, *Civil society Monitoring of the Cessation of Hostilities Agreement*, juli 2023, p. 5, 19; Al Jazeera, *What's behind the crisis in Ethiopia's Amhara region? A simple guide*, 10 augustus 2023.

¹¹ France24, *Ethiopia's parliament removes Tigray rebel party from terror list*, 22 maart 2023; Al Jazeera, *Ethiopia removes 'terrorist' tag from Tigray regional party*, 22 maart 2023.

¹² De *Prosperity Party* (PP) was de opvolger van het *Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front* (EPRDF), een coalitie van regionale politieke partijen die tussen 1991 en 2019 de dienst had uitgemaakt in Ethiopië. De PP werd in 2019 door PM Abiy opgericht. De partij was een fusie van partijen die eerder deel hadden uitgemaakt van het EPRDF en andere regionale partijen, op het TPLF na. Bron: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, november 2022, pp. 6-7.

¹³ Reuters, *Ethiopia takes Tigray's TPLF party off terrorism list*, 22 maart 2023; Al Jazeera, *Ethiopia removes 'terrorist' tag from Tigray regional party*, 22 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2023.

tussen de partijen tot stand moest komen. Het eerste voorstel van het TPLF om Debretsion Gebremichael, de leider van het TPLF, te benoemen tot voorzitter van de interim-regering, wees premier Abiy af. Hierop stelde het TPLF woordvoerder Getachew Reda voor – iemand met minder draagvlak binnen het TPLF. Daarmee ging Abiy akkoord.¹⁴ De interim-regering bestond voor 49% uit andere partijen dan het TPLF.¹⁵ Geen van de Tigrese politieke partijen die tijdens het conflict de kant van de federale regering hadden gekozen, kreeg een zetel in de interim-regering.¹⁶

1.1.3.2. Overdracht gebieden aan regionale interim-regering

Ten tijde van de ondertekening van het staakt-het-vuren stond Tigray onder controle van vier verschillende partijen, namelijk de federale regering, het TPLF, het Eritrese leger en Amhaarse troepen. Na de instelling van de Tigray regionale interim-regering droeg de federale regering het bestuur van de gebieden onder haar controle over aan de regionale interim-regering. De Amhaarse en Eritrese troepen bleven echter aanwezig in delen van Tigray. (zie ook paragraaf 1.3.2).¹⁷

Volgens de regionale interim-regering was het de verantwoordelijkheid van de federale autoriteiten om ervoor te zorgen dat ook deze troepen Tigray zouden verlaten.¹⁸ Volgens een vertrouwelijke bron beschuldigde het TPLF de federale regering ervan een politieke dialoog over deze zaken uit de weg te gaan. De blijvende aanwezigheid van Amhaarse en Eritrese troepen maakte het vrijwel onmogelijk om in bepaalde delen van Tigray voortgang te maken op het humanitaire vlak (zie ook paragraaf 1.3.3.5).¹⁹ In december 2023 kwamen de federale regering en het TPLF na tussenkomst van de Afrikaanse Unie (AU) overeen een politieke dialoog aan te gaan over openstaande zaken met betrekking tot de staakt-het-vurenovereenkomst.²⁰

Eerder had de AU, bij monde van het team dat verantwoordelijk was voor de monitoring van de staakt-het-vurenovereenkomst, bevestigd dat het TPLF zware wapens had ingeleverd en dat een deel van de TPLF-strijders ontwapend was.²¹ Aan het eind van de verslagperiode was het proces van demobilisatie, ontwapening en re-integratie van TPLF-strijders echter nog verre van voltooid. Volgens een vertrouwelijke bron verhardden de posities en werd in politieke kringen in Tigray gesproken over het opnieuw oppakken van de wapens.²²

1.1.3.3. Geen politieke erkenning TPLF

In juni 2023 wees de Nationale Kiesraad van Ethiopië (*National Election Board Ethiopia*, NEBE) het registratieverzoek van het TPLF als politieke partij af. De reden die de raad hiervoor opgaf was dat er reeds een politieke partij genaamd TPLF had bestaan en dat dit tot verwarring zou leiden.²³ In januari 2021 had de raad het TPLF als politieke partij opgeheven vanwege de betrokkenheid van de partij bij een

¹⁴ Reuters, *Ethiopia establishes Tigray interim administration as part of peace plan*, 23 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2023.

¹⁵ BBC Monitoring, *Ethiopia's Tigray ex-rebel group renews call for recognition*, 30 oktober 2023.

¹⁶ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2023.

¹⁷ The Reporter, *Eritrean forces still occupy several woredas and kebeles in Tigray, officials*, 22 april 2023.

¹⁸ Addis Standard, *News: Tigray interim president sets out regional territorial integrity, justice, IDPs as priorities as interim administration assume power*, 25 maart 2023; Addis Standard, *News: Amhara region says activities kicked off to resolve identity, boundary issues with Tigray region through referendum*, 8 juli 2023; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2023.

¹⁹ Vertrouwelijke bron, 13 juni 2023.

²⁰ Borkena, *Ethiopian Federal Government, TPLF agree to hold political dialogue*, 7 december 2023; AU, *The AU Convenes the 3rd Joint Committee Meeting of the Ethiopian Peace Process*, 2 december 2023.

²¹ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 15-16.

²² Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023.

²³ Addis Standard, *News: Election board declines new requests for TPLF as regional party*, 13 juni 2023; EEPA, [Situation Report Horn No. 457, 26 juni 2023](#); Addis Standard, [ASDailyScoop: Court upholds NEBE ruling declining request to establish TPLF as new regional party, 7 augustus 2023](#); Vertrouwelijke bron, 13 juni 2023.

gewapend conflict. Na de ondertekening van het staakt-het-vuren had het TPLF gevraagd om een herregistratie als politieke partij, maar dit was geweigerd omdat de kieswet niet voorzag in herstel van opgeheven politieke partijen.²⁴ De transitie-autoriteiten van Tigray stelden dat dit besluit van de kiesraad het staakt-het-vuren ondermijnde en het onmogelijk maakte de deelname van TPLF-leiders aan de transitie-autoriteit te erkennen.²⁵ Volgens het TPLF betrof het geen zaak voor de Kiesraad; het zou een politieke zaak zijn, net als het besluit het TPLF van de lijst met terroristische organisaties af te halen.²⁶ In augustus 2023 werd het besluit van de Kiesraad bekrachtigd door een rechtbank.²⁷

1.1.3.4. Spanningen binnen het TPLF

De verslagperiode werd gekenmerkt door spanningen binnen het TPLF. Het staakt-het-vuren had geleid tot verdeeldheid tussen enerzijds de hervormers en anderzijds de tegenstanders van het staakt-het-vuren die banden hadden met delen van de TDF die zich niet wilden ontwapenen.²⁸ Ook wilde een deel van het TPLF, als ondertekenaar van de staakt-het-vurenovereenkomst, meer zeggenschap over het bestuur van de regio.²⁹ Het besluit van de Kiesraad leidde tot extra spanningen, niet in de laatste plaats omdat daarmee de aanspraak van het TPLF op zijn deel van de eigendommen van het voormalige *Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front* (EPRDF)³⁰ zou komen te vervallen.³¹ Weliswaar werd, zoals hierboven aangegeven, de regionale interim-regering voorgezeten door Getachew Reda, een hoge functionaris van het TPLF, maar zij bestond voor bijna de helft uit andere politieke partijen.³²

Sinds de ondertekening van het staakt-het-vuren nam het aantal politieke (oppositie-)partijen in Tigray sterk toe doordat het TPLF door het conflict zijn centralistische greep op het politieke landschap enigszins was kwijtgeraakt.³³

1.1.4. Oromia

1.1.4.1. OLA/OLF-Shene

Het *Oromia Liberation Army* (OLA) was in 2018 opgericht door leden van het *Oromia Liberation Front* (OLF) die weigerden zich te ontwapenen toen premier Abiy het OLF als legale politieke partij erkende.³⁴ De Ethiopische autoriteiten gaven aan OLA de naam OLF-Shene, een benaming waartegen OLA zich verzette.³⁵ Aan het eind van de vorige verslagperiode was het geweld in Oromia en in de *Oromo Special Zone* in

²⁴ Addis Standard, *News: Election Board declines to restore TPLF's legal registration as political party*, 13 mei 2023; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2023.

²⁵ Addis Standard, *News: Election board declines new requests for TPLF as regional party*, 13 juni 2023.

²⁶ Ethiopian Citizen, *Ethiopia's Chief of the Electoral Board Resigns Amid Row with TPLF*, 26 juni 2023.

²⁷ [Addis Standard, ASDailyScoop: Court upholds NEBE ruling declining request to establish TPLF as new regional party, 7 augustus 2023.](#)

²⁸ Vertrouwelijke bron, 13 juni 2023.

²⁹ BBC Monitoring, *Ethiopia's Tigray state leader fires more TPLF officials amid row*, 8 november 2023.

³⁰ Het *Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front* (EPRDF) was een coalitie van regionale politieke partijen die tussen 1991 en 2019 de dienst had uitgemaakt in Ethiopia. Het was de voorganger van de Prosperity Party, die vandaag de dag aan het bewind is.

³¹ Vertrouwelijke bron, 13 juni 2023.

³² BBC Monitoring, *Ethiopia's Tigray ex-rebel group renews call for recognition*, 30 oktober 2023.

³³ Vertrouwelijke bron, 13 juni 2023.

³⁴ OLA, *A brief political manifesto. From armed struggle to the prospect of peace*, januari 2023; The Reporter, *Oromia in dire straits*, 3 december 2022; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³⁵ EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 417*, 25 april 2023; Ethiopia Insight, *Is peace finally coming to Ethiopia's Oromia region?*, 30 april 2023; Africa Intelligence, *Ethiopia: OLA and Addis open preliminary talks in climate of mistrust*, 27 april 2023.

Amhara regio³⁶ toegenomen.³⁷ Door de focus van de federale autoriteiten en het leger op Tigray, kon het OLA zijn opstand uitbreiden.³⁸

1.1.4.2. Onderhandelingen tussen de federale regering en OLA

Ondanks een samenwerkingsovereenkomst tussen het OLA en het TPLF uit 2021 was het OLA niet betrokken bij de vredesonderhandelingen in Pretoria. De Ethiopische autoriteiten gaven hiervoor als reden dat OLA geen duidelijke politieke agenda had.³⁹ In de nasleep van de staakt-het-vurenovereenkomst met het TPLF nam de druk op de federale regering toe om ook met het OLA te onderhandelen. Parlementsleden uit Oromia van de Prosperity Party van Abiy schreven hiertoe begin 2023 meerdere oproepen, aan de premier, het parlement en de AU.⁴⁰

In januari 2023 publiceerde OLA-leider Jaal Marro (zie ook paragraaf 1.3.4.2), een manifest waarin hij de eisen van OLA uiteenzette: politieke autonomie, economische soevereiniteit, en bescherming van de sociaaleconomische rechten van de Oromo tegen de Ethiopische federale staat. Ook ontkende hij dat OLA zich schuldig maakte aan etnisch geweld.⁴¹

In 2023 vonden twee rondes van vredesonderhandelingen plaats tussen de federale autoriteiten en het OLA. De eerste ronde vond plaats van 25 april tot 3 mei 2023 in Zanzibar, Tanzania.⁴² De gesprekken leidden niet tot een overeenkomst.⁴³ Ook de tweede ronde, die plaatsvond in november 2023, leidde niet tot een overeenkomst.⁴⁴ Het OLA beschuldigde de Ethiopische autoriteiten ervan het leiderschap van het OLA met beloftes van machtsposities te hebben willen verleiden tot het negeren van de onderliggende problematiek.⁴⁵

1.1.5. West- en South Tigray

Amhaarse troepen, die in het Tigrayconflict nauw samen hadden gewerkt met het federale leger, hadden in 2020 delen van het westen en zuiden van Tigray, namelijk de gebieden Welkait-Tegede, Tselemt en Raya ingenomen.⁴⁶ Dit waren gebieden die in 1995 aan Tigray waren toebedeeld in de toen nieuwe grondwet die autonome regio's creëerde langs etnolinguïstische lijnen.⁴⁷ Volgens de Amhara die in het

³⁶ *Oromia Special Zone* is een gebied in Amhara regio waar vooral Oromo wonen.

³⁷ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 14-15.

³⁸ The New Humanitarian, *As violence subsides in Tigray, Ethiopia's Oromia conflict flares*, 12 januari 2023; Agenzia Fides, *Controversial trials over the effects of the truce in Tigray, while the conflict in Oromia reopens*, 19 januari 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³⁹ Africa Intelligence, *Ethiopia: OLA and Addis open preliminary talks in climate of mistrust*, 27 april 2023; The Reporter, *Oromia in dire straits*, 3 december 2022.

⁴⁰ The New Humanitarian, *As violence subsides in Tigray, Ethiopia's Oromia conflict flares*, 12 januari 2023; Addis Standard, *News: Lawmakers from Oromia urge AU to "intervene and negotiate" to end conflict in Oromia, repeat call for warring parties*, 20 maart 2023.

⁴¹ OLA, *A brief political manifesto. From armed struggle to the prospect of peace*, januari 2023.

⁴² EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 416*, 24 april 2023; Addis Standard, *NewsAlert: Negotiations between government, Oromo Liberation Army to start in Tanzania: PM Abiy*, 23 april 2023; Addis Standard, *Updated: Ethiopia says "constructive" talks with OLA concluded today with no agreement; OLA says understandings reached "on some outstanding issues" but not on "key political matters"*, 3 mei 2023.

⁴³ EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 416*, 24 april 2023; Addis Standard, *NewsAlert: Negotiations between government, Oromo Liberation Army to start in Tanzania: PM Abiy*, 23 april 2023; Addis Standard, *Updated: Ethiopia says "constructive" talks with OLA concluded today with no agreement; OLA says understandings reached "on some outstanding issues" but not on "key political matters"*, 3 mei 2023.

⁴⁴ BBC Monitoring, *Ethiopia, Oromo rebels resume peace talks in Tanzania*, 8 november 2023; Addis Standard, *Update: US, IGAD, Kenya & Norway key peace talk facilitators; OLA southern command chief arrives in Dar es Salaam*, 8 november 2023; BBC Monitoring, *Second round of talks between Ethiopia, rebel OLA end without deal*, 21 november 2023.

⁴⁵ BBC Monitoring, *Briefing: OLA blames Ethiopian government for failed peace talks*, 25 november 2023.

⁴⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, november 2022, pp. 63-64; Financial Times, *Ethiopia's plan to rebuild in the wake of a 'brutal' war*, 4 oktober 2023; Addis Standard, *News: Amhara region says activities kicked off to resolve identity, boundary issues with Tigray region through referendum*, 8 juli 2023; NRC, *Nieuw etnisch conflict in Ethiopië*, 9 augustus 2023.

⁴⁷ Ethiopia Insight, *Under Ethiopia's federal system, Western Tigray belongs in Tigray*, 3 augustus 2022.

gebied woonden, waren zij vanaf die tijd door het TPLF gemarginaliseerd en gediscrimineerd. Ook zou het TPLF in het verleden massaal Tigreeërs naar het dunbevolkte gebied hebben gestuurd, omdat de landbouwgrond er vruchtbaar was. Dit had als bijkomend effect dat zij er de meerderheid werden. Amhara hadden het gebied al die tijd geclaimd. Tijdens de bezetting door Amhaarse troepen gedurende het conflict in Tigray (november 2020 – november 2022) hadden deze zich in het gebied schuldig gemaakt aan ernstige mensenrechtenschendingen tegen de burgerbevolking.⁴⁸ Omgekeerd hadden de *Tigray Defence Forces* (TDF)⁴⁹ zich tijdens offensieven in de regio's Afar en Amhara in 2021 ook schuldig gemaakt aan ernstige mensenrechtenschendingen, zoals mishandeling, detentie, standrechtelijke executies en seksueel geweld tegen burgers.⁵⁰

Uit de staakt-het-vurenovereenkomst van november 2022 volgde dat de status van de betwiste gebieden in Tigray moest worden bepaald in overeenstemming met de grondwet.⁵¹ Volgens Amhaarse politici werd de regio Amhara daarmee benadeeld; de belangen van de Amhara zouden onvoldoende meegenomen zijn in de onderhandelingen, met als gevolg dat de Amhaarse bevolkingsgroep zich onvoldoende beschermd of gesteund voelde.⁵² In november 2023 kondigde de federale regering aan dat er gewerkt werd aan een referendum om de grensconflicten tussen Tigray en Amhara op te lossen. Door het geschil door middel van een referendum te willen aanpakken, werd de timing van de terugkeer van ontheemden naar die gebieden van groot belang, aangezien de samenstelling van de bevolking grote invloed kon hebben op de uitslag van het referendum.⁵³ In reactie op de uitspraak in augustus 2023 van de minister van Defensie dat (Tigrese) ontheemden binnenkort konden terugkeren naar de betwiste gebieden, hadden de Amhaarse machthebbers in die gebieden gereageerd met de woorden dat zij zich zouden 'verdedigen tegen indringers'.⁵⁴ Ook de regionale interim-regering van Tigray verwierp het voorstel van een referendum, omdat het in tegenspraak zou zijn met de staakt-het-vurenovereenkomst.⁵⁵

1.1.6. Opheffen special forces

De Ethiopische grondwet voorziet erin dat regionale overheden een eigen regionale politiemacht oprichten, maar door de jaren heen, en met name sinds het aantreden van premier Abiy in 2018, hadden sommige lidstaten regionale veiligheidsstructuren

⁴⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, november 2022, pp. 63-64; Financial Times, *Ethiopia's plan to rebuild in the wake of a 'brutal' war*, 4 oktober 2023; Addis Standard, *News: Amhara region says activities kicked off to resolve identity, boundary issues with Tigray region through referendum*, 8 juli 2023; NRC, *Nieuw etnisch conflict in Ethiopië*, 9 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 15 december 2023.

⁴⁹ In open bronnen bestaat er geen consistentie in het gebruik van de termen TPLF en TDF. Hoewel de afkortingen door elkaar gebruikt worden, was de TDF de Tigrese militaire tak die tegen de federale regering en bondgenoten streed. De TDF bestond niet louter uit leden van het TPLF, maar bevatte ook Tigreeërs van Tigrese oppositiepartijen zoals Baytona en TIP. Ook Tigreeërs zonder politieke affiliatie maakten deel uit van de TDF. Het TPLF stond aan het hoofd van de TDF. Bron: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, november 2022, p. 8, voetnoot 27.

⁵⁰ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, pp. 7-8.

⁵¹ Al Jazeera, *What's behind the crisis in Ethiopia's Amhara region? A simple guide*, 10 augustus 2023; African Union, *Agreement for lasting peace through a permanent cessation of hostilities between the government of the Federal Democratic Republic of Ethiopia and the Tigray People's Liberation Front*, 2 november 2023, [Download-the-signed-agreement-here.pdf \(igad.int\)](#), artikel 9.

⁵² International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, p. 16; Ethiopia Peace Observatory, *Ethiopia Peace Observatory weekly: 29 July-4 August 2023*, 10 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁵³ Addis Standard, *News: Amhara region says activities kicked off to resolve identity, boundary issues with Tigray region through referendum*, 8 juli 2023; Financial Times, *Ethiopia's plan to rebuild in the wake of a 'brutal' war*, 4 oktober 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia says referendum to decide Tigray-Amhara dispute*, 6 november 2023; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2023.

⁵⁴ BBC Monitoring, *Ethiopia's Amhara reject minister's remarks on disputed area's*, 28 augustus 2023.

⁵⁵ BBC Monitoring, *Ethiopia's Tigray rejects proposed referendum on border row*, 6 december 2023.

opgericht die op kleine legers leken. Deze special forces gaven de regio's een zekere mate van autonomie in hun veiligheidsbeleid.⁵⁶ Op 6 april 2023 kondigde de federale regering aan dat alle regionale special forces zouden worden ontwapend en geïntegreerd in de regionale en federale politie en het federale leger.⁵⁷

Het besluit om de regionale special forces te centraliseren werd in de meeste regio's relatief rustig ontvangen, inclusief in staten als Oromia, Afar en Somali waar de special forces een belangrijke rol speelden.⁵⁸ In de regio Amhara was het verzet daarentegen groot. Volgens Amhaarse politici en publieke opinie waren de belangen van de Amhara onvoldoende meegenomen in de onderhandelingen met het TPLF, met als gevolg dat de Amhaarse bevolkingsgroep zich onvoldoende beschermd of gesteund voelde.⁵⁹ Daarnaast zagen Amhara in het besluit om de special forces op te heffen een plan van de – in hun ogen – door Oromo gedomineerde federale autoriteiten om de politieke en militaire macht van de Amhara te verkleinen en ook de betwiste gebieden Welkait en Raya aan Tigray terug te geven.⁶⁰ Er werd onterecht beweerd dat alleen in Amhara de special forces werden ontwapend.⁶¹

Aan het eind van de verslagperiode was de demobilisatie en re-integratie van de verschillende regionale special forces gaande. Volgens een vertrouwelijke bron verschilde de snelheid waarmee dit gebeurde per regio.⁶² Een andere vertrouwelijke bron gaf aan dat het moeilijk was de voortgang in te schatten omdat onduidelijk was uit hoeveel troepen de verschillende special forces bestonden.⁶³

1.1.7. Amhara

Tegen een achtergrond van oplopende spanningen tussen de federale autoriteiten en de Amhara, vermoordden naar verluidt etnische extremisten vanaf eind april 2023 verschillende politieke en veiligheidsleiders die de demobilisatie van de special forces steunden. Onder de slachtoffers bevond zich de leider van de Amhara-factie van de PP.⁶⁴ Leden van de Amhara special forces die niet wilden demobiliseren, sloten zich aan bij Amhaarse milities, ook wel Fano genoemd. In augustus 2023 escaleerde het geweld tussen de Amhaarse milities en het federale leger.⁶⁵ Hierop wordt uitgebreid ingegaan in paragraaf 1.3.4.

1.1.7.1. Herstructurering regionale overheid Amhara

De verslechterende situatie in Amhara leidde tot een herstructurering van de regionale overheid. Een nieuwe voorzitter, de vijfde sinds het aantreden van premier Abiy, en twaalf nieuwe raadsleden werden aangesteld. Ondanks de

⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 28 april 2023.

⁵⁷ Reuters, Ethiopia to dismantle regional special forces in favour of 'centralized army', 6 april 2023; Crisis24, *Ethiopia: Increased tension likely in Amhara Region through at least mid-April amid officials' call to dismantle regional special forces units*, 7 april 2023; BBC News, *Ethiopia's Amhara region hit by protests over move to dissolve regional forces*, 10 april 2023; Vertrouwelijke bron, 28 april 2023.

⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 28 april 2023.

⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁶⁰ BBC News, *Ethiopia's Amhara region hit by protests over move to dissolve regional forces*, 10 april 2023; Crisis24, *Ethiopia: Increased tension likely in Amhara Region through at least mid-April amid officials' call to dismantle regional special forces units*, 7 april 2023; Al Jazeera, *What's behind the crisis in Ethiopia's Amhara region? A simple guide*, 10 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 28 april 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁶¹ Ahram Online, *Ethiopian PM vows to dismantle all paramilitary forces in country*, 6 juli 2023; Vertrouwelijke bron, 28 april 2023.

⁶² Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

⁶³ Vertrouwelijke bron, 22 januari 2024.

⁶⁴ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations, 13 oktober 2023, pp. 17-18; Ethiopia Peace Observatory, *EPO weekly: 29 July-4 August 2023*, 10 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 420*, 28 april 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 422*, 2 mei 2023; Vertrouwelijke bron, 28 april 2023.

⁶⁵ BBC Monitoring, *Ethiopia blocks internet in Amhara amid clashes*, 3 augustus 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia heightens restrictions on six Amhara towns amid unrest*, 9 augustus 2023; Al Jazeera, *What's behind the crisis in Ethiopia's Amhara region? A simple guide*, 10 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 28 april 2023.

hervormingen hielden de moordpartijen op lokale civiele en veiligheidsfunctionarissen niet op, waardoor de lokale overheid in de regio Amhara op veel plekken niet functioneerde.⁶⁶

1.1.7.2. Noodtoestand

Op 2 augustus 2023 legden de regionale autoriteiten in Amhara het internet plat, en riepen de hulp in van de federale autoriteiten.⁶⁷ In vervolg hierop riep de federale regering op 4 augustus de noodtoestand uit voor een periode van zes maanden (dus tot begin februari 2024).⁶⁸ De noodverordening betrof het conflict in de regio Amhara, maar werd door de autoriteiten van toepassing verklaard in het gehele land om activiteiten te kunnen tegenhouden die de regionale of nationale veiligheidssituatie verder zouden laten verslechteren.⁶⁹ Wie zich niet aan de voorwaarden van de noodverordening hield, riskeerde drie tot tien jaar gevangenisstraf.⁷⁰

Zoals gebruikelijk bij noodtoestanden in Ethiopië werd een *command post*⁷¹ ingericht. Deze stond onder leiding van de directeur-generaal van de nationale veiligheidsdienst (*National Intelligence and Security Service*, NISS). De noodtoestand onthief de autoriteiten van het respecteren van bepaalde rechtsstatelijke elementen: zo was een arrestatiebevel niet nodig, en verviel de verplichting arrestanten binnen 48 uur voor te geleiden. De command post had het mandaat om zonder een rechterlijk bevel personen te arresteren, een avondklok in te stellen, bewegings- en vergadervrijheid in te perken, en dienstverlening en transport op te schorten.⁷² Naast een avondklok vaardigde de command post een verbod uit op publieke bijeenkomsten, het dragen van wapens door burgers en motorfietsen en gemotoriseerde driewielers in het verkeer. Bedrijven en overheidsinstanties werd opgedragen vanaf 10 augustus 2023 weer aan het werk te gaan.⁷³ Het verbod op driewielers in het verkeer werd op 15 augustus 2023 weer opgeheven.⁷⁴ De jurisdictie van de command post reikte verder dan alleen ordehandhaving: volgens een bron moesten alle grote beleidsbesluiten eerst worden voorgelegd aan de command post.⁷⁵

Ondanks een advies van de Ethiopische Mensenrechtencommissie om de noodtoestand aan mensenrechtenstandaarden te conformeren, keurde het

⁶⁶ Addis Standard, *News: Crisis-hit Amhara state capital gets new mayor, administrative leadership*, 15 september 2023; Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023.

⁶⁷ BBC Monitoring, *Ethiopia blocks internet in Amhara amid clashes*, 3 augustus 2023.

⁶⁸ Ethiopia Peace Observatory, *EPO weekly: 29 July-4 August 2023*, 10 augustus 2023; Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 4; BBC Monitoring, *Ethiopia to impose state of emergency on restive region*, 4 augustus 2023; Al Jazeera, *Ethiopia declares state of emergency following clashes in Amhara*, 4 augustus 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia heightens restrictions on six Amhara towns amid unrest*, 9 augustus 2023; Al Jazeera, *What's behind the crisis in Ethiopia's Amhara region? A simple guide*, 10 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 28 april 2023.

⁶⁹ Ethiopian Monitor, *Council Declares State of Emergency in Amhara Region*, 4 augustus 2023; Ethiopia Peace Observatory, *EPO weekly: 29 July-4 August 2023*, 10 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁷⁰ VOA Africa, *Ethiopia Announces Arrests In Tense Amhara Region*, 7 augustus 2023; Al Jazeera, *What's behind the crisis in Ethiopia's Amhara region? A simple guide*, 10 augustus 2023.

⁷¹ Een command post is een comité van militairen dat in feite de macht heeft in het gebied waar de noodtoestand voor geldt. Naast de command posts heeft het leger ook de controle over de gebieden aan veel interregionale grenzen. Volgens Ethiopia Insight staat meer dan de helft van Ethiopië de facto onder het bestuur van het federale leger. Bron: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, februari 2021, voetnoot 262.

⁷² BBC Monitoring, *Command centre set up to coordinate security operation in Ethiopia's Amhara*, 4 augustus 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia admits losing areas in Amhara region to militia*, 6 augustus 2023; Ethiopian Monitor, *Council Declares State of Emergency in Amhara Region*, 4 augustus 2023; Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 4; Addis Standard, *News: Intelligence chief Temesgen Tiruneh to lead command post overseeing SoE in Amhara region, ministry of justice reveals further details*, 5 augustus 2023; Amnesty International, *Ethiopia: Authorities must grant independent investigators, media unfettered access to Amhara region to probe violations under state of emergency*, 18 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁷³ BBC Monitoring, *Ethiopia heightens restrictions on six Amhara towns amid unrest*, 9 augustus 2023.

⁷⁴ BBC Monitoring, *Ethiopia lifts ban on tricycles in six Amhara towns*, 15 augustus 2023.

⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

parlement het wetsvoorstel zonder amendementen goed.⁷⁶ De commissie had opgeroepen de noodtoestand terug te brengen van zes maanden tot één maand en deze alleen van toepassing te laten zijn op de regio Amhara.⁷⁷ In oktober 2023 schreven de commissie en de VN-Hoge Commissaris voor de Mensenrechten aan de federale autoriteiten dat de noodtoestand onverenigbaar was met *transitional justice*⁷⁸, en riepen zij op tot dialoog.⁷⁹

1.1.8. Nationale dialoog en transitional justice

Zoals beschreven in het vorige ambtsbericht, werd in februari 2022 een Nationale Dialoog Commissie opgericht. Doel van de commissie was om meningsverschillen over fundamentele kwesties - zoals bijvoorbeeld grensgeschillen - op te lossen en een nationale consensus tot stand te brengen.⁸⁰ Waarnemers maakten zich echter zorgen over de mate van inclusiviteit van het proces.⁸¹ Naast de Nationale Dialoog werkten de Ethiopische federale autoriteiten in de verslagperiode aan het ontwikkelen van ideeën voor transitional justice (zie ook paragraaf 3.1.1.3). In januari 2023 bracht het Ethiopische ministerie van Justitie een notitie uit met opties daarvoor.⁸² De twee processen zouden met elkaar verbonden moeten zijn, maar de autoriteiten hadden niet duidelijk gemaakt hoe ze zich tot elkaar verhielden.⁸³

1.1.9. Sidama

In de regio Sidama, die in 2020 was opgericht om tegemoet te komen aan de wens van de Sidama-bevolkingsgroep om een eigen regio te hebben, was sprake van spanningen tussen de regionale overheid, gedomineerd door de PP, en de oppositiepartij *Sidama Federalist Party* (SFP). Deze partij beschuldigde de regionale overheid van mismanagement en corruptie. Eind 2023 arresteerde de regionale regering van Sidama meer dan twintig kopstukken van de partij wegens het aantasten van de relaties met naburige regio's (zie ook paragraaf 3.2.2.4).⁸⁴

1.2. Relaties met buurlanden

1.2.1. Aanspraak op toegang tot de Rode Zee

⁷⁶ Amnesty International, *Ethiopia: Authorities must grant independent investigators, media unfettered access to Amhara region to probe violations under state of emergency*, 18 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁷⁷ BBC Monitoring, *Ethiopia asked to reduce period of Amhara region state of emergency*, 12 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 473*, 24 augustus 2023.

⁷⁸ Transitional justice gaat over de vraag tijdens een grote politieke transitie over hoe rekenschap te geven van de schendingen van mensenrechten die in voorafgaande perioden zijn begaan. Bron: Amnesty International, [Transitie en transitional justice \(overgangsjustitie\) - Amnesty International](#)

⁷⁹ EHRC/OHCHR, *Advisory note on the next steps towards the development of a human rights compliant Transitional Justice Policy for Ethiopia*, 11 oktober 2023.

⁸⁰ Institute for Security Studies, *Ethiopia's National Dialogue needs greater credibility and inclusivity*, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁸¹ Institute for Security Studies, *Ethiopia's National Dialogue needs greater credibility and inclusivity*, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁸² Institute for Security Studies, *Ethiopia's transition depends on both dialogue and transitional justice*, 1 september 2023.

⁸³ Institute for Security Studies, *Ethiopia's transition depends on both dialogue and transitional justice*, 1 september 2023.

⁸⁴ Addis Standard, *News: Sidama Federalist Party accuses regional government of unlawful arrests, calls for release of detained members*, 4 oktober 2023; Addis Standard, *News: Sidama regional government counters SFP allegations, accuses party of spreading discord*, 5 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

Ethiopië heeft geen grenzen die toegang geven tot de zee. In de verslagperiode ontstonden spanningen tussen Ethiopië en zijn buurlanden – met name Eritrea, Somalië en Djibouti -, nadat premier Abiy in oktober 2023 aankondigde dat Ethiopië een haven aan de Rode Zee nodig had.⁸⁵ Tijdens de viering van de Dag van het Leger op 26 oktober 2023, zong het leger 'De zee is van ons'.⁸⁶ De staatsmedia gaf wekenlang ruime aandacht aan de uitingen van de premier.⁸⁷ Op 1 januari 2024 tekenden Ethiopië en Somaliland een overeenkomst die Ethiopië toegang zou geven tot een haven en een militaire basis.⁸⁸ In ruil daarvoor zou Ethiopië Somaliland erkennen. Somaliland scheidde zich in de jaren negentig eenzijdig af van Somalië, maar noch door Somalië noch internationaal wordt Somaliland als onafhankelijk erkend.⁸⁹ In reacties op de overeenkomst gaf Somalië aan deze te zien als een daad van agressie⁹⁰ en de president van Somalië verklaarde de overeenkomst nietig.⁹¹ Later gaf hij aan dat Somalië geen 'pogingen van annexatie' door Ethiopië zou accepteren.⁹²

1.2.2. Eritrea

In eerdere ambtsberichten werd aangegeven dat de samenwerking tussen Eritrea en Ethiopië tijdens het conflict in Tigray vooral een verstandshuwelijk had betroffen.⁹³ Gaandeweg het conflict en zeker sinds Ethiopië een staakt-het-vurenovereenkomst met het TPLF sloot, verslechterden de verhoudingen tussen beide landen. Eritrea was het namelijk niet eens met de staakt-het-vurenovereenkomst.⁹⁴ In juli 2023, tijdens de top over de situatie in Sudan in Caïro, spraken president Isaias van Eritrea en premier Abiy met elkaar. Naar verluidt was dit de eerste ontmoeting sinds oktober 2020, een maand voor het conflict in Tigray uitbrak.⁹⁵

De relatie tussen premier Abiy en president Isaias kwam verder onder druk te staan door de uitspraken van premier Abiy over noodzaak van toegang tot de Rode Zee.⁹⁶ De doorgaans isolationistische Isaias haalde in de verslagperiode de banden aan met mogelijke bondgenoten in oppositie tegen Ethiopië, zoals Al-Burhan van het Sudanese leger (zie ook paragraaf 1.2.5), Egypte (zie ook paragraaf 1.2.3), Somalië

⁸⁵ BBC Monitoring, *Briefing: Ethiopian leader says ready to swap dam's shares for port*, 14 oktober 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Ethiopia seeks to allay fears as port access remarks alarm neighbours*, 26 oktober 2023; The Economist, *Ports in a storm*, 2 november 2023.

⁸⁶ BBC Monitoring, *Ethiopian army chants "the sea is ours" in port access quest*, 27 oktober 2023.

⁸⁷ BBC Monitoring, *Briefing: Ethiopian state media give wide coverage to demand for port access*, 19 oktober 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Ethiopia TV amplifies commentaries, programmes on Red Sea port quest*, 23 oktober 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Ethiopian state TV sustains coverage on port issue*, 6 november 2023.

⁸⁸ BBC Monitoring, *Ethiopia and Somaliland sign MoU on port access*, 1 januari 2024; BBC Monitoring, *PM says Somaliland MoU to heal 'Ethiopia's heartbreak'*, 2 januari 2024.

⁸⁹ BBC Monitoring, *Ethiopia and Somaliland sign MoU on port access*, 1 januari 2024; BBC Monitoring, *Ethiopia alludes to Somaliland recognition for first time*, 3 januari 2023; BBC Monitoring, *Somalia's president 'nullifies' Ethiopia-Somaliland pact*, 7 januari 2024; BBC Monitoring, *Ethiopian official says formal recognition part of Somaliland deal*, 20 januari 2024.

⁹⁰ BBC News, *Somalia calls Ethiopia-Somaliland agreement act of aggression*, 2 januari 2024; BBC Monitoring, *Briefing: Somalia accuses Ethiopia of provocation over port deal with Somaliland*, 2 januari 2024.

⁹¹ BBC Monitoring, *Somali leader dismisses lease of territory to Ethiopia amid row*, 5 januari 2024; BBC Monitoring, *Somalia's president 'nullifies' Ethiopia-Somaliland pact*, 7 januari 2024.

⁹² BBC Monitoring, *Somali president warns Ethiopia against 'attempts at annexation'*, 12 januari 2024.

⁹³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, mei 2022, p. 9.

⁹⁴ The Economist, *Ports in a storm*, 2 november 2023; Johannes Woldemariam, *Blog: Eritrean refugees face danger in Sudan and Ethiopia*, 25 mei 2023; Makeda Saba, *One year since the Pretoria Ceasefire – where are we?*, 31 oktober 2023.

⁹⁵ BBC Monitoring, *Eritrean, Ethiopian leaders meet first time in over two years*, 13 juli 2023.

⁹⁶ Chatham House, *Navigating the regionalization of Ethiopia's Tigray conflict*, 8 september 2023; BBC Monitoring, *Eritrean website reacts to Ethiopian PM's Red Sea comments*, 12 juli 2023; BBC Monitoring, *Briefing: Ethiopian leader says ready to swap dam's shares for port*, 14 oktober 2023; The Economist, *Ports in a storm*, 2 november 2023; Johannes Woldemariam, *Blog: Eritrean refugees face danger in Sudan and Ethiopia*, 25 mei 2023; Martin Plaut, *President Isaias and PM Abiy divorce. War is likely: It is just a matter of timing*, 31 oktober 2023.

en Saudi-Arabië.⁹⁷ Somalië stuurde in november 2023 voor het eerst een ambassadeur naar Eritrea.⁹⁸

1.2.3. Egypte

Ook met Egypte liepen de spanningen weer op rondom de GERD. Deze dam bevindt zich op Ethiopisch grondgebied, maar heeft grote gevolgen voor de watertoevoer door de Blauwe Nijl naar Sudan en vooral Egypte. In augustus 2023 hervatten Egypte, Sudan en Ethiopië na twee jaar de gesprekken omtrent deze dam.⁹⁹ Egypte wilde een wettelijk afdwingbaar verdrag over de dam, maar Ethiopië bleef zich hiertegen verzetten.¹⁰⁰ Tegen het einde van de verslagperiode waren de betrokken landen nog niet tot een overeenkomst gekomen.

In oktober 2023 maakte Ethiopië bekend dat het geregeld te maken had met cyberaanvallen op de dam. Zonder namen te noemen, beschuldigde de vicepremier van Ethiopië 'sommigen' ervan de nationale belangen van Ethiopië niet te respecteren.¹⁰¹

1.2.4. Somalië

Ethiopië droeg troepen bij aan de militaire operatie van de Afrikaanse Unie in Somalië.¹⁰² In december 2023 hernieuwden Ethiopië en Somalië hun bilaterale militaire samenwerkingsverdrag dat in 2014 voor het eerst ondertekend was.¹⁰³

Sinds 2022 vond een nieuw offensief plaats tegen Al-Shabaab.¹⁰⁴ In september 2023 voerde Al-Shabaab een aanval uit op een konvooi van het Ethiopische leger. Volgens Al Shabaab kwamen hierbij 167 Ethiopische militairen om het leven; volgens andere bronnen was dit aantal overdreven maar was het desalniettemin een ernstige aanslag.¹⁰⁵ Enkele weken later braken er gevechten uit tussen het Ethiopische leger en Somalische politie in de regio Gedo in Somalië.¹⁰⁶

Door geweld in het Noord-Somalische Lascanood vluchtten in de verslagperiode ongeveer honderdduizend Somaliërs uit dat gebied naar de regio Somali van Ethiopië.¹⁰⁷

1.2.5. Sudan

⁹⁷ Sahan Research, *The Horn Edition Issue 13*, 30 november 2023; African Business, *Eritrea: President Isaias Afwerki returned back home*, 15 november 2023.

⁹⁸ Garowe Online, *Somalia appoints first ever envoy to Eritrea*, 19 november 2023; Sahan Research, *The Horn Edition Issue 13*, 30 november 2023.

⁹⁹ The Independent, *Egypt, Ethiopia and Sudan resume negotiations over a disputed dam*, 27 augustus 2023; Al Jazeera, *TV Reportage: Will Ethiopia compromise on its Grand Renaissance Dam?*, 28 augustus 2023.

¹⁰⁰ Al Jazeera, *TV Reportage: Will Ethiopia compromise on its Grand Renaissance Dam?*, 28 augustus 2023; Al Jazeera, *Second round of negotiations on Ethiopia's mega-dam wrap up*, 25 september 2023.

¹⁰¹ BBC Monitoring, *Ethiopia says facing 'frequent' cyber-attacks over Nile dam*, 16 oktober 2023.

¹⁰² BBC Monitoring, *Somalia, Ethiopia renew defence cooperation agreement*, 7 december 2023.

¹⁰³ BBC Monitoring, *Somalia, Ethiopia renew defence cooperation agreement*, 7 december 2023.

¹⁰⁴ BBC Monitoring, *Somalia, Ethiopia renew defence cooperation agreement*, 7 december 2023; Rift Valley Institute, *2023 This year in the Horn of Africa*, 18 juli 2023.

¹⁰⁵ BBC Monitoring, *Al-Shabab claims 167 Ethiopian soldiers killed in fighting*, 17 september 2023; VOA, *Al-Shabab Attacks Ethiopian Military Convoys in Somalia*, 17 september 2023.

¹⁰⁶ BBC Monitoring, *Ethiopian forces 'clash with local police' in Somalia's Dolow town*, 26 september 2023; VOA, *Al-Shabab Attacks Ethiopian Military Convoys in Somalia*, 17 september 2023.

¹⁰⁷ UN News, *New settlement opens for latest Somali refugees in Ethiopia*, 11 april 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

Op 15 april 2023 brak in Sudan een gewapend conflict uit tussen het Sudanese leger (*Sudanese Armed Forces*, SAF) en de *Rapid Support Forces* (RSF). In aanloop naar dat conflict had Ethiopië de banden aangehaald met Al-Burhan, de leider van het Sudanese leger, terwijl Isaias, de president van Eritrea, de leider van de RSF, Hemedti, officieel ontvangen had.¹⁰⁸ Volgens een Oost-Afrikaanse denktank verschoven de coalities door de competitie tussen Saudi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) om invloed over de Rode Zee. Saudi-Arabië zocht aansluiting bij de SAF, Egypte en Eritrea, waardoor Ethiopië richting de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) en de RSF schoof.¹⁰⁹ Desalniettemin bracht Al-Burhan van de SAF in november 2023 een bezoek aan Ethiopië.¹¹⁰

In de maanden na de aanvang van het Sudanese conflict vluchtten grote groepen mensen de grens over van Sudan naar Ethiopië, tot zo'n duizend personen per dag.¹¹¹ Tussen april en december 2023 waren meer dan 91 duizend personen de grens tussen Sudan en Ethiopië overgegaan.¹¹² Volgens een bron werd het hen niet gemakkelijk gemaakt de grens over te gaan. Mensen werden ondervraagd door de Sudanese grenswachten en moesten soms hun eigendommen achterlaten. Ethiopië vereiste bij binnenkomst een e-visum van tachtig USD.¹¹³ Toen in augustus 2023 de gevechten uitbraken tussen het Ethiopische leger en de Amhaarse milities, sloten de Ethiopische autoriteiten tijdelijk de overgang Metema op de grens tussen Amhara en Sudan. Deze grensovergang werd veel gebruikt door personen die het geweld in Sudan ontvluchtten. Volgens een bericht in de Ethiopische pers werd de grens gesloten om het risico uit te sluiten dat 'probleemzoekers' gebruikmaakten van vluchtelingenstromen om Ethiopië binnen te komen.¹¹⁴

1.2.6. Zuid-Sudan

Op 7 augustus 2023 bracht president Salva Kiir van Zuid-Sudan een bezoek aan premier Abiy.¹¹⁵ Op 31 oktober 2023 bracht de Ethiopische minister van Buitenlandse Zaken een bezoek aan president Kiir.¹¹⁶ Ondanks geregelde aanvallen van Zuid-Sudanese gewapende groepen op Ethiopisch grondgebied, waren de relaties tussen de landen goed.¹¹⁷

1.3. Veiligheidssituatie

De staakt-het-vurenovereenkomst die aan het eind van de vorige verslagperiode ondertekend werd, zorgde voor een sterke vermindering van het geweld in Tigray.¹¹⁸ Hieronder wordt uitgelegd hoe het geweld in andere regio's juist toenam

¹⁰⁸ Al Jazeera, *Will Ethiopia and Eritrea be dragged into Sudan's complex war?*, 6 mei 2023; Sudan Tribune, *Afwerki, Hemetti discuss Eritrean Sudanese relations*, 13 maart 2023; Al Jazeera, *Ethiopia's PM Abiy Ahmed in Sudan on first visit since 2021 coup*, 26 januari 2023.

¹⁰⁹ Sahan Research, *The Horn Edition Issue 13*, 30 november 2023.

¹¹⁰ BBC Monitoring, *Sudanese military leader on official visit to Ethiopia*, 15 november 2023.

¹¹¹ The New Humanitarian, *Sudan refugees struggle to exit to Ethiopia, while aid workers trying to enter are turned back*, 7 juni 2023.

¹¹² OCHA, *Flash Update #34: The Impact of the Situation in Sudan on Ethiopia (As of 1 December 2023)*, december 2023.

¹¹³ The New Humanitarian, *Sudan refugees struggle to exit to Ethiopia, while aid workers trying to enter are turned back*, 7 juni 2023.

¹¹⁴ BBC Monitoring, *Ethiopia reportedly closes its north-western border with Sudan*, 9 augustus 2023.

¹¹⁵ BBC Monitoring, *South Sudan president discusses bilateral relations with Ethiopia PM*, 7 augustus 2023.

¹¹⁶ BBC Monitoring, *Ethiopian foreign minister in South Sudan on official visit, 31 oktober 2023*.

¹¹⁷ BBC Monitoring, *South Sudan president discusses bilateral relations with Ethiopia PM*, 7 augustus 2023.

¹¹⁸ The New Humanitarian, *As violence subsides in Tigray, Ethiopia's Oromia conflict flares*, 12 januari 2023.

doordat de etnische groepen daar zich onvoldoende vertegenwoordigd voelden bij de onderhandelingen voor de staakt-het-vurenovereenkomst.

In deze paragraaf wordt voor een aantal regio's van Ethiopië de veiligheidssituatie door middel van grafieken in beeld gebracht. Voor deze grafieken is de informatie van de ACLED-data export tool gebruikt. De meeste data die door ACLED verzameld worden, komen uit openbare, secundaire berichtgeving. Data inzake aantallen slachtoffers kunnen onderhevig zijn aan subjectiviteit en zijn volgens ACLED de minst accurate component van conflict data. De organisatie verklaart de meest conservatieve schattingen die beschikbaar zijn te gebruiken. Daarnaast registreert ACLED alleen dodelijke slachtoffers. Informatie over gewonden, slachtoffers van plundering, ontvoering en seksueel geweld zijn niet meegenomen.¹¹⁹

De Ethiopische autoriteiten beperkten de toegang tot conflictgebieden in Tigray, Oromia en Amhara voor onderzoekers en onafhankelijke journalisten.¹²⁰ Ook beperkten de autoriteiten geregeld bewust de internet- en telefoonverbindingen in de conflictgebieden.¹²¹ In Amhara was tussen augustus 2023 en het eind van de verslagperiode, op enkele weken in november 2023 na, het internet afgesloten en het mobiele telefoonnetwerk lag er ook vaak uit.¹²² Hierdoor was informatie moeilijk te verifiëren.¹²³ De Internationale Commissie van Mensenrechtenexperts voor Ethiopië (*International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, ICHREE) gaf geregeld aan dat het over onvoldoende middelen beschikte om goed onderzoek te kunnen doen.¹²⁴ Volgens vertrouwelijke bronnen werd geweld door gewapende groepen waarschijnlijk ondergerapporteerd uit angst voor wraakacties.¹²⁵

Uit het voorgaande volgt dat de grafieken hieronder slechts bedoeld zijn als een illustratie van trends, en geen reflectie van de werkelijkheid pretenderen te zijn. Bij het raadplegen van de grafieken is het van belang in het oog te houden dat de schaal per regio verschilt.

1.3.1.

1.3.2. Ontwikkelingen in de veiligheidssituatie in Ethiopië

¹¹⁹ ACLED, *ACLED Codebook*, januari 2021, [ACLED_Codebook_v1_January-2021.pdf \(acleddata.com\)](https://www.acleddata.com/wp-content/uploads/2021/01/ACLED-Codebook-v1-January-2021.pdf), geraadpleegd op 8 september 2023, pp. 32-33.

¹²⁰ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 17; Amnesty International, *Ethiopia: Authorities must grant independent investigators, media unfettered access to Amhara region to probe violations under state of emergency*, 18 augustus 2023.

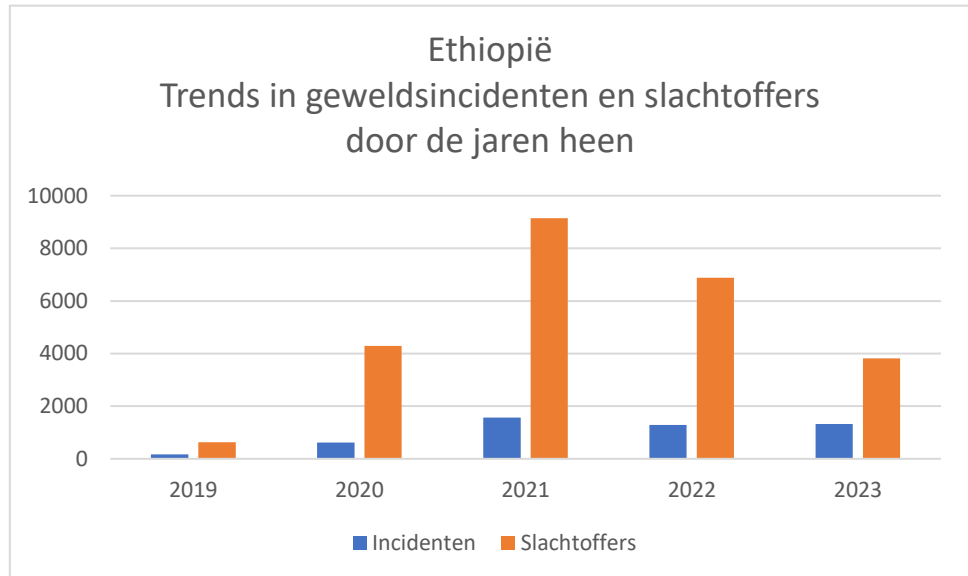
¹²¹ US Department of State, *Ethiopia Human Rights Report 2022, 2023*, pp. 22-23; Access Now, *Open letter to the Ethiopian Government: urgently end ongoing internet shutdowns in all regions across the country*, 27 april 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

¹²² BBC Monitoring, *Ethiopian Airlines reportedly suspends flights to Lalibela*, 9 november 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian Airlines cancels flights to Amhara region as fighting rages*, 4 augustus 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian Airlines extends flight cancellation to Amhara*, 8 augustus 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia reduces curfew hours in three Amhara towns*, 22 oktober 2023; Top10VPN, *Cost of internet shutdowns 2023*, <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1LFsgFY3bzEgMKpnby3Kuf9sU0wxpmTHEReSCMBxYWZo/htmlview#gid=2117491235>, geraadpleegd op 21 januari 2024; Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023.

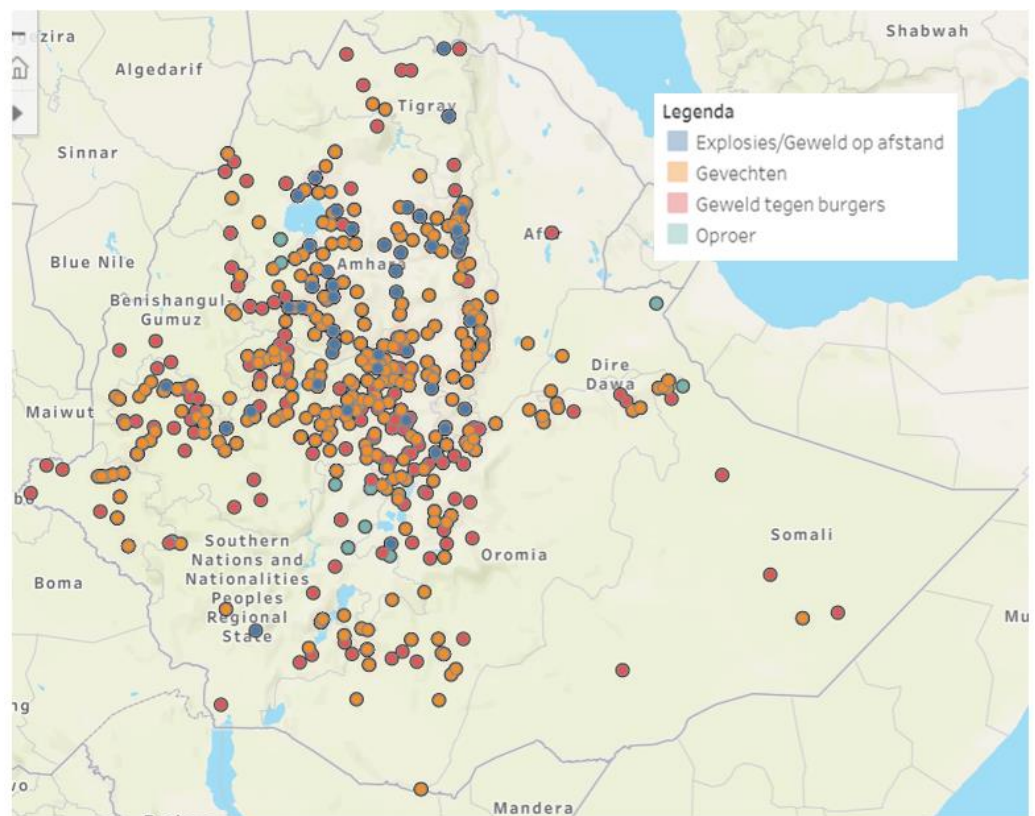
¹²³ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

¹²⁴ OHCHR, *Oral Update of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia to the UN Human Rights Council, Geneva*, 30 juni 2023; The Reporter, *Human rights investigators' commission on Ethiopia survives UN member states' vote*, 31 december 2022; NRC, *Ethiopië blokkeert gerechtigheid voor slachtoffers Tigray*, 12 augustus 2023.

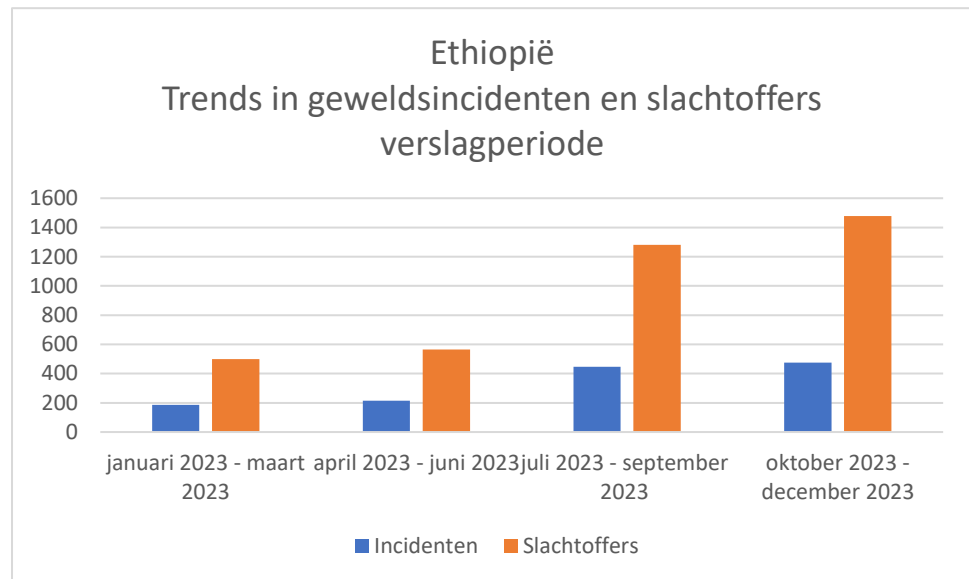
¹²⁵ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

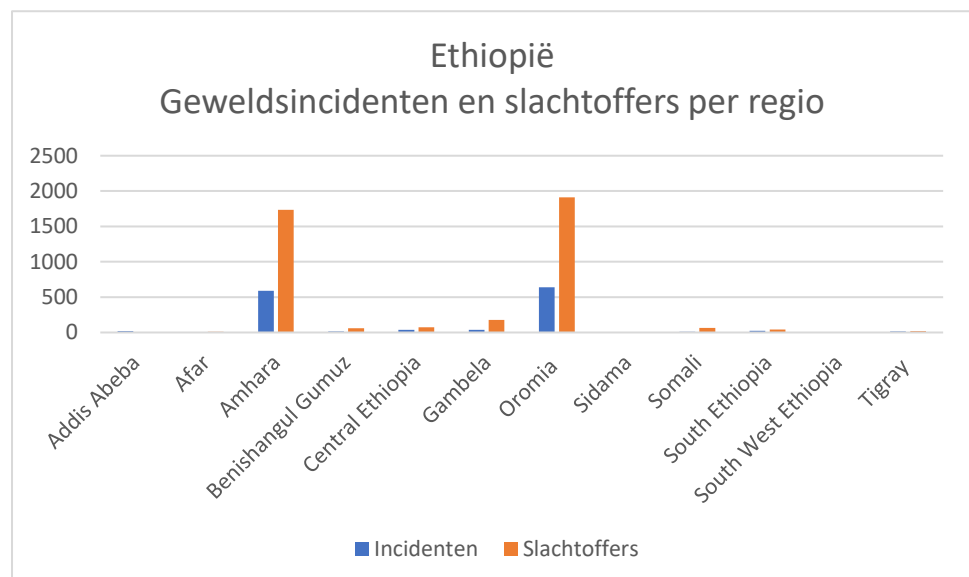
Afbeelding 1: Ethiopië – Geweldsincidenten en dodelijke slachtoffers per jaar 2019-2023. Bron: ACLED.

Afbeelding 2: Kaart van Ethiopië met geweldsincidenten in de verslagperiode december 2022-december 2023. Bron: ACLED en Open Street Map.

Afbeelding 3: Ethiopië – Trends in geweldsincidenten en dodelijke slachtoffers in de verslagperiode december 2022-december 2023. Bron: ACLED.

Afbeelding 4: Ethiopië – Geweldsincidenten en dodelijke slachtoffers per regio in de verslagperiode. Bron: ACLED.

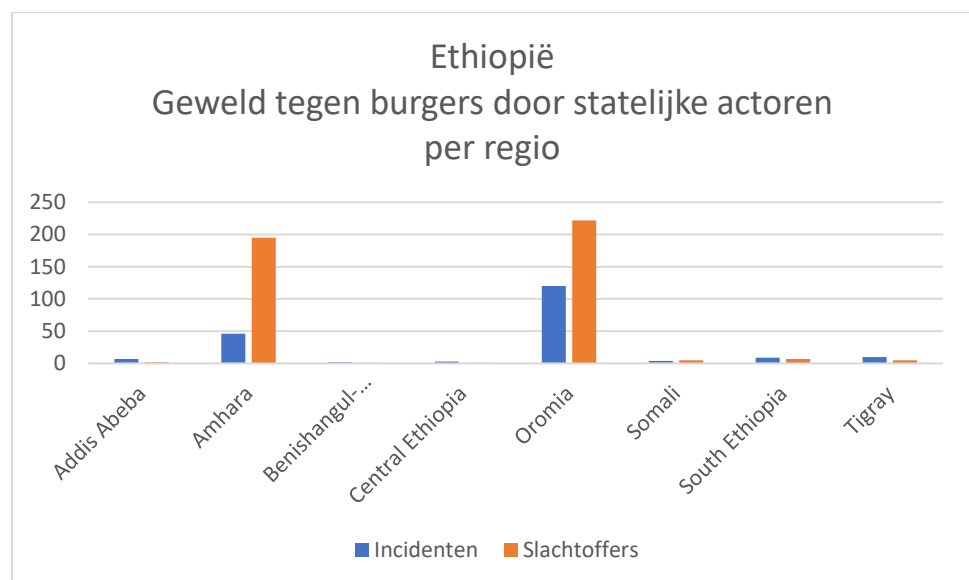
Uit afbeelding 1 blijkt dat de aantallen geweldsincidenten en dodelijke slachtoffers in de verslagperiode afnamen ten opzichte van de voorafgaande jaren. Door escalatie van conflicten in Oromia en Amhara bleef het geweldsniveau echter hoger dan in de jaren voorafgaand aan het conflict in Tigray. De piek in het derde kwartaal wordt verklaard door de uitbraak van het conflict in de regio Amhara (zie ook paragraaf 1.3.5). Uit afbeelding 4 blijkt dat het meeste geweld in de verslagperiode plaatsvond in Oromia, en daarna in Amhara.

Vanwege de schaal van het geweld in Tigray, Oromia en Amhara zal hieronder meer in detail ingegaan worden op de veiligheidssituatie in die regio's. Ook zal kort

ingegaan worden op de veiligheidssituatie in de regio's Benishangul-Gumuz, Gambela, Afar en Somali. Tot slot zal de situatie in Addis Abeba voor Tigreeërs en personen die van buiten Addis Abeba kwamen aan bod komen.

1.3.3. Mensenrechtenschendingen door statelijke actoren

Bronnen maakten melding van buitengerechterlijke executies, willekeurige detentie en geweld tegen burgers door veiligheidstroepen.¹²⁶ Vooral in de ergste conflictzones was de discipline van de statelijke actoren volgens vertrouwelijke bronnen onvoldoende. Volgens een vertrouwelijke bron hadden de autoriteiten niet altijd de volledige controle over de eigen troepen.¹²⁷ Er waren in de verslagperiode verschillende berichten van drone-aanvallen in de regio Amhara door het federale leger waarbij tientallen personen, waaronder burgers, om het leven zouden zijn gekomen.¹²⁸ In december 2023 waarschuwde de Ethiopische commandant der strijdkrachten de bevolking dat zij afstand moesten bewaren van de milities omdat zij anders het slachtoffer konden worden van drone-aanvallen. Hij gaf eveneens aan dat de autoriteiten van plan waren gebruik te blijven maken van drone-aanvallen.¹²⁹

Afbeelding 5: Geweld tegen burgers door statelijke actoren op federaal en regionaal niveau. Bron: ACLED

In de verslagperiode beschuldigde het OLA het federale leger ervan misdrijven te begaan tegen de burgerbevolking van Oromia. Zo zouden de autoriteiten boeren gedwongen rekruteren voor lokale milities en moesten ambtenaren financieel

¹²⁶ Addis Standard, *News: Rights body reveals extrajudicial killings by gov. forces in Amhara region; "widespread, arbitrary arrests" in Oromia, Amhara and Addis Abeba*, 15 september 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian army accused of killing nine in western Oromia*, 28 november 2023; Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

¹²⁷ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

¹²⁸ BBC Monitoring, *Thirty civilians reportedly killed in Ethiopia drone attack*, 21 september 2023; BBC Monitoring, *Briefing: UN accuses Ethiopia of killing 21 in drone attacks in Amhara region*, 18 november 2023; BBC Monitoring, *Drone strikes reportedly kill 20 in Ethiopia's Amhara region*, 29 november 2023; BBC Monitoring, *Drone attack kills five in Ethiopia's Amhara region*, 4 december 2023; BBC Monitoring, *Over 70 killed in drone attacks in Ethiopia's Amhara Region*, 5 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian drone attacks reportedly kill nine civilians*, 5 december 2023.

¹²⁹ BBC Monitoring, *Ethiopian army chief cautions civilians over drone strikes*, 12 december 2023; Borkena, *Defense Chief's disturbing remark on Amhara, conflict in the region*, 12 december 2023.

bijdragen aan militaire operaties. Degenen die zich verzetten zouden te maken krijgen met strafmaatregelen, van het onthouden van kunstmest tot standrechtelijke executies.¹³⁰

De Internationale Commissie van Mensenrechtenexperts registreerde daarnaast aanhoudend haatzaaien en vele gevallen van aanzetting tot gender- en etnische discriminatie, inclusief door hooggeplaatste regeringsfunctionarissen.¹³¹

1.3.4. Tigray

Ten tijde van de ondertekening van het staakt-het-vuren te Pretoria stond Tigray onder controle van vier verschillende partijen, namelijk het Ethiopische federale leger, het TPLF, het Eritrese leger en Amhaarse troepen. In het door militaire leiders opgestelde operationaliseringsplan van het staakt-het-vuren stond dat het TPLF zijn wapens gaandeweg zou inleveren, gelijktijdig met de terugtrekking van 'buitenlandse en niet-ENDF-troepen' uit het gebied.¹³² Zoals aangegeven in paragraaf 1.1.3.2 droeg de federale regering in maart 2023 het bestuur van de gebieden onder haar controle over aan de regionale interim-regering zodra deze was ingesteld in maart 2023. Amhaarse troepen bleven echter aanwezig in West-Tigray (zie ook paragraaf 1.3.2.4). De Eritrese troepen trokken zich na enkele maanden uit het grootste deel van Tigray terug, maar bleven aanwezig in het grensgebied tussen Ethiopië en Eritrea.¹³³ Beide groepen werden ook na de ondertekening van het staakt-het-vuren nog beschuldigd van ernstige mensenrechtenschendingen, waaronder seksueel geweld.¹³⁴ In haar rapport stelde de Internationale Commissie van Mensenrechtenexperts voor Ethiopië dat de Ethiopische autoriteiten hadden gefaald de bevolking hiertegen te beschermen.¹³⁵

1.3.4.1. Seksueel geweld

De staakt-het-vurenovereenkomst tussen de Ethiopische autoriteiten en het TPLF in november 2022 betrof expliciet ook de veroordeling van conflictgerelateerd seksueel geweld door de partijen.¹³⁶ Volgens de internationale ngo *Physicians for Human Rights* bleef het seksuele geweld aanhouden na de ondertekening van het staakt-het-vuren.¹³⁷ Volgens de bevindingen van de Internationale Commissie van Mensenrechtenexperts betrof het seksuele geweld in meerdere gevallen meervoudige groepsverkrachtingen over langere periodes. Ook werden soms door de daders objecten in de genitalia van de slachtoffers achtergelaten die door middel van een medische ingreep moesten worden verwijderd. Eritrese troepen werden het meest genoemd als daders van dit geweld (zie ook paragraaf 1.3.2.2).¹³⁸

¹³⁰ OLA, *Statement regarding peace talks*, 17 mei 2023; BBC Monitoring, *OLF accuses Ethiopian government of unending atrocities against civilians*, 14 december 2023.

¹³¹ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 2.

¹³² *Declaration of executive plan of the Pretoria peace agreement*, [Executive-Declaration.pdf \(addisstandard.com\)](#), geraadpleegd op 6 november 2023.

¹³³ The Reporter, *Eritrean forces still occupy several woredas and kebeles in Tigray, officials*, 22 april 2023; The Economist, *Ports in a storm*, 2 november 2023; Ethiopia Watch, *Civil society Monitoring of the Cessation of Hostilities Agreement*, juli 2023, pp. 13-14; International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 15-16; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2023.

¹³⁴ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 2; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2023.

¹³⁵ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 2.

¹³⁶ African Union, *Agreement for lasting peace through a permanent cessation of hostilities between the government of the Federal Democratic Republic of Ethiopia and the Tigray People's Liberation Front*, 2 november 2023, [Download-the-signed-agreement-here.pdf \(iqad.int\)](#).

¹³⁷ Physicians for Human Rights, *Broken promises: Conflict-Related Sexual Violence Before and After the Cessation of Hostilities Agreement in Tigray, Ethiopia*, augustus 2023, p. 1.

¹³⁸ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 6, 25.

1.3.4.2. Eritrese aanwezigheid op Ethiopisch grondgebied

De Eritrese troepen trokken zich enkele maanden na de ondertekening van de staakt-het-vurenovereenkomst uit het grootste deel van Tigray terug, maar hielden controle over delen van het grensgebied tussen Ethiopië en Eritrea (zie ook paragraaf 1.3.2).¹³⁹ Sommige van de gebieden waar Eritrea aanwezig bleef, waren reeds sinds de oorlog van 1998 een bron van onenigheid tussen Ethiopië en Eritrea.¹⁴⁰ Zo waren er berichten dat Eritrese troepen in de verslagperiode nog aanwezig waren in het grootste gedeelte van Irob, een gebied dat Eritrea beschouwt als zijn territorium. Hierdoor hadden hulporganisaties geen toegang tot dit gebied.¹⁴¹ Eritrese troepen zouden de weg naar Irob blokkeren en daarmee voorkomen dat humanitaire goederen het gebied binnenkwamen.¹⁴²

Andere bronnen meldden de aanwezigheid van Eritrese troepen in de woreda¹⁴³ Shiraro,¹⁴⁴ in gebieden rond Tserona¹⁴⁵ en Zalambessa¹⁴⁶ en in Gulo-Mekhedra.¹⁴⁷ In zijn rapport dat tot maart 2023 liep, meldde de speciale rapporteur van de VN voor de Mensenrechten in Eritrea de aanwezigheid van Eritrese troepen in sommige gebieden in het noorden, westen en midden van Tigray.¹⁴⁸ Eritrese troepen hinderden in mei 2023 een team dat toezicht hield op de uitvoering van het vredesakkoord, bij het verrichten van zijn werkzaamheden.¹⁴⁹ Ook werden Eritrese identiteitsdocumenten uitgegeven aan bewoners van, onder andere, Irob als onderdeel van de bezetting van het gebied.¹⁵⁰

Eind oktober 2023, na de uitspraken van premier Abiy dat toegang tot de Rode Zee een existentiële zaak was voor Ethiopië (zie ook paragraaf 1.2.1), versterkten zowel Eritrea als Ethiopië de aanwezigheid van troepen in het grensgebied, met name in het grensgebied rondom de haven van de Eritrese stad Assab.¹⁵¹

Naast het grensgebied tussen Eritrea en Ethiopië, zouden Eritrese troepen ook aanwezig zijn in West-Tigray, een gebied dat onder controle stond van Amhaarse milities. Daar zouden de Eritrese troepen naar verluidt de Amhaarse milities trainen en bewapenen, die vervolgens in Amhara tegen het federale leger zouden vechten.¹⁵²

1.3.4.3. Mensenrechtenschendingen door Eritrese troepen

- ¹³⁹ The Reporter, *Eritrean forces still occupy several woredas and kebeles in Tigray, officials*, 22 april 2023; The Economist, *Ports in a storm*, 2 november 2023; Ethiopia Watch, *Civil society Monitoring of the Cessation of Hostilities Agreement*, juli 2023, pp. 13-14; International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 15-16; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2023.
- ¹⁴⁰ The Reporter, *Eritrean forces still occupy several woredas and kebeles in Tigray, officials*, 22 april 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.
- ¹⁴¹ The New Humanitarian, *Ethiopian minorities remain fearful despite peace deal*, 16 februari 2023; The Guardian, *'People are under siege': why Ethiopia's war in Tigray isn't over*, 7 augustus 2023; BBC Monitoring, *Eritrean army accused of raping 22 women in Ethiopia's Tigray region*, 15 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 16 juni 2023.
- ¹⁴² The Guardian, *'People are under siege': why Ethiopia's war in Tigray isn't over*, 7 augustus 2023.
- ¹⁴³ Een woreda is een administratieve eenheid die bestaat uit verschillende kebeles.
- ¹⁴⁴ BBC News, *Ethiopia war in Tigray Eritrean soldiers accused of rape despite peace deal*, 15 februari 2023.
- ¹⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 16 juni 2023.
- ¹⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 16 juni 2023; BBC Monitoring, *Eritrean army accused of raping 22 women in Ethiopia's Tigray region*, 15 augustus 2023.
- ¹⁴⁷ BBC Monitoring, *Eritrean army accused of raping 22 women in Ethiopia's Tigray region*, 15 augustus 2023.
- ¹⁴⁸ OHCHR, *Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Eritrea A/HRC/53/20*, 1 mei 2023, p. 6.
- ¹⁴⁹ Al Jazeera, *Protesters in Ethiopia's Tigray demand Eritrean troops withdraw*, 23 mei 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 430*, 12 mei 2023; Vertrouwelijke bron, 17 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.
- ¹⁵⁰ BBC Monitoring, *Eritrean forces accused of abducting 56 people from Tigray*, 21 juli 2023; The Guardian, *'People are under siege': why Ethiopia's war in Tigray isn't over*, 7 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 17 augustus 2023.
- ¹⁵¹ EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 490*, 23 oktober 2023; The Economist, *Ports in a storm*, 2 november 2023.
- ¹⁵² EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 468*, 7 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 491*, 26 oktober 2023; NRC, *Nieuw etnisch conflict in Ethiopië*, 9 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 16 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 17 augustus 2023.

Voorafgaand aan de staakt-het-vurenovereenkomst

Eritrese troepen maakten zich tijdens het conflict veelvuldig schuldig aan ernstige mensenrechtenschendingen in Tigray, waaronder het gedwongen repatriëren van Eritrese vluchtelingen, willekeurige detenties, moorden en seksueel geweld, ook tegen kinderen.¹⁵³ Voor een uitgebreidere beschrijving wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht Eritrea van mei 2022.¹⁵⁴ De Eritrese autoriteiten ontkenden deze beschuldigingen.¹⁵⁵

Aan het eind van de vorige verslagperiode, enkele dagen voor het ondertekenen van de staakt-het-vurenovereenkomst op 2 november 2022, werden in Tigray in één week tijd nog meer dan driehonderd dorpelingen gedood, waaronder kinderen, vrouwen en priesters.¹⁵⁶ Eritrese en Ethiopische troepen vielen de dorpelingen in zeker tien verschillende dorpen aan als wraakactie voor verliezen in het gebied ten oosten van de stad Adwa.¹⁵⁷ Dorpsbewoners vertelden aan *The Guardian* dat Eritrese troepen na de moorden in het gebied bleven en familieleden verhinderden op zoek te gaan naar de vermisten en om de lichamen te begraven. Veel van de lichamen werden later aangetroffen, aangetast door wilde dieren. Het duurde tot na de terugtrekking van de Eritrese troepen uit het gebied, eind januari 2023, dat veel van de lichamen konden worden begraven.¹⁵⁸

Sinds de staakt-het-vurenovereenkomst

Ook na het ondertekenen van de staakt-het-vurenovereenkomst in november 2022 bleven Eritrese troepen aanwezig in Tigray en mensenrechtenschendingen begaan.¹⁵⁹ Volgens de Internationale Commissie van Mensenrechtenexperts voor Ethiopië vonden deze schendingen soms op kleine afstand van de Ethiopische strijdkrachten plaats, zonder dat deze ingrepen.¹⁶⁰ De Eritrese troepen maakten zich schuldig aan plunderingen,¹⁶¹ ontvoeringen,¹⁶² arbitraire arrestaties en detentie van

¹⁵³ OHCHR, *Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Eritrea A/HRC/47/21* (12 mei 2021), p. 13; Freedom House, *Freedom in the World: Eritrea*, 2023; Amnesty International, *Amnesty International Report 2022/23: The State of World's Human Rights*, 2023, p. 158; Human Rights Watch (HRW), *World Report 2023 - Eritrea*, 12 januari 2023; The Washington Post, *Hundreds massacred in Ethiopia even as peace deal was being reached*, 1 maart 2023.

¹⁵⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, mei 2022, pp. 16-18.

¹⁵⁵ BBC Monitoring, *Eritrea rejects Amnesty report linking troops to atrocities in Ethiopia*, 5 september 2023; Reuters, *Xi: Strong China-Eritrea ties part of keeping peace in Horn of Africa*, 15 mei 2023; The Washington Post, *Hundreds massacred in Ethiopia even as peace deal was being reached*, 1 maart 2023; BBC News, *Ethiopia war in Tigray Eritrean soldiers accused of rape despite peace deal*, 15 februari 2023; Al Jazeera, *Crimes against humanity continue in Ethiopia despite truce, say UN experts*, 19 september 2023.

¹⁵⁶ The Washington Post, *Hundreds massacred in Ethiopia even as peace deal was being reached*, 1 maart 2023; Al Jazeera, *Will Ethiopia and Eritrea be dragged into Sudan's complex war?*, 6 mei 2023; The Guardian, *'They just left the corpses lying there': survivors speak about the horrors of a massacre in northern Tigray*, 20 april 2023.

¹⁵⁷ The Washington Post, *Hundreds massacred in Ethiopia even as peace deal was being reached*, 1 maart 2023.

¹⁵⁸ The Guardian, *'They just left the corpses lying there': survivors speak about the horrors of a massacre in northern Tigray*, 20 april 2023.

¹⁵⁹ Ethiopia Watch, *Civil society Monitoring of the Cessation of Hostilities Agreement*, juli 2023, p. 9; Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023; Amnesty International, *Ethiopia: Eritrean soldiers committed war crimes and possible crimes against humanity after signing of agreement to end hostilities - new report*, 4 september 2023; The Guardian, *'People are under siege': why Ethiopia's war in Tigray isn't over*, 7 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023; The Independent, *UN experts say Ethiopia's conflict and Tigray fighting left over 10,000 survivors of sexual violence*, 18 september 2023.

¹⁶⁰ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 2.

¹⁶¹ The Guardian, *'People are under siege': why Ethiopia's war in Tigray isn't over*, 7 augustus 2023; The Washington Post, *Peace deal ending Ethiopia's Tigray war yet to dispel fear of more atrocities*, 25 januari 2023; Amnesty International, *Eritrese soldaten pleegden gruweldaden in de regio Tigray*, 5 september 2023.

¹⁶² The Guardian, *'People are under siege': why Ethiopia's war in Tigray isn't over*, 7 augustus 2023; The New Humanitarian, *Ethiopian minorities remain fearful despite peace deal*, 16 februari 2023; BBC Monitoring, *Eritrean forces accused of abducting 56 people from Tigray*, 23 juli 2023.

jonge mannen,¹⁶³ beschietingen van hulpverleners in Oost-Tigray,¹⁶⁴ moorden¹⁶⁵ en seksueel geweld, waaronder groepsverkrachtingen en transactionele¹⁶⁶ verkrachtingen (zie ook paragraaf 1.3.2.1).¹⁶⁷ Een analyse door Physicians for Human Rights van medische dossiers in Tigray liet zien dat Eritrese militairen, maanden na het ondertekenen van het vredesverdrag (het onderzoek liep tot juni 2023), nog verantwoordelijk waren voor het merendeel van de verkrachtingen in Tigray.¹⁶⁸ In juli en augustus 2023 beschuldigden de lokale autoriteiten in Tigray de Eritrese troepen van de ontvoering van 70 Tigreeërs vanuit het grensgebied en de verkrachting van 22 vrouwen.¹⁶⁹

1.3.4.4. Amhaarse milities in Tigray

West-Tigray was betwist gebied tussen Amhara en Tigray. Amhaarse milities hadden zich aan het eind van de verslagperiode nog niet teruggetrokken uit het gebied. Volgens een vertegenwoordiger van de Tigrese autoriteiten, aangehaald in een lokale krant, stonden geheel West-Tigray en delen van North West-Tigray en Southern Tigray onder controle van Amhaarse milities.¹⁷⁰

Mensenrechtenschendingen door Amhaarse troepen en milities in Tigray

Tijdens het conflict in Tigray waren volgens de VN zo'n 1,2 miljoen personen vanwege hun Tigrese etniciteit uit West-Tigray verdreven en gevlucht naar het centrale gedeelte van Tigray. Nog eens zeventigduizend personen waren verdreven naar Sudan.¹⁷¹ Hiervoor waren de Amhara special forces en milities, soms geholpen door het Eritrese leger en/of het Ethiopische leger en lokale politie, verantwoordelijk. Van 8 tot en met 10 november 2022, enkele dagen na de ondertekening van de staakt-het-vurenovereenkomst, werden nog eens grote aantallen etnische Tigreeërs door Amhara special forces en milities verdreven uit West-Tigray. Velen van hen hadden sinds de eerdere campagne van verdrijvingen in november 2021 in detentiekampen gevangen gezeten.¹⁷² Ondanks de ondertekening van het staakt-het-vuren konden deze ontheemden niet terugkeren naar huis. In januari, maart en april 2023 ontvluchtten nog eens tienduizenden burgers, voornamelijk Tigreeërs, hun woningen in West-Tigray.¹⁷³

1.3.4.5. Moeizame toegang voor humanitaire hulporganisaties

Vergeleken met de periode van het conflict voorafgaand aan de ondertekening van de staakt-het-vurenovereenkomst in november 2022, was er in de verslagperiode sprake van een duidelijke verbetering van de veiligheidssituatie in Tigray. De staakt-het-vurenovereenkomst had mede tot doel om na de de-facto-belegering van Tigray

¹⁶³ AP, Kidnappings, looting cited in Ethiopia's Tigray after truce, 27 november 2022; Addis Standard, News: Families of ten youngsters abducted by Eritrean forces near Axum in distraught over their whereabouts, 14 februari 2023.

¹⁶⁴ Ethiopia Watch, Civil society Monitoring of the Cessation of Hostilities Agreement, juli 2023, p. 8.

¹⁶⁵ Addis Standard, News: Tigrayan official accuses Eritrean forces of "summarily executing" civilians, calls on federal government for protection, 28 november 2022; Ethiopia Watch, Civil society Monitoring of the Cessation of Hostilities Agreement, juli 2023, p. 8; Vertrouwelijke bron, 17 augustus 2023.

¹⁶⁶ Transactionele verkrachting is seks onder dwang in ruil voor bijvoorbeeld voedsel.

¹⁶⁷ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations, 13 oktober 2023, pp. 15-16, 28; BBC News, Ethiopia war in Tigray: Eritrean soldiers accused of rape despite peace deal, 15 februari 2023; The New Humanitarian, Ethiopian minorities remain fearful despite peace deal, 16 februari 2023.

¹⁶⁸ PHR (Physicians for Human Rights), Broken Promises: Conflict-Related Sexual Violence Before and After the Cessation of Hostilities Agreement in Tigray, Ethiopia, 24 augustus 2023; The Independent, Scores of women and girls were sexually assaulted after peace deal in Ethiopia's Tigray, study shows, 24 augustus 2023.

¹⁶⁹ BBC Monitoring, Eritrean forces accused of abducting 56 people from Tigray, 21 juli 2023; BBC Monitoring, Eritrean army accused of raping 22 women in Ethiopia's Tigray region, 15 augustus 2023.

¹⁷⁰ The Reporter, Eritrean forces still occupy several woredas and kebeles in Tigray, officials, 22 april 2023.

¹⁷¹ OCHA, Ethiopia – Northern Ethiopia Humanitarian Update Situation Report, 02 December 2021.

¹⁷² International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations, 13 oktober 2023, pp. 44-45.

¹⁷³ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations, 13 oktober 2023, pp. 44-45, 47; Addis Standard, News: At least 47,000 fresh IDPs arrive at Endabaguna, Shire from Ten woredas of disputed Western Tigray, 12 april 2023; Human Rights Watch, 'We will erase you from this land': crimes against humanity and ethnic cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone, 1 juni 2023.

de toegang tot diensten te herstellen. Dit verliep echter moeizaam.¹⁷⁴ Het moeilijkst toegankelijk waren het noordwesten en noordoosten van Tigray, waar nog Eritrese troepen aanwezig waren, en het westen en zuiden van Tigray waar Amhaarse special forces en milities actief waren. Veel scholen en ziekenhuizen bleven gesloten en vernielde medische apparatuur was nog niet operationeel.¹⁷⁵ Ook waren er volgens de Internationale Commissie van Mensenrechtenexperts achterstanden met de uitbetaling van pensioenen en de salarissen van medisch personeel en ambtenaren in Tigray.¹⁷⁶

Stopzetting voedselhulp wegens fraude

Daarnaast was er een groot tekort aan financiering voor de humanitaire hulp in Ethiopië: in september 2023 was nog maar 27% van de benodigde hulp voor het gehele land voor dat jaar gefinancierd. De humanitaire situatie verslechterde verder toen USAID en het Wereldvoedselprogramma (*World Food Program*, WFP) in juni 2023 de voedselhulp stopzetten na beschuldigingen van grootschalige fraude aan het adres van diverse spelers, waaronder overheidsinstanties. Hierdoor ontstonden voedseltekorten voor de bevolking.¹⁷⁷ In oktober 2023 hervatte het WFP, na akkoord van de VS, de voedselhulp: eerst alleen aan vluchtelingen, en vanaf november ook aan de rest van de bevolking.¹⁷⁸ Volgens een vertrouwelijke bron waren er op dat moment nog nauwelijks humanitaire organisaties actief in Tigray.¹⁷⁹ In november 2023 verklaarde de Ethiopische Mensenrechtencommissie (*Ethiopia Human Rights Commission*, EHRC)¹⁸⁰ dat in Tigray volgens haar informatie ruim 1300 personen aan hongersnood waren overleden als gevolg van de opschorting van de voedselhulp.¹⁸¹

Toegang tot onderwijs

In mei 2023 waren volgens een verslag van het *Tigray Education Bureau* 552 scholen in Tigray bezet door Amhaarse en Eritrese troepen: een totaal van 479 scholen in met name South-, West- en North West-Tigray door Amhaarse troepen, en 73 scholen in East, Central en North West Tigray door Eritrese troepen. Andere scholen in de grensgebieden met Eritrea en Amhara waren weliswaar niet bezet, maar konden niet open vanwege de veiligheidssituatie.¹⁸² Volgens UNICEF was in juni 2023 64% van de scholen in Tigray heropend, waarvan 80% niet in het oorspronkelijke schoolgebouw.¹⁸³ Veel schoolgebouwen werden gebruikt voor de opvang van ontheemden.¹⁸⁴

¹⁷⁴ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 15-16.

¹⁷⁵ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 42-43.

¹⁷⁶ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 42-43.

¹⁷⁷ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 15-16; Vertrouwelijke bron, 27 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023.

¹⁷⁸ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, p. 43; BBC Monitoring, *USAID to resume food aid delivery to Ethiopia*, 15 november 2023.

¹⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023.

¹⁸⁰ De EHRC is een in de grondwet vastgelegde, onafhankelijke federale institutie. In 2021 kreeg de commissie de A-status van de Global Alliance of National Human Rights Institutions. De A-status betekent dat de Commissie geheel voldoet aan de Paris Principles, de door de VN vastgestelde grondbeginselen voor nationale mensenrechteninstituten. Bron: Ethiopian Citizen, *Ethiopian human rights body gets "A" level accreditation by the Global Alliance of National Human Rights Institutions*, 10 december 2021.

¹⁸¹ BBC Monitoring, *Over 1,000 IDPs in Ethiopia's Tigray Region die of food shortage*, 4 november 2023.

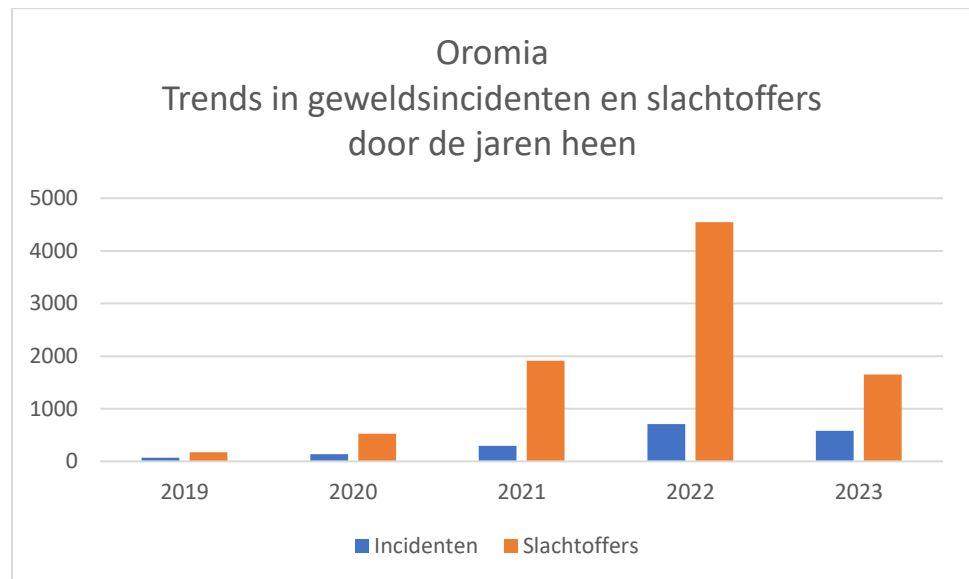
¹⁸² Tigray Education Bureau op X (voorheen Twitter), (1) [Tigray Education Bureau \(@TigEduc\)](#) / X ([twitter.com](#)), 11 mei 2023.

¹⁸³ UNICEF, *Ethiopia Education Cluster Newsletter*, April – June 2023, juni 2023, p. 1.

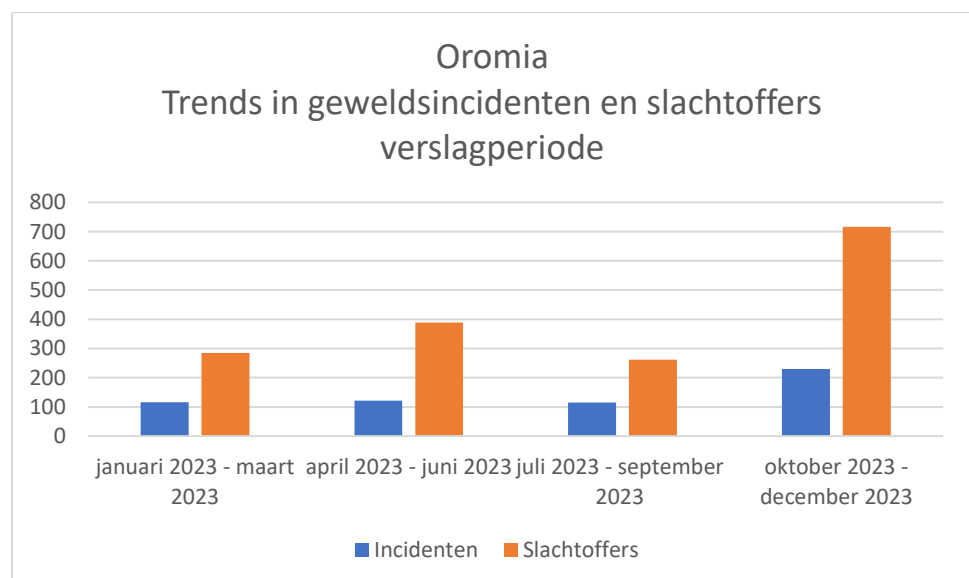
¹⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 15 december 2023.

1.3.5. Oromia

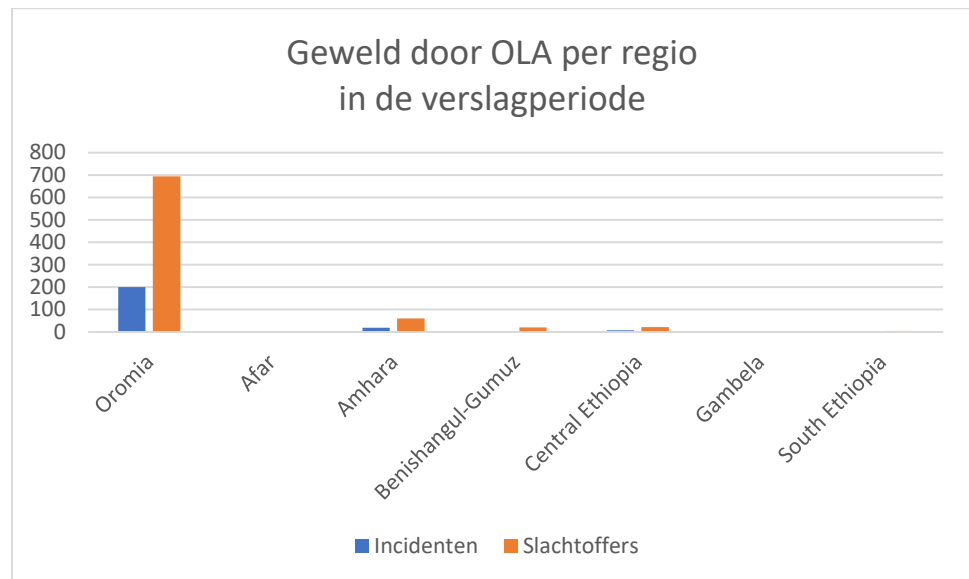
Hieronder wordt door middel van grafieken inzicht gegeven in de veiligheidssituatie in Oromia. Afbeelding 6 geeft inzicht in de trend sinds 2019, zodat een vergelijking kan worden gemaakt tussen de verslagperiode (december 2022 – december 2023), de periode van het conflict in Tigray (november 2020 – november 2022) en de periode daarvoor. Afbeelding 7 toont het verloop van het geweld gedurende de verslagperiode per kwartaal, en afbeelding 8 toont waar het OLA het meeste geweld beging.

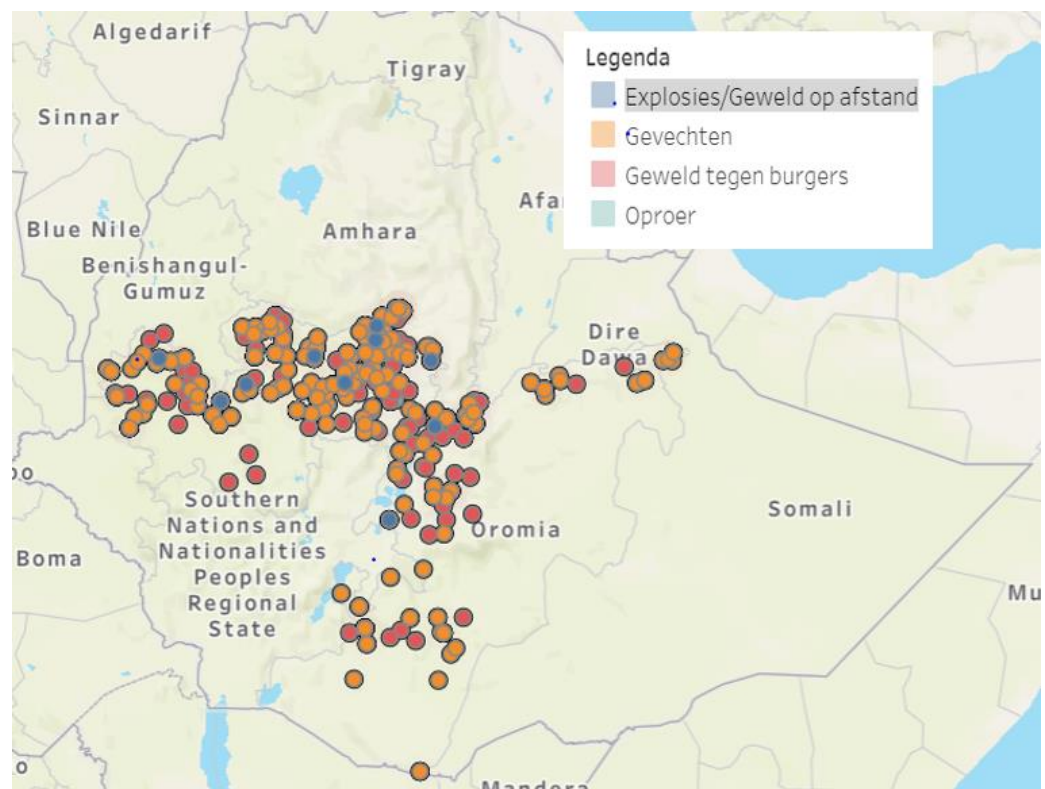
Afbeelding 6: Oromia – Geweldsincidenten en dodelijke slachtoffers per jaar 2019-2023. Bron: ACLED

Afbeelding 7: Oromia – Trends in geweldsincidenten en dodelijke slachtoffers gedurende de verslagperiode december 2022-december 2023. Bron: ACLED

Abbeelding 8: Oromia: Geweld door het OLA en Oromo-milities per regio in de verslagperiode december 2022-december 2023. Bron: ACLED

Abbeelding 9: Kaart van geweldsincidenten in de regio Oromia gedurende de verslagperiode december 2022-december 2023. Bron: ACLED en Open Street Map.

1.3.5.1. Geografische aanwezigheid van het OLA en daaraan gelieerde groepen
Sinds het eind van de vorige verslagperiode verslechterde de veiligheidssituatie in de regio Oromia. Volgens *The New Humanitarian*, een online magazine dat over

humanitaire zaken schrijft, pleegde het OLA voorheen vooral kleinschalige aanvallen en overvallen op banken, maar aan het eind van 2022 nam het geweld toe en breidde het zich uit naar grote delen van Oromia, inclusief de rurale gebieden in de buurt van Addis Abeba.¹⁸⁵ Uit afbeelding 8 blijkt dat het geweld van het OLA zich in Oromia concentreert.

Gedurende de verslagperiode stonden grote delen van het westen van de regio Oromia en delen van de regio Central Ethiopia niet meer onder controle van de Ethiopische autoriteiten.¹⁸⁶ Afbeelding 9 laat zien waar in de regio Oromia het meeste geweld plaatsvond. De weg van Dera naar Addis Abeba was door de rebellen afgesloten.¹⁸⁷ Volgens een bron concentreerden de operaties van het federale leger zich vooral op het westen van Oromia vanwege de spanningen daar met de Amhaarse militie, maar ook in andere delen van Oromia waren er spanningen, zelfs tot over de grens met Kenia.¹⁸⁸

Volgens een vertrouwelijke bron was het OLA niet daadwerkelijk geïnteresseerd in het besturen van gebieden. De belangen van deze groep zouden vooral verbonden zijn aan de conflicteconomie. Veel werkloze jongeren zouden zich bij het OLA aansluiten om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien.¹⁸⁹ Een artikel in een lokale krant haalde een politiek analist aan die stelde dat het OLA echte aanhangers had, 'hoe onhaalbaar hun politieke doelen ook waren'.¹⁹⁰

1.3.5.2. Organisatie en hiërarchie van OLA

Sinds jaren stond het OLA onder leiding van Kumsa Dirriba, ook wel Jaal Marro genoemd. Hij zou vooral controle hebben over de westelijke en centrale facties van het OLA.¹⁹¹ De zuidelijke factie van het OLA werd geleid door Jaal Gemechew. Volgens een Ethiopische krant zou Jaal Gemechew de adjudant zijn van Jaal Marro.¹⁹² Andere commandanten van het OLA waren Jaal Segni, Sabaif en Fekedo. Al deze commandanten hadden leiding over verschillende gebieden.¹⁹³ Volgens een vertrouwelijke bron communiceerden deze commandanten met elkaar, maar hadden zij geen gezamenlijke visie en was er geen afstemming van wat er in het veld gebeurde.¹⁹⁴ Daarnaast waren er nog veel kleine facties met lokale commandanten actief in Oromia.¹⁹⁵

1.3.5.3. Geweld en mensenrechtenschendingen door OLA

De vredesbesprekingen in 2023 tussen het OLA en de federale regering leidden niet tot een overeenkomst.¹⁹⁶ Het geweld nam gedurende de verslagperiode juist toe (zie ook afbeelding 7). Begin december 2023 kondigden de regionale autoriteiten

¹⁸⁵ The Reporter, *Oromia in dire straits*, 3 december 2022; The New Humanitarian, *Ethiopia's Oromia conflict flares as Tigray violence subsides*, 12 januari 2023.

¹⁸⁶ Ethiopia Peace Observatory, *Western Oromia conflict*, 29 september 2023; The New Humanitarian, *Ethiopia's Oromia conflict flares as Tigray violence subsides*, 12 januari 2023; Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 4; The Reporter, *Oromia in dire straits*, 3 december 2022.

¹⁸⁷ BBC Monitoring, *Ethiopian Oromo rebels reported to seize 16 constituencies*, 9 oktober 2023.

¹⁸⁸ Africa Intelligence, *Ethiopia: OLA and Addis open preliminary talks in climate of mistrust*, 27 april 2023.

¹⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

¹⁹⁰ The Reporter, *Oromia in dire straits*, 3 december 2022.

¹⁹¹ Addis Standard, *Update: US, IGAD, Kenya & Norway key peace talk facilitators; OLA southern command chief arrives in Dar es Salaam*, 8 november, 2023; Africa Intelligence, *Ethiopia: OLA and Addis open preliminary talks in climate of mistrust*, 27 april 2023; The Reporter, *Oromia in dire straits*, 3 december 2022; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

¹⁹² Addis Standard, *Update: US, IGAD, Kenya & Norway key peace talk facilitators; OLA southern command chief arrives in Dar es Salaam*, 8 november, 2023.

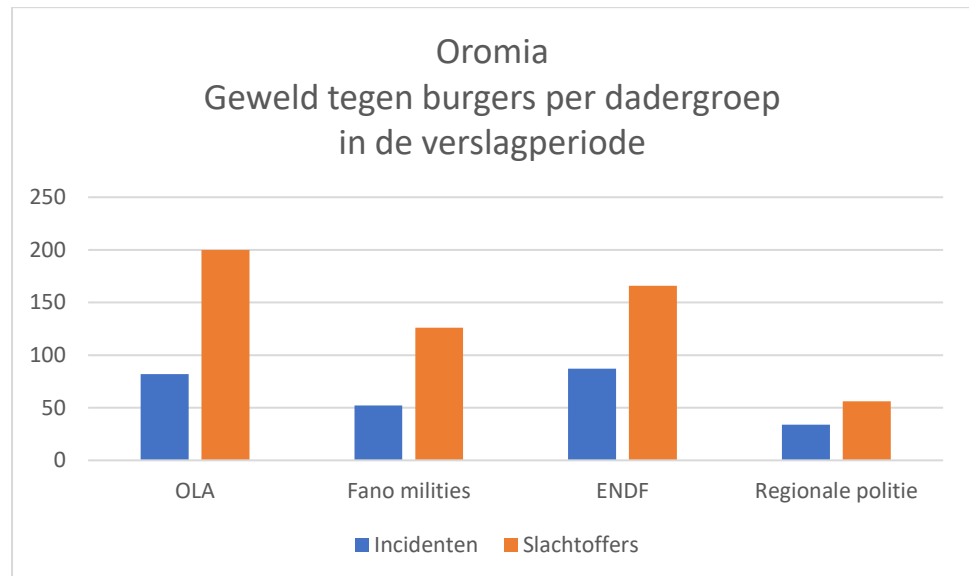
¹⁹³ Africa Intelligence, *Ethiopia: OLA and Addis open preliminary talks in climate of mistrust*, 27 april 2023; The Reporter, *Oromia in dire straits*, 3 december 2022; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

¹⁹⁴ The Reporter, *Oromia in dire straits*, 3 december 2022; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

¹⁹⁵ The Reporter, *Oromia in dire straits*, 3 december 2022; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 25 oktober 2023.

¹⁹⁶ OLA, OLF, *Statement regarding peace talks*, 17 mei 2023; Ethiopia Insight, *Oromia peace prospects dimmed by renewed fighting*, 24 mei 2023; France24, *Ethiopia's Oromo rebels accuse govt forces of offensive*, 17 mei 2023.

van Oromia aan dat zij open zouden blijven staan voor onderhandelingen, maar dat 'zolang OLA niet voor vrede koos', zij een nieuw offensief tegen OLA inzetten.¹⁹⁷

Afbeelding 10: Oromia – Geweld tegen burgers per actor gedurende de verslagperiode december 2022-december 2023. Bron: ACLED.

Uit afbeelding 10 blijkt dat naast de regionale en federale veiligheidstroepen (ENDF en regionale politie) en de Amhaarse militie ook het OLA geweld gebruikte tegen burgers. Volgens verschillende bronnen betroffen dit ook ernstige mensenrechtenschendingen (zie hieronder).¹⁹⁸ Het geweld was vaak gericht tegen etnische minderheden in Oromia, maar soms ook tegen de Oromo bevolkingsgroep.¹⁹⁹ Het was vaak moeilijk onderscheid te maken tussen tactisch en crimineel geweld door het OLA en min of meer geaffilieerde lokale groepen. Het OLA maakte zich zelf ook schuldig aan crimineel geweld; volgens vertrouwelijke bronnen was het conflict voor de gewapende groep een verdienmodel geworden.²⁰⁰ Sinds 2021 kwalificeerden de Ethiopische autoriteiten het OLA als een terroristische organisatie.²⁰¹

Soorten mensenrechtenschendingen door OLA

Geweld en mensenrechtenschendingen door het OLA betroffen ontvoeringen voor losgeld, afpersing, diefstal, overvallen, vernieling en vandalisme, willekeurige arrestaties en moord om aan geld te komen en controle te behouden.²⁰² Er waren geen officiële cijfers bekend over aantallen ontvoeringen, maar volgens anekdotische informatie werden op 31 juli 2023 op één dag 63 personen ontvoerd.²⁰³

¹⁹⁷ BBC Monitoring, *Ethiopia to intensify offensive against OLA rebels*, 2 december 2023.

¹⁹⁸ BBC Monitoring, *Ethiopian rebels accused of killing 300 in Oromia*, 23 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 25 oktober 2023.

¹⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 25 oktober 2023.

²⁰⁰ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 25 oktober 2023.

²⁰¹ BBC Monitoring, *Ethiopian rebels accused of killing 300 in Oromia*, 23 oktober 2023; International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, p. 19.

²⁰² The Reporter, *Oromia in dire straits*, 3 december 2022; Borkena, *Militants ransack banks, market stalls in Kellem-Wollega Zone of Oromia Region*, 14 juli 2023; Borkena, *OLF Shene attacks police station in Gurage Zone of South Region*, 5 augustus 2023; BBC Monitoring, *Gunmen kidnap six workers in Ethiopia's Oromia*, 2 oktober 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian power firm confirms abduction of staff*, 4 oktober 2023; BBC Monitoring, *Suspected rebels kidnap Chinese nationals in Ethiopia*, 20 oktober 2023; BBC Monitoring, *Gunmen reportedly kidnap 10 researchers in Ethiopia*, 22 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 25 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

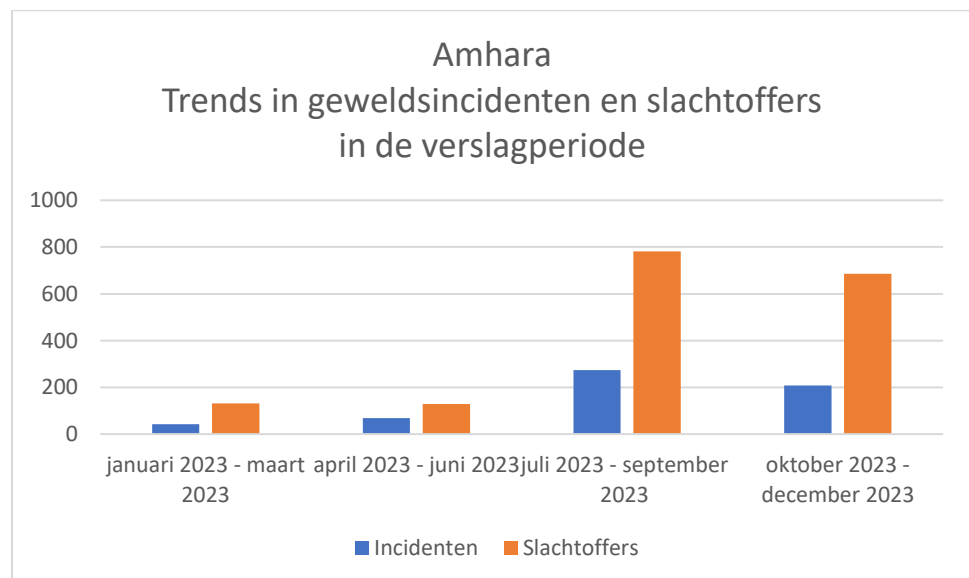
²⁰³ BBC Monitoring, *Suspected rebels kidnap Chinese nationals in Ethiopia*, 20 oktober 2023.

en zouden er in de maand oktober 2023 zeker zeventien personen ontvoerd zijn, waaronder een onbekend aantal personen met de Chinese nationaliteit.²⁰⁴ Slachtoffers van ontvoering in de verslagperiode gaven aan bedragen van 50 duizend tot tien miljoen birr²⁰⁵ te hebben moeten betalen om vrijgelaten te worden.²⁰⁶

Eveneens in oktober 2023 doodde het OLA volgens een bericht zeker driehonderd personen en zette het huizen in brand, waardoor duizenden mensen zouden hebben moeten vluchten.²⁰⁷ Volgens een vertrouwelijke bron maakten het OLA en geaffilieerde gewapende groepen zich ook schuldig aan verkrachting.²⁰⁸

1.3.6. Amhara

Zoals beschreven in paragraaf 1.1.7 werden in de regio Amhara vanaf april 2023 verschillende politieke en veiligheidskopstukken die de demobilisatie van de special forces steunden door etnische extremisten vermoord. Onder de slachtoffers bevond zich de leider van de Amhaarse factie van de PP.²⁰⁹ Het geweld in Amhara escaleerde in augustus 2023, toen het federale leger de ontwapening van de Amhara regionale special forces en de Amhaarse milities intensiverde.²¹⁰

Afbeelding 11: Amhara – Trends in geweldsincidenten en dodelijke slachtoffers gedurende de verslagperiode december 2022-december 2023. Bron: ACLED.

²⁰⁴ BBC Monitoring, *Gunmen kidnap six workers in Ethiopia's Oromia*, 2 oktober 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian power firm confirms abduction of staff*, 4 oktober 2023; BBC Monitoring, *Suspected rebels kidnap Chinese nationals in Ethiopia*, 20 oktober 2023; BBC Monitoring, *Gunmen reportedly kidnap 10 researchers in Ethiopia*, 22 oktober 2023.

²⁰⁵ In november 2023 was 50 duizend birr ruim achthonderd euro en tien miljoen birr ruim 160 duizend euro.

²⁰⁶ The Reporter, *Oromia in dire straits*, 3 december 2022; Addis Standard, *News: Kidnapped workers of Dangote Cement released after paying ransom*, 1 februari 2023; BBC Monitoring, *Gunmen kidnap six workers in Ethiopia's Oromia*, 2 oktober 2023.

²⁰⁷ BBC Monitoring, *Ethiopian rebels accused of killing 300 in Oromia*, 23 oktober 2023.

²⁰⁸ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

²⁰⁹ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 17-18; Ethiopia Peace Observatory, *EPO weekly: 29 July-4 August 2023*, 10 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 420*, 28 april 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 422*, 2 mei 2023; Vertrouwelijke bron, 28 april 2023.

²¹⁰ BBC Monitoring, *Ethiopia blocks internet in Amhara amid clashes*, 3 augustus 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia heightens restrictions on six Amhara towns amid unrest*, 9 augustus 2023; Al Jazeera, *What's behind the crisis in Ethiopia's Amhara region? A simple guide*, 10 augustus 2023; ADD-09/23 disbandment of the Regional Special Forces /Vertrouwelijke bron, 28 april 2023.

Afbeelding 11 toont door middel van een grafiek inzicht in het verloop per kwartaal van het geweld gedurende de verslagperiode.

1.3.6.1. Amhaarse milities

Amhaarse milities werden aangeduid met de verzamelnaam *Fano*. Deze milities ontstonden tijdens de anti-regeringsprotesten in de periode 2015-2018. Hun aantrekkingskracht werd versterkt door de grote werkloosheid; jonge werkloze mannen werden lid van lokale milities om door middel van hun wapens in hun levensonderhoud te voorzien. Lidmaatschap was informeel en de milities kenden geen grote mate van organisatie of interne discipline. De Fano speelden samen met de Amhaarse special forces een belangrijke rol in het conflict in Tigray door de bezetting van West-Tigray.²¹¹ Aanvankelijk waren de milities door hun gebruik van geweld niet populair bij de bevolking van Amhara. Hun populariteit steeg met de verdere toename van het Amhaarse nationalisme na de ondertekening van de staakt-het-vurenovereenkomst, en helemaal toen de federale regering besloot de special forces op te heffen (zie ook paragraaf 1.1.6).²¹²

In verschillende steden werd op dat besluit gereageerd met demonstraties, en sommige eenheden weigerden te ontwapenen. Wegen werden afgezet, bedrijven sloten de deuren, en de regionale autoriteiten van de regio Amhara stelden een avondklok in en legden het internet stil.²¹³ Ook braken gevechten uit tussen het federale leger en de Fano.²¹⁴ Veel van de leden van de Amhara special forces die niet wilden ontwapenen, sloten zich aan bij de milities en verzamelden zich in de bergen op de grens tussen Amhara en Benishangul Gumuz.²¹⁵ In augustus 2023 gaf een federale functionaris toe dat meer dan de helft van de special forces zich had aangesloten bij de Fano.²¹⁶ Volgens verschillende bronnen zou Eritrea de Amhaarse nationalist en milities steunen in de strijd om West-Tigray. Zo zou Eritrea Amhaarse troepen trainen.²¹⁷

1.3.6.2. Geweld tegen burgers

Uit afbeelding 12 blijkt dat het federale leger verantwoordelijk was voor het meeste geweld tegen burgers. Er was sprake van zowel willekeurig geweld als gevolg van drone-aanvallen²¹⁸, als gericht geweld tegen burgers.²¹⁹ Ook de Amhaarse milities maakten zich schuldig aan geweld tegen burgers in de regio Amhara. Uit de informatie die ten grondslag lag aan afbeelding 13 bleek dat veel van dit geweld tegen burgers van de Oromo en Agew etnische groepen gericht was, of tegen lokale

²¹¹ Africa Report, *Will the Fano drag Ethiopia back into civil war?*, 26 september 2023; The New Humanitarian, *Unresolved status of western Tigray threatens Ethiopia's peace deal*, 26 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023.

²¹² Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023.

²¹³ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 17-18; BBC News, *Ethiopia's Amhara region hit by protests over move to dissolve regional forces*, 10 april 2023; Addis Standard, *News Update: Heavy artillery fired in Kobo as protests engulf Amhara region following decision to dissolve regional special forces*, 10 april 2023; Vertrouwelijke bron, 28 april 2023.

²¹⁴ EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 412*, 18 april 2023; Voice of America, *Gunfire, Protests in Ethiopia's Amhara Over Plan to Disband Regional Force*, 9 april 2023.

²¹⁵ EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 470*, 14 augustus 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian minister on why Amhara forces joined local militia*, 15 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 28 april 2023.

²¹⁶ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 17-18.

²¹⁷ NRC, *Nieuw etnisch conflict in Ethiopië*, 9 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 468*, 7 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

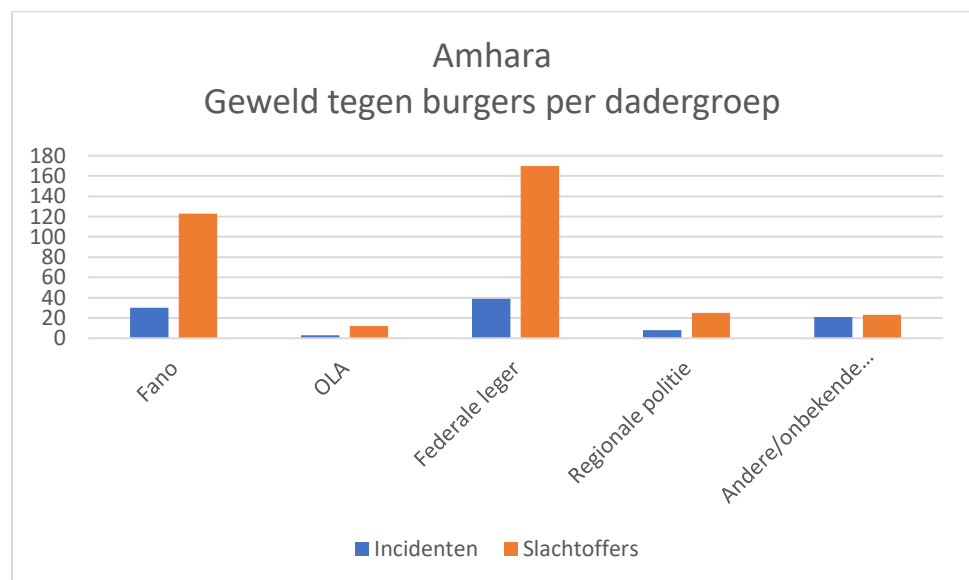
²¹⁸ VOA, *At Least 26 Killed in Drone Strike in Ethiopia's Amhara Region*, 14 augustus 2023; Reuters, *Conflict in Ethiopia's Amhara kills dozens, rights body says*, 30 oktober 2023; Addis Standard, *News: More than a dozen people killed in gov't drone strikes in Amhara; a school and bus station among targets struck: UN*, 18 november 2023; Addis Standard, *News: Drone strikes in Amhara region result in loss of civilian lives, infrastructure damage*, 4 december 2023; Borkena, *Ethiopian Defense Chief Confirms Drone Attack in Amhara, Vows to continue it*, 14 december 2023; Al Jazeera, *'Collective punishment': Ethiopia drone strikes target civilians in Amhara*, 29 december 2023.

²¹⁹ ACLED, *Dataset Geweld tegen burgers door Amhaarse milities/Fano in de regio Amhara tussen 1 december 2022 en 30 november 2023*, notes, geraadpleegd op 18 december 2023.

autoriteiten die loyaal waren aan de federale regering (zie ook paragraaf 1.1.7).²²⁰ Volgens een krantenbericht uit de lokale pers werden de milities beschuldigd van geweld tegen in de regio Amhara woonachtige Oromo die de milities niet wilden steunen.²²¹ Daarnaast blijkt uit afbeelding 13 dat het meeste geweld tegen burgers door de Amhaarse milities plaatsvond in de regio Oromia.

Volgens berichten riepen de Amhara-milities gedurende de verslagperiode jongeren op zich bij hen aan te sluiten en dreigden zij personen die samenwerkten met de regionale autoriteiten te zullen doden. In sommige delen van Amhara vonden thuisblijfprotesten plaats. Volgens een lokale krant hadden bewoners van Bahir Dar, Gondar en Debre Markos telefonisch uit kringen van de milities de opdracht gekregen thuis te blijven. De opdrachtgevers dreigden met repercussies voor personen die toch naar buiten gingen of hun bedrijven openden.²²²

De gevechten in Amhara hadden nauwelijks invloed op de aantallen ontheemden.²²³ Dit had mogelijk te maken met het feit dat de Amhaarse milities (Amhaarse) burgers zoveel mogelijk probeerden te ontzien.²²⁴

Abbeelding 12: Amhara – Geweld tegen burgers in de regio Amhara per actor gedurende de verslagperiode december 2022-december 2023.

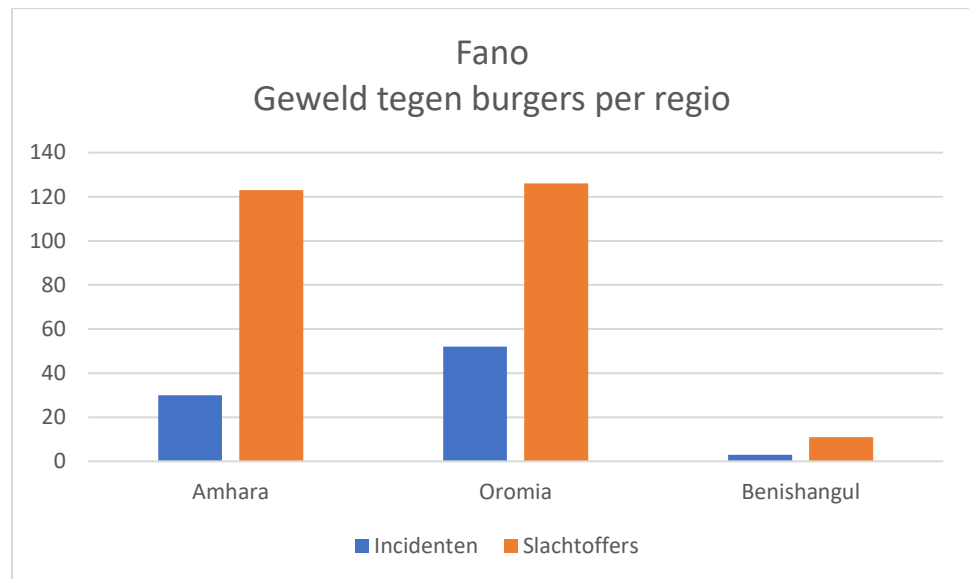
²²⁰ ACLED, *Dataset Geweld tegen burgers door Amhaarse milities/Fano in de regio Amhara tussen 1 december 2022 en 30 november 2023*, notes, geraadpleegd op 18 december 2023.

²²¹ Addis Standard, *News: Fresh armed attack in Bure, Amhara region killed many, displaced thousands – residents*, 14 november 2023.

²²² EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 470*, 14 augustus 2023; BBC Monitoring, *Some parts of Ethiopia's Amhara region embark on stay-at-home strike*, 23 augustus 2023.

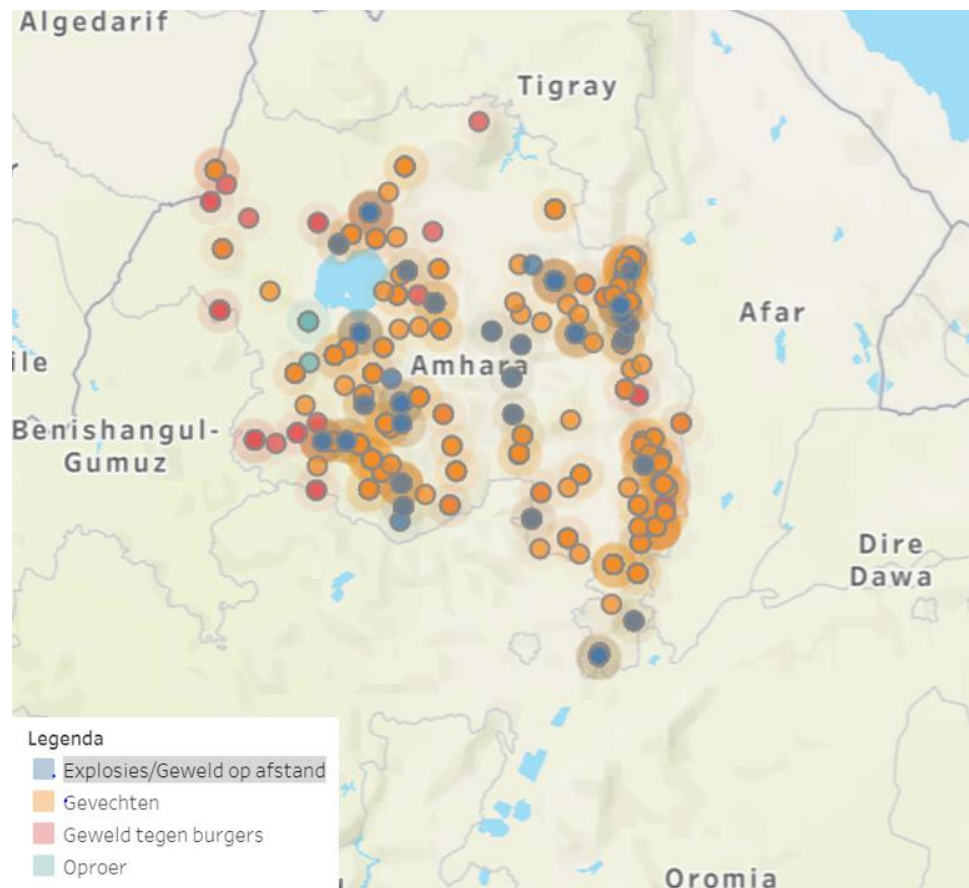
²²³ IOM, *Ethiopia Displacement Tracking Matrix 184*, 7-13 augustus 2023; IOM, *Ethiopia Displacement Tracking Matrix 185*, 14-20 augustus 2023; IOM, *Ethiopia Displacement Tracking Matrix 187*, 28 augustus-3 september 2023; IOM, *Ethiopia Displacement Tracking Matrix 188*, 4-10 september 2023; IOM, *Ethiopia Displacement Tracking Matrix 189*, 11-17 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

²²⁴ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

Afbeelding 13: Amhara – Geweld tegen burgers door Amhara-milities per regio in de verslagperiode december 2022-december 2023.

1.3.6.3. Geografische aanwezigheid van Amhaarse milities

Afbeelding 14: Kaart van geweldincidenten in de regio Amhara gedurende de verslagperiode december 2022-december 2023. Bron: ACLED en Open Street Map.

Het federale leger bleef sterk aanwezig in de regio, met name in grote steden zoals Bahir Dar, Gondar, Dessie, Debre Markos, and Kombolcha. Onder de noodtoestand werden avondklokken, controleposten en patrouilles ingesteld. Het internet bleef afgesloten, en het mobiele telefoonnetwerk lag er ook vaak uit. Binnenlandse vluchten werden geregeld stilgelegd.²²⁵ Gevechten tussen de Fano en het federale leger bleven ook tegen het einde van de verslagperiode aanhouden, met name in Gojjam, South en North Gondar, North Wollo en North Shewa.²²⁶ De Fano meldden geregeld dat zij gebieden in Amhara onder controle hadden.²²⁷

Amhara-milities bleven gedurende de verslagperiode, na de ondertekening van de staakt-het-vurenovereenkomst, ook aanwezig in West Tigray en maakten zich daar schuldig aan mensenrechtenschendingen. Zie hiervoor ook paragraaf 1.3.2.4.

1.3.7. Benishangul Gumuz

In de regio Benishangul-Gumuz werden eind 2022 vredesovereenkomsten getekend tussen de autoriteiten en twee rebellengroepen, de *Gumuz People's Democratic Movement* (GPDM) in oktober en de *Benishangul People's Liberation Movement* (BPLM) in december.²²⁸ Volgens een vertrouwelijke bron bleven de spanningen aanhouden, wat leidde tot sporadisch geweld (zie ook afbeelding 4); de twee groepen beschuldigden de president van Benishangul ervan dat hij zijn beloftes niet nakwam.²²⁹

1.3.8. Gambella

In de regio Gambella hielden de interetnische spanningen tussen de Nuer en de Anuak aan. De Nuer waren van oudsher een minderheid in Gambella, maar de instroom van Nuer-vluchtelingen en ontheemden uit Zuid-Sudan zetten de relaties met de Anuak op scherp.²³⁰ In de verslagperiode werden in de regio als gevolg van conflicten herhaaldelijk bewegingen van ontheemden waargenomen,²³¹ maar het aantal incidenten met dodelijke gevolgen bleef beperkt (zie afbeelding 4).

²²⁵ BBC Monitoring, *Ethiopian Airlines reportedly suspends flights to Lalibela*, 9 november 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian Airlines cancels flights to Amhara region as fighting rages*, 4 augustus 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian Airlines extends flight cancellation to Amhara*, 8 augustus 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia reduces curfew hours in three Amhara towns*, 22 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023.

²²⁶ BBC Monitoring, *Ethiopian Fano militia claims seizing more Amhara towns*, 2 november 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia's Amhara rebels 'seize' town from federal troops*, 1 november 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia's Amhara rebels form united front to fight army*, 31 oktober 2023; BBC Monitoring, *Hundreds escape prison amid clashes in Ethiopia's Amhara*, 25 november 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia's Fano militiamen reportedly kill 12 soldiers in camp raid*, 29 november 2023; BBC Monitoring, *'Several' people killed as fighting rages in Ethiopia's Amhara*, 27 november 2023; Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023.

²²⁷ BBC Monitoring, *Ethiopian militias claim seizing several areas in Amhara Region*, 5 oktober 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian militia reportedly take 'partial control' of historic Lalibela town*, 8 november 2023; BBC Monitoring, *Militia group reportedly captures Ethiopia's Lalibela town*, 8 november 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia's Amhara militias reportedly seize one more town*, 7 november 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian Fano rebels 'seize two more towns'*, 6 november 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian Fano militia claims seizing more Amhara towns*, 2 november 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia's Amhara rebels 'seize' town from federal troops*, 1 november 2023.

²²⁸ Addis Standard, *News: Benishangul Gumuz regional govt, rebel group sign peace agreement*, 19 oktober 2022; Addis Standard, *News: Benishangul Gumuz region signs peace agreement with second rebel group, deal signed in Sudan*, 12 december 2022; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

²²⁹ Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

²³⁰ Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

²³¹ IOM, *Displacement Tracking Tool*, 24-30 juli 2023; IOM, *Displacement Tracking Tool*, IOM, *Displacement Tracking Tool*, 4-10 september 2023; 11-17 september 2023; IOM, *Displacement Tracking Tool*, 25 september – 1 oktober 2023; IOM, *Displacement Tracking Tool*, 2-8 oktober 2023.

1.3.9. Spanningen tussen Somali en Afar

In de verslagperiode brak wederom geweld uit in het kader van spanningen tussen de Afar- en Somaligemeenschappen over grensgeschillen tussen beide regio's. Dit conflict speelt al jaren en leidt sporadisch tot gewelddadige confrontaties.²³²

1.3.10. (Gedwongen) rekrutering

Er waren gedurende de verslagperiode geen berichten van gedwongen rekrutering. Volgens vertrouwelijke bronnen sloten personen – met name jonge mannen – zich over het algemeen door een verscheidenheid aan push- en pullfactoren aan bij gewapende groepen, zoals OLA en Fano. Dit betrof bijvoorbeeld sociaaleconomische, ideologische en beschermingsoverwegingen.²³³ Een vertrouwelijke bron gaf aan dat burgers, met name in de conflictgebieden, zich vaak gedwongen voelden tussen een van de kampen (gewapende groep of autoriteiten) te kiezen om bescherming te kunnen ontvangen.²³⁴ Een andere vertrouwelijke bron gaf aan dat hoewel er waarschijnlijk weinig sprake was van dwang om toe te treden tot de gewapende groepen, er wel sprake was van dwang om de groepen niet te verlaten. Vertrekkende leden werden gezien als een veiligheidsrisico omdat ze over gevoelige informatie konden beschikken.²³⁵

1.3.11. Amhara/Oromo/federale leger conflict

In het grensgebied tussen de regio's Amhara en Oromia vochten het OLA en de Fano milities niet alleen separaat tegen het federale leger, ze vochten ook tegen elkaar en tegen de bevolking.²³⁶ Zo werden Amhaarse burgers het slachtoffer van moord en verkrachting door OLA-strijders. Omgekeerd waren er berichten dat Oromo-burgers in de Oromo Special Zone het slachtoffer werden van moorden, verkrachtingen en ander seksueel geweld, plunderingen en het verbranden van landbouwgewassen door Fano-milities.²³⁷

In november 2023 werden in dit grensgebied dertig personen gedood in interetnisch geweld vanwege vernieling van gewassen door loslopend vee.²³⁸ Volgens de International Crisis Group was dit soort geweld tussen de bevolkingsgroepen toegenomen sinds het aantreden van premier Abiy. Amhara beschuldigden de premier ervan het geweld door Oromo tegen Amhara toe te laten.²³⁹

1.3.12. Veiligheidssituatie in Addis Abeba

De veiligheidssituatie in Addis Abeba was over het algemeen relatief goed. Gewapende groepen als het OLA (Oromia) en de Fano (Amhara) hadden niet de

²³² International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, p. 16; Ethiopia Insight, *Federal action needed to end Ethiopia's Somali-Afar conflict*, 4 april 2023.

²³³ Vertrouwelijke bron, 24 november 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

²³⁴ Vertrouwelijke bron, 28 november 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

²³⁵ Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

²³⁶ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, p. 67; Vertrouwelijke bron, 25 oktober 2023.

²³⁷ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, p. 67.

²³⁸ BBC Monitoring, *Over 30 people dead in Ethiopia communal clashes*, 7 november 2023.

²³⁹ International Crisis Group, *Ethiopia's Ominous New War in Amhara*, 16 november 2023, p. 2.

discipline en organisatiegraad die nodig waren om een bedreiging te vormen voor Addis Abeba, zoals het TPLF wel had gehad.²⁴⁰

Tijdens de verslagperiode, in de maanden nadat de noodtoestand werd uitgeroepen, vonden massale arrestaties van Amhara en Eritreeërs plaats, zowel in de regio's als in Addis Abeba (zie ook paragraaf 3.2.1.2).²⁴¹ Aan het eind van de verslagperiode werden de arrestaties gerichter,²⁴² maar begin december 2023 werden weer grote aantallen arrestaties verricht naar aanleiding van een op 10 december geplande, verboden anti-oorlogsdemonstratie.²⁴³ Volgens een artikel in de lokale pers ging de politie in bepaalde wijken van huis tot huis op zoek naar politiek actieve jongeren.²⁴⁴ De jongeren werden ervan beschuldigd leden te zijn van OLA en Fano, en terroristische activiteiten te hebben gepland.²⁴⁵ Ook enkele van de organisatoren, waaronder oppositiepolitici en activisten, werden gearresteerd.²⁴⁶

1.3.12.1. Vestigingsmogelijkheden voor personen van buiten Addis Abeba
Personen die zich buiten hun eigen regio wilden vestigen, moesten een brief van de oude kebele²⁴⁷ overleggen aan de nieuwe kebele. Zonder een dergelijke brief was het onmogelijk zich te registreren. Deze procedure werd in de praktijk bemoeilijkt door de vele conflicten, waardoor het vaak moeilijk of zelf onmogelijk was om aan een dergelijke brief te komen. Daarbij kwam dat in de praktijk etniciteit invloed kon hebben op de bewegingsvrijheid en de mogelijkheid om documenten te verkrijgen, ook al was dat formeel niet het geval.²⁴⁸ Hoewel niet alle kebeles etniciteit opnamen op de identiteitskaart, kon in de praktijk vaak op basis van iemands naam en accent een idee gevormd worden over wat zijn of haar etniciteit was.²⁴⁹

Daarbij was het, zeker voor jonge mensen, heel moeilijk om zich buiten de eigen gemeenschap te vestigen.²⁵⁰ Volgens een vertrouwelijke bron was het zeker voor personen die afhankelijk waren van landbouw en veeteelt vrijwel onmogelijk een nieuw leven op te bouwen zonder grond om zich op te vestigen.²⁵¹

Volgens vertrouwelijke bronnen waren er in toenemende mate controleposten en strenge controles op de wegen naar Addis Abeba, en op grenzen tussen regio's, met name die tussen Oromia en Amhara (personen die van Amhara naar Addis Abeba reizen, moeten hiervoor door Oromia).²⁵² Volgens een vertrouwelijke bron hadden deze tot doel infiltratie van de hoofdstad door leden van de gewapende groepen OLA en Fano tegen te gaan die daar destabiliserende acties zouden willen ondernemen. Volgens die bron werd een groot deel van de veiligheidsinstanties in Addis Abeba en

²⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

²⁴¹ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 4; Ethiopia Peace Observatory, *EPO Weekly: 23-29 September 2023*, 4 oktober 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian police accused of mass arrests of ethnic Amharas*, 14 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 473*, 24 augustus 2023; Addis Standard, *News: Command Post admits civilian deaths in Amhara region, reveals list of suspects under custody*, 12 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 472*, 21 augustus 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia heightens restrictions on six Amhara towns amid unrest*, 9 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 470*, 14 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

²⁴² Vertrouwelijke bron, 28 november 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

²⁴³ Borkena, *Massive Crackdown in Addis Ababa Ahead of Planned Demonstration*, 6 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia foils 'terror acts' in capital, arrests 97 suspects*, 7 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian police arrest organisers of planned protest*, 10 december 2023.

²⁴⁴ Borkena, *Massive Crackdown in Addis Ababa Ahead of Planned Demonstration*, 6 december 2023.

²⁴⁵ BBC Monitoring, *Ethiopia foils 'terror acts' in capital, arrests 97 suspects*, 7 december 2023.

²⁴⁶ Borkena, *Massive Crackdown in Addis Ababa Ahead of Planned Demonstration*, 6 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian police arrest organisers of planned protest*, 10 december 2023.

²⁴⁷ Kebele is de kleinste administratieve eenheid in Ethiopië. Verschillende kebele vormen samen een woreda. Bron: [Refworld | Ethiopia: Information on the Kebele](#).

²⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

²⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

²⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

²⁵¹ Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

²⁵² Vertrouwelijke bron, 28 november 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

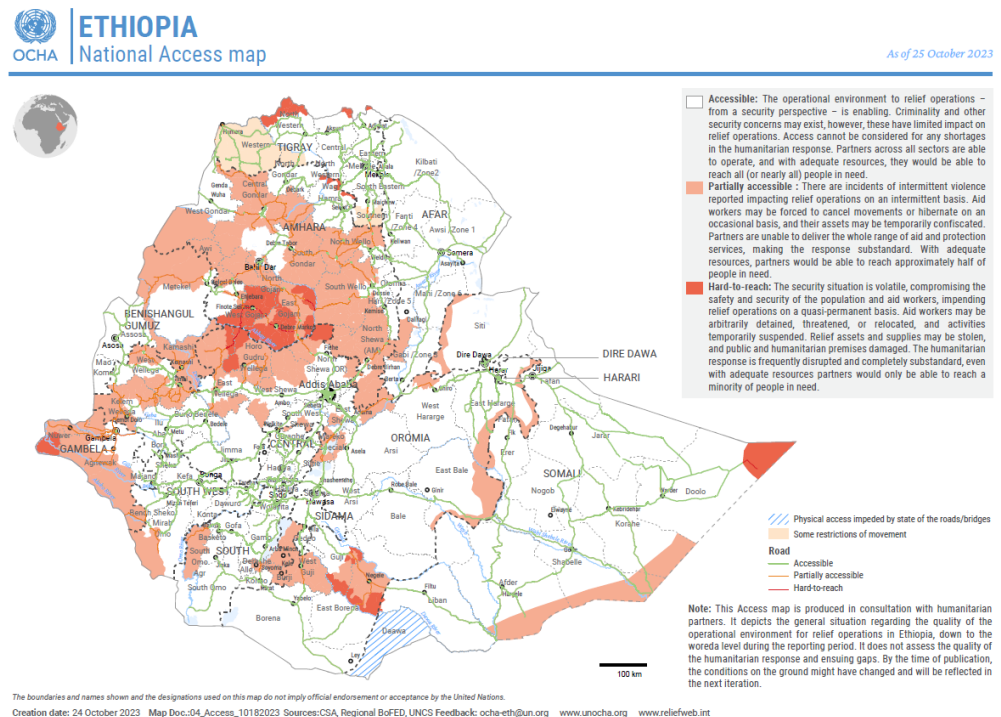
Oromia ingezet om dat te voorkomen.²⁵³ Vanwege de intimidatie waarmee de controles gepaard gingen, alsmede de onveiligheid vanwege de gevechten in Amhara en mogelijke aanvallen door OLA in Oromia, was het zeker voor Amhara niet gemakkelijk om vanuit de regio's in Addis Abeba te geraken.²⁵⁴

Voor informatie over de leefomstandigheden in Addis Abeba voor Tigreeërs, zie paragraaf 3.2.1.2.

1.3.13. Reisbeperkingen

1.3.13.1. Veiligheidsbeperkingen op bewegingsvrijheid

De Ethiopische autoriteiten konden de veiligheid in grote delen van het land niet garanderen.²⁵⁵ De VN identificeerde gebieden waarin de veiligheidssituatie slecht was als 'moeilijk bereikbaar' (zie afbeelding 15).²⁵⁶

Afbeelding 15: Kaart toegankelijkheid voor humanitaire hulp. Bron: OCHA

Onder de noodtoestand kon de command post, die onder militaire leiding stond, discretionair de bewegingsvrijheid inperken. Gedurende de verslagperiode waren er avondklokken en controleposten in de regio's Amhara en Oromia (zie ook paragrafen 1.1.7.2, 1.3.4.3 en 1.3.10).²⁵⁷ Ondanks dat er formeel geen

²⁵³ Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

²⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 28 november 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

²⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

²⁵⁶ OCHA, [Ethiopia - National Access Map \(As of 25 October 2023\) | OCHA \(unocha.org\)](https://www.unocha.org/ethiopia/national-access-map), geraadpleegd op 10 november 2023.

²⁵⁷ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 2; International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 17-18; BBC News, *Ethiopia's Amhara region hit by protests over move to dissolve regional forces*, 10 april 2023; Addis Standard, *News Update: Heavy artillery fired in Kobo as protests engulf Amhara region following decision to dissolve regional special forces*, 10 april 2023; Vertrouwelijke bron, 28 april 2023.

noodtoestanden meer van kracht waren vanwege het conflict in Oromia, en er daarmee ook geen command posts meer waren, was er wel een veiligheidscomité dat een coördinerende functie had tussen de civiele en veiligheidsautoriteiten op federaal en regionaal niveau. Dit leidde in de praktijk ook tot een gemilitariseerd bestuur.²⁵⁸

1.3.13.2. Toegang voor journalisten en mensenrechtenonderzoekers

De Ethiopische autoriteiten beperkten voor onafhankelijke journalisten en mensenrechtenonderzoekers de toegang tot (voormalige) conflictgebieden.²⁵⁹ In juli 2023 mochten journalisten nog steeds niet naar Tigray reizen, hoewel de veiligheidssituatie er was verbeterd.²⁶⁰ Volgens een rapport van het Ethiopische maatschappelijk middenveld waren grote delen van Tigray²⁶¹ in juli 2023 nog ontoegankelijk voor onafhankelijke waarnemers, ngo's en journalisten. Met name over West-Tigray, zuidelijke gebieden van Tigray op de grens met Amhara, en de noordelijke gebieden op de grens met Eritrea kon moeilijk informatie verzameld worden. Ook het monitoringsteam van de Afrikaanse Unie kreeg geen toegang tot deze gebieden.²⁶² Hetzelfde gold voor delen van het westen en het zuiden van de regio Oromia,²⁶³ en voor de regio Amhara.²⁶⁴

²⁵⁸ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, pp. 9, 12; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

²⁵⁹ Ethiopia Watch, *Civil society Monitoring of the Cessation of Hostilities Agreement*, juli 2023, p. 4-5; Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 17; Amnesty International, *Ethiopia: Authorities must grant independent investigators, media unfettered access to Amhara region to probe violations under state of emergency*, 18 augustus 2023; The Guardian, *'They just left the corpses lying there': survivors speak about the horrors of a massacre in northern Tigray*, 20 april 2023.

²⁶⁰ The Guardian, *'They just left the corpses lying there': survivors speak about the horrors of a massacre in northern Tigray*, 20 april 2023.

²⁶¹ Hier wordt uitgegaan van de grenzen van Tigray van vóór de uitbraak van het conflict in november 2020.

²⁶² Ethiopia Watch, *Civil society Monitoring of the Cessation of Hostilities Agreement*, juli 2023, p. 4-5; The Guardian, *'They just left the corpses lying there': survivors speak about the horrors of a massacre in northern Tigray*, 20 april 2023.

²⁶³ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, pp. 9, 12.

²⁶⁴ Amnesty International, *Ethiopia: Authorities must grant independent investigators, media unfettered access to Amhara region to probe violations under state of emergency*, 18 augustus 2023.

2. Identiteit, nationaliteit en documenten

2.1. Ontwikkelingen rondom de nationale identiteitskaart

In het vorige ambtsbericht werd melding gemaakt van de invoering van een (digitale) nationale identiteitskaart. Deze kaart werd ook wel *fayda* genoemd. In de verslagperiode werd hiertoe de *Ethiopian Digital Identity Proclamation Number 1284/2023*²⁶⁵ aangenomen. Deze wet stelt in artikel 7 dat alle personen woonachtig in Ethiopië, dus ook personen zonder de Ethiopische nationaliteit,²⁶⁶ het recht hebben op een digitale identiteitskaart. De wet stelt in artikel 25 ook dat het delen van persoonsgegevens zonder toestemming van betrokkene een misdrijf is. Een uitzondering hierop staat in artikel 16; persoonsgegevens mogen wel doorgegeven worden aan rechtspersonen die hierop volgens de wet of als gevolg van een uitspraak van de rechter recht hebben.²⁶⁷

In de verslagperiode viel het *Ethiopia National ID Program* (NIDP), verantwoordelijk voor de uitgifte van de *fayda*, direct onder het bureau van de premier.²⁶⁸ In het algemeen ambtsbericht Ethiopië van november 2022 was aangegeven dat de verantwoordelijkheid voor de kaart volgens UNHCR overgedragen zou worden aan de immigratiedienst (*Immigration, Nationality and Vital Events Agency*, INVEA) van het ministerie van Vrede. In de vorige verslagperiode werden de taken van INVEA overgedragen aan de *Immigration and Citizenship Service* (ICS), die niet meer onder het ministerie van Vrede viel, maar direct onder het bureau van de premier.²⁶⁹ Bij de ICS werden gedurende de verslagperiode enkele tientallen personen, inclusief een directeur en een plaatsvervangende directeur ontslagen en gearresteerd wegens corruptie.²⁷⁰

Hoewel de wet alleen spreekt over demografische data, moest volgens een vertrouwelijke bron de aanvrager om aanspraak te maken op een digitale nationale identiteitskaart een kebele-identiteitskaart en/of een geboorteakte overleggen.²⁷¹ Volgens verschillende bronnen was de nieuwe identiteitskaart niet verplicht en konden burgers gebruik blijven maken van de identiteitsbewijzen die op kebele-niveau werden afgegeven.²⁷²

De autoriteiten hielden online bij hoeveel personen zich geregistreerd hadden voor de digitale nationale identiteitskaart. In oktober 2023 waren dit 3,1 miljoen personen (op een bevolking van ongeveer 119 miljoen inwoners, dus ongeveer 2,5 procent).²⁷³ In de verslagperiode maakten de Ethiopische autoriteiten bekend dat het de bedoeling was in samenwerking met de Centrale Bank en het National ID Program in 2024 alle bankcliënten in Ethiopië te registreren voor de nationale

²⁶⁵ [Digital ID proclamation 1284.pdf - Google Drive](#), geraadpleegd op 21 oktober 2023.

²⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

²⁶⁷ Ethiopia National ID Program, *What is the newly adopted Ethiopian Digital Identity Proclamation Number 1284/2023 all about?*, 3 april 2023; [Digital ID proclamation 1284.pdf - Google Drive](#), geraadpleegd op 21 oktober 2023.

²⁶⁸ IOM, *Ethiopia Partnership Eases Vulnerable Returnee Access to Legal Identity Documents*, 15 november 2023.

²⁶⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, november 2022, p. 41; UNHCR, *Citizenship and statelessness in the Horn of Africa*, december 2021, p. 43.

²⁷⁰ Addis Insight, *New Director General Appointed to Ethiopian Immigration Service Amid Passport Shortage*, 24 juli 2023; Borkena, *Top Immigration and Citizenship Services officials including former Deputy Director arrested*, 19 oktober 2023.

²⁷¹ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

²⁷² Reuters, *FEATURE-Ethiopia digital ID prompts fears of ethnic profiling*, 1 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

²⁷³ [National ID | Home](#), geraadpleegd op 21 oktober 2023.

identiteitskaart.²⁷⁴ Eveneens kondigden de autoriteiten aan dat de fayda voortaan zou dienen als leerlingen- en studentenkaart.²⁷⁵ Volgens de planning van de Ethiopische autoriteiten zouden tegen het eind van 2025 alle volwassen ingezetenen van Ethiopië geregistreerd moeten zijn voor de digitale identiteitskaart.²⁷⁶

Volgens de wet was de digitale identiteitskaart bedoeld om burgers betere toegang te verlenen tot bijvoorbeeld financiële en gezondheidsdiensten.²⁷⁷ Volgens een bericht van Reuters vreesden mensenrechtenverdedigers echter dat zorgvuldige omgang met de persoonsgegevens niet gegarandeerd was en dat die gebruikt konden worden voor etnisch profileren.²⁷⁸ Etniciteit wordt niet genoemd op de digitale nationale identiteitskaart, maar vaak nog wel op de kebele-identiteitskaart. Oorspronkelijk bevatten identiteitskaarten altijd informatie over de etnische afkomst van de houder. Sinds 2018 werd dit voor nieuwe identiteitskaarten in bepaalde kebeles, waaronder die van Addis Abeba, afgeschaft.²⁷⁹ Overigens berichtte AP in 2021 dat het verdwijnen van etniciteit op de identiteitskaarten in Tigray juist werd gezien als een teken van etnische zuivering.²⁸⁰

Etniciteit kan vaak afgeleid worden uit de naam en het accent van een persoon.²⁸¹ Het was daarom volgens een bron mogelijk dat er angst ontstond dat het door digitalisering van de burgerlijke stand gemakkelijker zou worden voor de autoriteiten om de bevolking in de gaten te houden.²⁸²

2.2. Ethiopische reisdocumenten aanvragen vanuit Nederland

Voor het aanvragen van reisdocumenten zijn een identiteitsbewijs en een gelegaliseerde geboorteakte vereist.²⁸³

Volgens de website van de Ethiopische ambassade in Brussel kunnen aanvragen voor een Ethiopisch paspoort of identiteitsbewijs online worden gedaan. Wel moet de aanvrager naar de ambassade gaan om vingerafdrukken te laten afnemen als deze nog niet eerder zijn afgenomen, bijvoorbeeld bij een eerste paspoort of in geval het vorige paspoort nog geen biometrische gegevens bevatte. Kinderen onder de veertien jaar hoeven geen vingerafdrukken te laten afnemen. Naast andere vereisten moest volgens de website van de Ethiopische ambassade in Brussel voor de aanvraag van een reisdocument aldaar een bewijs van de verblijfsstatus of een werkvergunning van een van de Benelux-landen overgelegd worden.²⁸⁴

Ethiopië had gedurende de verslagperiode geen diplomatieke vertegenwoordiging in Nederland. De ambassade van Ethiopië in Brussel was ook geaccrediteerd voor

²⁷⁴ Biometric Update, *Ethiopia to make digital ID obligatory for banking operations*, 12 juli 2023.

²⁷⁵ BiometricUpdate.com, *Ethiopia rolls out student IDs, integrates biometric data to issue Fayda*, 14 september 2023.

²⁷⁶ Reuters, *FEATURE-Ethiopia digital ID prompts fears of ethnic profiling*, 1 februari 2023.

²⁷⁷ Reuters, *FEATURE-Ethiopia digital ID prompts fears of ethnic profiling*, 1 februari 2023; [Digital ID proclamation 1284.pdf - Google Drive](#), geraadpleegd op 21 oktober 2023.

²⁷⁸ Reuters, *FEATURE-Ethiopia digital ID prompts fears of ethnic profiling*, 1 februari 2023.

²⁷⁹ Borkena, *Addis Ababa residents new ID will not feature ethnic identity information*, 30 augustus 2018; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

²⁸⁰ AP, *'Leave no Tigrayan': In Ethiopia, an ethnicity is erased*, 7 april 2021.

²⁸¹ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

²⁸² Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

²⁸³ Ethiopian Passport Service, [Apply for Ethiopian Passport Online \(ethiopianpassportservices.gov.et\)](#), geraadpleegd op 28 november 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

²⁸⁴ [Passports – Embassy of Ethiopia \(ethiopianembassy.be\)](#), geraadpleegd op 13 september 2023.

Nederland.²⁸⁵ Voor de aanvraag van reisdocumenten waarvoor vingerafdrukken nodig waren, moest de aanvrager zich dus naar Brussel begeven.

²⁸⁵ Website Ethiopische ambassade in Brussel, [About The Embassy – Embassy of Ethiopia \(ethiopianembassy.be\)](https://ethiopianembassy.be/), geraadpleegd op 8 december 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

3. Mensenrechten

3.1. Schendingen van mensenrechtenrechten door strijdende partijen

Voor informatie over geweld tegen burgers en mensenrechtenschendingen door de strijdende partijen gedurende de verslagperiode wordt verwezen naar paragraaf 1.3.

3.1.1. Vervolg van misdrijven tegen de menselijkheid of oorlogsmisdrijven

In deze paragraaf wordt ingegaan op internationale en nationale onderzoeksinitiatieven naar misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdrijven, en de bereidheid van de Ethiopische autoriteiten om deze misdrijven te vervolgen.

3.1.1.1. Internationale onderzoeksinitiatieven

Internationale mensenrechtenexperts beschuldigden de Ethiopische autoriteiten ervan hun verantwoordelijkheid voor mensenrechtenschendingen, misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdrijven te ontlopen. Ethiopië verzette zich tegen internationale onderzoeksinitiatieven naar dergelijke misdrijven, zoals de Internationale Commissie van Mensenrechtenexperts voor Ethiopië (*International Commission of Human Rights Experts Ethiopia*, ICHREE) en de ad hoc onderzoekscommissie van de Afrikaanse Commissie voor Mensen- en Volkerenrechten (*African Commission on Human and Peoples' Rights*, ACHPR).

ICHREE

De Internationale Commissie, die uit drie internationale mensenrechtenexperts bestond, werd in 2021 door de VN Mensenrechtenraad opgericht om officieel onderzoek te doen naar mensenrechtenschendingen, misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdrijven en door partijen bij het conflict in Tigray.²⁸⁶ Vanaf het begin verzetten de Ethiopische autoriteiten zich tegen de financiering van de Commissie. Zij kwalificeerden de Commissie als 'substandaard en gepolitiseerd'.²⁸⁷ Ook weigerde de Ethiopische regering de Commissie toegang te verlenen tot Ethiopië, buiten een eenmalig bezoek aan de hoofdstad.²⁸⁸ Volgens de Ethiopische autoriteiten was een internationale onderzoekscommissie niet nodig, omdat de nationale Ethiopische Mensenrechtencommissie voldoende in staat zou zijn onderzoek naar mensenrechtenschendingen uit te voeren.²⁸⁹

Na een campagne van de Ethiopische autoriteiten om de Internationale Commissie op te heffen bleek er in oktober 2023 onvoldoende draagvlak te zijn in de VN Mensenrechtenraad om het mandaat van de Commissie te verlengen.²⁹⁰ In haar eindrapport van oktober 2023 beschuldigde de Commissie de regering van Ethiopië ervan bewust rekenschap te ontwijken. Nationale mechanismes, gepresenteerd met

²⁸⁶ OHCHR, [Members of the Commission of Human Rights Experts on Ethiopia](#) | OHCHR, geraadpleegd op 24 oktober 2023; NRC, *Ethiopië blokkeert gerechtigheid voor slachtoffers Tigray*, 12 augustus 2023.

²⁸⁷ BBC Monitoring, *UN fails to extend mandate of rights experts on Ethiopia*, 4 oktober 2023; The New Humanitarian, *Ethiopia's new struggle over war crimes accountability*, 29 maart 2023.

²⁸⁸ OHCHR, Oral Update of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia to the UN Human Rights Council, Geneva, 30 juni 2023; The Reporter, *Human rights investigators' commission on Ethiopia survives UN member states' vote*, 31 december 2022; NRC, *Ethiopië blokkeert gerechtigheid voor slachtoffers Tigray*, 12 augustus 2023.

²⁸⁹ The Reporter, *Human rights investigators' commission on Ethiopia survives UN member states' vote*, 31 december 2022; NRC, *Ethiopië blokkeert gerechtigheid voor slachtoffers Tigray*, 12 augustus 2023.

²⁹⁰ NRC, *Ethiopië blokkeert gerechtigheid voor slachtoffers Tigray*, 12 augustus 2023; BBC Monitoring, *UN fails to extend mandate of rights experts on Ethiopia*, 4 oktober 2023; The Independent, *UN-backed probe into Ethiopia's abuses is set to end. No one has asked for it to continue*, 4 oktober 2023; The New Humanitarian, *Ethiopia's new struggle over war crimes accountability*, 29 maart 2023.

het doel straffeloosheid tegen te gaan, hadden volgens de Internationale Commissie vooral tot doel internationale politieke druk te ontlopen.²⁹¹

De Commissie wees er ook op dat de Ethiopische autoriteiten onvoldoende hadden samengewerkt met Afrikaanse organisaties op het gebied van monitoring en onderzoek. Zo had de delegatie van de Afrikaanse Unie, die verantwoordelijk was voor de monitoring van het staakt-het-vuren (*African Union Monitoring, Verification and Compliance Mission*, AU-MVCM), niet tot alle delen van Tigray toegang gekregen.²⁹² Een vertrouwelijke bron wees erop dat die tegenwerking van de AU-missie vooral werd veroorzaakt door Eritrese en Amhaarse troepen.²⁹³

ACHPR

De door de Afrikaanse Commissie voor de Rechten van Mensen en Volkeren (*African Commission for Human and Peoples' Rights*, ACHPR²⁹⁴) opgerichte commissie die tot doel had onderzoek te doen naar ernstige mensenrechtenschendingen in Tigray, werd in 2023 stilzwijgend opgeheven zonder publicatie van onderzoeksresultaten.²⁹⁵ De ACHPR gaf voor de opheffing van de onderzoekscommissie het argument dat de Ethiopische autoriteiten werkten aan een beleid voor *transitional justice*.²⁹⁶ In een openbare brief spraken 33 mensenrechtenorganisaties hun bezorgdheid uit over het besluit van de ACHPR om de onderzoekscommissie op te heffen. Zij stelden te geloven dat de ACHPR niet had moeten zwichten voor de politieke druk van Ethiopië. Daarbij beschuldigden zij Ethiopië ervan als partij bij het conflict zijn verantwoordelijkheid voor eventuele misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdrijven te willen ontlopen.²⁹⁷

3.1.1.2. Nationale onderzoeksinitiatieven

In het vorige ambtsbericht werd reeds melding gemaakt van het gezamenlijke onderzoek naar mensenrechtenschendingen in Tigray door de Ethiopische mensenrechtencommissie en het regionale kantoor voor Oost-Afrika van de VN Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens (*Office of the High Commissioner for Human Rights*, OHCHR) in juni 2021.²⁹⁸ Zowel de Internationale Commissie van Mensenrechtenexperts als personen die direct betrokken waren geweest bij dit onderzoek brachten in de verslagperiode in herinnering dat het gezamenlijke onderzoeksteam (*Joint Investigation Team*, JIT) van de VN en de Ethiopische Mensenrechtencommissie slechts een beperkt aantal incidenten had kunnen onderzoeken tot juni 2021 en dat het onderzoek daarmee niet volledig was.²⁹⁹ Ook wees de Internationale Commissie erop dat het gezamenlijke onderzoeksteam te maken had gehad met intimidatie van zijn personeel, door de autoriteiten opgelegde beperkingen van het gebruik van communicatieapparatuur en problemen met het verkrijgen van autorisaties om te reizen.³⁰⁰

²⁹¹ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 17.

²⁹² Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 17.

²⁹³ Vertrouwelijke bron, 15 december 2023.

²⁹⁴ De ACHPR is een orgaan van de Afrikaanse Unie. Bron: <https://achpr.au.int/en/about>

²⁹⁵ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 17.

²⁹⁶ Transitional justice is de wijze waarop een land besluit rekenschap te geven van de schendingen van mensenrechten die in voorafgaande perioden, vaak in tijden van oorlog, zijn begaan. Amnesty International, [Transitie en transitional justice \(overgangsjustitie\) - Amnesty International](#), geraadpleegd op 24 oktober 2023.

²⁹⁷ Human Rights Watch, *Concerns Regarding The Premature Termination of the Commission of Inquiry on the Situation in the Tigray Region of the Federal Republic of Ethiopia*, 31 augustus 2023.

²⁹⁸ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 17.

²⁹⁹ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 17; NRC, *Ethiopië blokkeert gerechtigheid voor slachtoffers Tigray*, 12 augustus 2023.

³⁰⁰ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 17.

3.1.1.3. Berechting versus transitional justice

Volgens verschillende bronnen hadden de autoriteiten aangegeven dat militairen waren gearresteerd voor misdrijven tegen de menselijkheid.³⁰¹ Deze rechtszaken vonden plaats achter gesloten deuren.³⁰² Volgens verschillende bronnen werden deze rechtszaken na de ondertekening van de staakt-het-vurenovereenkomst van november 2022 stopgezet.³⁰³ Eind 2023 gaf de voorzitter van de Tigray regionale interim-regering aan dat wat hem betreft verdachten van genocide in Tigray – en hij wees hierbij met name naar Eritrese troepen – door een internationaal tribunaal berecht moesten worden en niet door middel van transitional justice.³⁰⁴

De meningen verschilden over de juiste balans tussen berechting, gerechtigheid en vrede. Een van de aanbevelingen aan de Ethiopische autoriteiten die volgden uit het gezamenlijk onderzoek van de VN en de Ethiopische mensenrechtencommissie in juni 2021 was om een transitional justice-proces op te starten.³⁰⁵ Enerzijds waren er zorgen dat het strafrechtelijk vervolgen van verdachten van misdrijven tegen de menselijkheid onvoldoende zou zijn voor duurzame vrede of deze zelfs zou kunnen tegenwerken.³⁰⁶ Anderzijds was er de vrees, zoals hierboven beschreven in paragraaf 3.1.1.1, dat de Ethiopische autoriteiten transitional justice als voorwendsel gebruikten om geen serieus werk te maken van het proces van verantwoording en vervolging van oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid.³⁰⁷ Gedurende de verslagperiode nam bij waarnemers de scepsis met betrekking tot de goede wil van de Ethiopische autoriteiten toe.³⁰⁸

In een gezamenlijk opgesteld advies benadrukten de Ethiopische mensenrechtencommissie en het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens in september 2023 de noodzaak voor een transitional justice beleid dat uitdrukkelijk amnestie voor internationale misdrijven en ernstige mensenrechtenschendingen verbood. De reactie daarop van de door de Ethiopische regering aangestelde transitional justice-werkgroep (TJWGE) was dat het transitional justice beleid geheel en alleen gebaseerd moest zijn op de 'keuzes en wensen van de Ethiopische bevolking'.³⁰⁹

Volgens een bericht in de lokale pers dienden Ethiopische advocaten in november 2023 een aanklacht in voor oorlogsmisdaden in Tigray, Oromia en Amhara. De aanklacht zou gericht zijn tegen premier Abiy, de baas van de inlichtingen- en veiligheidsdienst, de commandant der strijdkrachten en zijn plaatsvervanger, en de minister van Defensie.³¹⁰

³⁰¹ NRC, *Ethiopië blokkeert gerechtigheid voor slachtoffers Tigray*, 12 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁰² Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁰³ Addis Standard, *#NewsAlert: Ethiopia terminates charges against TPLF military, civilian leaders*, 30 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁰⁴ BBC Monitoring, *Ethiopia's Tigray seeks international trial for genocide culprits*, 11 december 2023.

³⁰⁵ *Report of the Ethiopian Human Rights Commission (EHRC)/Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) Joint Investigation into Alleged Violations of International Human Rights, Humanitarian and Refugee Law Committed by all Parties to the Conflict in the Tigray Region of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*, 3 november 2021, p. 93; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁰⁶ NRC, *Ethiopië blokkeert gerechtigheid voor slachtoffers Tigray*, 12 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁰⁷ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 17; NRC, *Ethiopië blokkeert gerechtigheid voor slachtoffers Tigray*, 12 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁰⁸ The New Humanitarian, *Ethiopia's new struggle over war crimes accountability*, 29 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁰⁹ The Reporter, *Transitional Justice Team, rights bodies clash on Ethiopia's international accountability*, 21 oktober 2023.

³¹⁰ BBC Monitoring, *Ethiopian lawyers file 'war crimes' case against Abiy, security chiefs*, 27 november 2023.

3.2. Positie van specifieke groepen

3.2.1. Etnische en religieuze groepen

Het is niet altijd mogelijk onderscheid te maken tussen intrastatelijke en interetnische conflicten in Ethiopië. Sinds het overlijden van premier Meles en de aanstelling van premier Abiy was er sprake van een toename van etnisch nationalisme, gewapende groepen die meer autonomie en macht wensten, en daarmee van geweld. Etnische conflicten hadden invloed op de verhoudingen tussen de federale staat enerzijds en de op etniciteit gebaseerde regio's anderzijds. Daarnaast werden de etnische verhoudingen beïnvloed door conflicten over de aard van het bestuur en over de vraag welke etnische groep de federale staat domineerde.³¹¹

3.2.1.1. Religieuze en interetnische conflicten

Hoewel religie en etniciteit in Ethiopië vaak samenvielen en -vallen, was dit niet altijd het geval. Zo waren de Afar en de Somali moslim, terwijl Amhara en Tigreeërs voornamelijk christelijk waren. De Oromo waren echter zowel moslim, als orthodox en protestants christelijk (met name pinkstergemeenten). Ook konden in bepaalde regio's etnische en religieuze minderheden bestaan. In het Amhara-nationalisme dat opklaaide na de ondertekening van het staakt-het-vuren, speelde de orthodoxchristelijke identiteit een belangrijke rol. Dit creëerde spanningen met gebieden in de regio Amhara waar de bevolking overwegend moslim was. Het omgekeerde gold in het oosten van Oromia, waar de meerderheid moslim was en de islam werd gebruikt om de bevolking te mobiliseren.³¹²

In de Ethiopische federale staat waren de belangrijkste breuklijnen sinds vele decennia dus vooral gebaseerd op etniciteit. Religie was een belangrijk deel van de identiteit van Ethiopische burgers, maar zelden of nooit aanleiding tot conflict. In het kielzog van de etnische conflicten ging religie sinds de ondertekening van het staakt-het-vuren steeds meer een rol spelen in de betwisting van toegang tot macht en middelen tussen etnische groepen. Volgens een vertrouwelijke bron waren hierin de volgende twee belangrijke trends te zien.³¹³

Schisma's in de Orthodoxe Kerk

Ten eerste was er sprake van schisma's in de orthodoxchristelijke kerk. In januari 2023 splitsten drie Oromo-aartsbisschoppen zich af van de 'Heilige Synode', de nationale leiding van de kerk.³¹⁴ Volgens een vertrouwelijke bron lag aan dit schisma ten grondslag dat de Oromo orthodoxe christenen vonden dat de kerk gedomineerd werd door de Amhara, en dat de kerkleiding corrupt was.³¹⁵ Toen de heilige synode een nieuwe aartsbisschop naar Oromia stuurde om de afgescheiden aartsbisschoppen te vervangen, leidden confrontaties tussen de politie en orthodoxe christenen volgens een artikel in de lokale pers tot 'veel' doden.³¹⁶ De federale

³¹¹ Bertelsmann Transformation Index, *Ethiopia country report 2022*; ISS, *Drivers of ethnic conflict in contemporary Ethiopia*, December 2019, p. v; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³¹² Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 4 juli 2023.

³¹³ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³¹⁴ Addis Standard, *News: Orthodox Church anoints nine episcopates for Oromia, southern dioceses in bid to quell threat of schism*, 17 juli 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³¹⁵ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³¹⁶ Addis Standard, *News Analysis: Clashes between Orthodox faithful, local police claim "lives of many" in Shashemene; Holy Synod, government in war of words as both stick to their positions over Church schism*, 6 februari 2023.

autoriteiten van Ethiopië, die onder premier Abiy gedomineerd werden door de Oromo, werden ervan beschuldigd de breuk te hebben gesteund.³¹⁷ Bemiddeling door premier Abiy bracht enige rust in de kerk in Oromia,³¹⁸ maar volgens verschillende bronnen was het conflict niet opgelost en kon dit op ieder moment weer opblazen.³¹⁹ Later in 2023 herhaalde het schismascenario zich in Tigray: vier aartsbisschoppen uit Tigray stelden bisschoppen aan zonder ruggespraak met de heilige synode in Addis Abeba, waarop zij werden geëxcommuniceerd door de leiding van de kerk.³²⁰

Spanningen rondom Sheger City

De tweede trend was die van verzet van moslims tegen het slopen van moskeeën ten gunste van de ontwikkeling van Sheger City.³²¹ Sheger City is een miljardenproject van de regionale regering van Oromia waarbij zes steden zijn samengevoegd voor de ontwikkeling van een moderne stad, onder het bestuur van de regio Oromia, rondom de autonome stad Addis Abeba. In het kader van de ontwikkeling van de stad werden tienduizenden huizen en zeker twintig moskeeën vernietigd.³²² Volgens een vertrouwelijke bron hadden de autoriteiten verwacht dat het project de steun zou krijgen van de orthodoxe Oromo die van oudsher in dit gebied woonden en die vaak problemen hadden met de islamitische Oromo.³²³ Moslims gingen vervolgens eind mei, begin juni 2023 de straat op om te protesteren tegen de vernietiging van de moskeeën en trokken daarbij samen op met andere bevolkingsgroepen die woonachtig waren in het gebied van wie woonhuizen waren vernietigd.³²⁴ Hierbij werd door de politie op de demonstranten geschoten en kwamen enkele demonstranten om het leven.³²⁵ Ook in dit conflict werd enige rust bereikt door bemiddelingen door de federale regering, maar er werd geen duurzame oplossing gevonden.³²⁶

3.2.1.2. Behandeling etnische groepen door de autoriteiten

De grondwet van 1995 maakte van Ethiopië een federale staat met autonome regio's langs etnolinguïstische lijnen. Doel van deze staatsvorm was om etnische groepen een grote mate van zelfbestuur te geven.³²⁷ Hieruit volgde dat etnische groepen die leefden in een regio waarin zij in de meerderheid waren, hun belangen het best konden behartigen. Aangezien de verdeling van de etnische groepen in de praktijk niet precies overeenkwam met de grenzen van de regio's, betekende dit dat er ook etnische minderheden waren. Het was de rol van de regio om voor de bescherming van deze minderheden te zorgen, maar in de praktijk waren zij onderworpen aan de dominante etnische groep.³²⁸

³¹⁷ Africa Confidential Vol 64 no 8, *Abiy tries to exploit Orthodox schism*, 13 april 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³¹⁸ Addis Standard, *News Analysis: Ethiopian Orthodox Church leaders resolve schism through dialogue, restore Church unity "based on church's canon"*, 16 februari 2023; Ethiopia Insight, *A rift in Ethiopia's Orthodox Church has been healed, but tensions remain*, 28 februari 2023.

³¹⁹ Ethiopia Insight, *A rift in Ethiopia's Orthodox Church has been healed, but tensions remain*, 28 februari 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³²⁰ The Tablet, *Ethiopian synod excommunicates Tigray bishops*, 9 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³²¹ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³²² Addis Standard, *Ethiopia: News Analysis - Despite Growing Grievances Sheger City Officials Continue Demolishing 'Illegal Houses', Deny Accusations of Ethnic Prejudice*, 6 maart 2023; Borkena, *Oromia region's new Sheger city encase Addis Ababa*, 19 december 2022; Vertrouwelijke bron, 4 juli 2023.

³²³ Vertrouwelijke bron, 4 juli 2023.

³²⁴ Vertrouwelijke bron, 4 juli 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³²⁵ EEPA, *Situation Report Horn No 443*, 2 juni 2023; Ethiopian Citizen, *Thousands Attend Funeral For Four Muslims Killed By Police In Addis Ababa*, 3 juni 2023; Horn Diplomat, *3 Killed As Muslims, Police Clash In Ethiopia Capital*, 3 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³²⁶ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³²⁷ Ethiopia Insight, *Under Ethiopia's federal system, Western Tigray belongs in Tigray*, 3 augustus 2022; Berihun Aduugna Gebeye, 'The Four Faces of Ethiopian Federalism' in *Between Failure and Redemption The Future of the Ethiopian Social Contract*, 12 april 2023, p. 159.

³²⁸ Getaye Mulugeta Kasse en Gizachew Asrat Woldemariam, 'The Matrix of Ethnic Federalism in Ethiopia in Protecting Internal Minority Rights: Examining Perceptions in Oromia Regional State', in *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, Vol. 9, No. 1, februari 2022, p. 210.

Amhara

Met de uitbraak van het conflict in Amhara begon een campagne van op etniciteit gebaseerde massa-arrestaties van Amhara in het gehele land, maar vooral in de regio's Amhara en Oromia en in Addis Abeba.³²⁹ Onder de arrestanten bevonden zich prominente Amhara, zoals politici, parlementsleden, journalisten en priesters die zich kritisch uitlieten over de regering.³³⁰ Daarnaast waren er frequente controles op straat en zoektochten van deur tot deur, waarbij vooral Amhara mannen massaal werden gearresteerd, al werden vrouwen en ouderen niet gespaard.³³¹ Er waren geen officiële aantallen bekend, maar verschillende bronnen zijn het erover eens dat het om tienduizenden arrestaties ging.³³² De massale arrestaties hadden tot doel personen uit te filteren die financiële of logistieke steun mobiliseerden voor de gewapende groepen of informatie voor hen verzamelden.³³³

Deze arrestaties werden mogelijk gemaakt door de noodtoestand die de regering begin augustus 2023 had uitgeroepen in reactie op de gevechten in Amhara (zie ook paragraaf 1.1.7.2). De noodtoestand maakte een uitzondering op het wettelijke voorschrift dat arrestanten binnen 48 uur moeten worden voorgeleid.³³⁴ Velen van hen werden op termijn vrijgelaten - vaak na een rehabilitatieprogramma. In geval van bewijzen voor affiliatie met de Fano vond vervolging plaats. De personen met een prominenter profiel bleven aan het eind van de verslagperiode gedetineerd.³³⁵

De command post erkende dat er vijf detentiecentra waren voor de arrestanten, namelijk in Kombolcha, Gondar, Bahir Dar en Shewa Robit in de Amhara regio en Awash Arba in de Afar regio.³³⁶ Volgens de VN Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens waren er echter ook geïmproviseerde detentiecentra die onvoldoende voorzieningen hadden voor de arrestanten.³³⁷ Volgens vertrouwelijke bronnen werden arrestanten onder andere gedetineerd in militaire kampen en scholen.³³⁸ Volgens onbevestigde berichten werden velen na enige tijd weer vrijgelaten, maar bevonden vele duizenden arrestanten zich in bekende en minder bekende informele detentiekampen, soms in Addis Abeba, maar ook ver daarbuiten.³³⁹

³²⁹ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 4; Ethiopia Peace Observatory, *EPO Weekly: 23-29 September 2023*, 4 oktober 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian police accused of mass arrests of ethnic Amharas*, 14 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 473*, 24 augustus 2023; Addis Standard, *News: Command Post admits civilian deaths in Amhara region, reveals list of suspects under custody*, 12 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 472*, 21 augustus 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia heightens restrictions on six Amhara towns amid unrest*, 9 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 470*, 14 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

³³⁰ Addis Standard, *News: Command Post admits civilian deaths in Amhara region, reveals list of suspects under custody*, 12 augustus 2023; Trouw, *Politieke veenbrand in Ethiopië kan zo weer opvlammen*, 13 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 470*, 14 augustus 2023; EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 473*, 24 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 8 augustus 2023.

³³¹ The Independent, *The U.N. says at least 183 people have been killed in Ethiopia over Amhara region unrest since July*, 29 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³³² EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 473*, 21 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 22 januari 2024; Vertrouwelijke bron, 24 januari 2024.

³³³ Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³³⁴ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

³³⁵ BBC Monitoring, *Ethiopia's Amhara Region releases 872 detainees*, 13 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia's Amhara Region frees over 900 detainees*, 17 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia's Amhara region frees 2,741 prisoners in holiday pardon*, 2 januari 2024; BBC Monitoring, *Ethiopia to arraign 360 suspects over conflict in Amhara*, 30 december 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³³⁶ Ethiopia Peace Observatory, *EPO Weekly: 23-29 September 2023*, 4 oktober 2023.

³³⁷ OHCHR, *Ethiopia: Deteriorating human rights situation*, 29 augustus 2023.

³³⁸ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

³³⁹ Amnesty International, *Ethiopia: Authorities must grant independent investigators, media unfettered access to Amhara region to probe violations under state of emergency*, 18 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

De verdenking die ten grondslag lag aan de arrestaties was lidmaatschap van of sympathie met de Amhaarse milities.³⁴⁰ Volgens een vertrouwelijke bron zat achter de arrestaties van Amhara de angst van de autoriteiten dat velen in de overheid, die voor een meerderheid nog steeds uit Amhara bestaat, sympathie zouden hebben voor de Amhaarse nationalist en milities.³⁴¹ Volgens verschillende bronnen was er, zeker in de periode vlak nadat de noodtoestand was uitgeroepen, sprake van etnisch profileren van Amhara.³⁴² De Internationale Commissie van Mensenrechtenexperts nam een toename waar van gevallen waarin dehumaniserende taal³⁴³ werd gebruikt met betrekking tot Tigreeërs, Oromo en Amhara.³⁴⁴

Naarmate de tijd verstreek, werden de arrestaties gericht en minder wijdverbreid, en veranderde de tactiek van de autoriteiten. Dat werd onder andere ingegeven door het feit dat de Amhara de grootste etnische groep zijn onder de inwoners van Addis Abeba; het was onmogelijk hen allen te arresteren.³⁴⁵ Volgens een vertrouwelijke bron organiseerden de autoriteiten in de regio Amhara bijeenkomsten om bij de bevolking tegenwicht te bieden aan de door Fano gedomineerde beeldvorming. Personen die opgepakt werden, werden na een rehabilitatieprogramma van enkele weken vaker vrijgelaten. Ook maakten de autoriteiten gebruik van coöptatie door bepaalde leden van de milities functies binnen de lokale overheden aan te bieden. Langere detentie en in sommige gevallen buitengerechtelijke executies kwamen voor als iemand daadwerkelijk met overtuiging vocht voor de milities of informatie verzamelde of financiële en logistieke steun mobiliseerde voor de strijd van de milities.³⁴⁶ Begin december 2023 namen de arrestaties in aanloop naar een verboden anti-oorlogsdemonstratie weer toe (zie ook paragraaf 1.3.11).³⁴⁷

Eritreeërs

Zoals beschreven in paragraaf 1.3.11 werden gedurende de verslagperiode ook Eritreeërs in groten getale gearresteerd. Enkele honderden van hen werden gedeporteerd naar Eritrea. Families zouden zijn gescheiden, waarbij ouders werden uitgezet terwijl hun kinderen achterbleven in Ethiopië.³⁴⁸ Volgens een vertrouwelijke bron bevonden zich onder deze gedeporteerden zeker enkele personen met een vluchtelingenstatus en mogelijk personen die hun asielverzoek nog niet hadden kunnen registreren.³⁴⁹ Volgens de Ethiopische autoriteiten waren de deportaties het

³⁴⁰ Africa News, *Ethiopian police arrest hundreds during state of emergency*, 14 augustus 2023; OHCHR, *Press briefing Ethiopia: Deteriorating human rights situation*, 29 augustus 2023; Borkena, *Massive Crackdown in Addis Ababa Ahead of Planned Demonstration*, 6 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia foils 'terror acts' in capital, arrests 97 suspects*, 7 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian police arrest organisers of planned protest*, 10 december 2023; Borkena, *Addis Ababa police say it has arrested 97 students, teachers*, 8 december 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁴¹ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

³⁴² Ethiopia Observer, *Serious concerns about profiling based on ethnicity, religious affiliation*, says Human Rights Commission, 5 september 2023; BBC News, *Why Ethiopia's Amhara militiamen are battling the army*, 16 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023;

³⁴³ De Commissie spreekt letterlijk van 'ethnified language objectifying Oromos, Tigrayans and Amharas'.

³⁴⁴ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 11.

³⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 24 november 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁴⁶ BBC Monitoring, *Ethiopian army accused of killing nine in western Oromia*, 28 november 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia's Amhara Region releases 872 detainees*, 13 december 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁴⁷ Borkena, *Massive Crackdown in Addis Ababa Ahead of Planned Demonstration*, 6 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia foils 'terror acts' in capital, arrests 97 suspects*, 7 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian police arrest organisers of planned protest*, 10 december 2023; Borkena, *Addis Ababa police say it has arrested 97 students, teachers*, 8 december 2023.

³⁴⁸ OHCHR, *UN experts urge Ethiopia to halt mass deportation of Eritreans*, 13 juli 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian rights body decries arrest of Eritreans in country*, 27 december 2023.

³⁴⁹ OHCHR, *UN experts urge Ethiopia to halt mass deportation of Eritreans*, 13 juli 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

gevolg van een slechte coördinatie tussen de verschillende overheidsdiensten (politie, migratiedienst etc.).³⁵⁰

De officiële reden voor de arrestaties en deportaties van Eritreeërs was dat ze hun documenten niet op orde hadden of omdat ze in bezit waren van vervalste documenten.³⁵¹ Volgens verschillende bronnen hadden de massa-arrestaties echter ook te maken met de verschuiving van het conflict. Tijdens het conflict in Tigray hadden de Ethiopische federale regering, de Eritrese autoriteiten, en de Amhaarse special forces en militias samengewerkt in de strijd tegen het TPLF/TDF. Sinds de ondertekening van het staakt-het-vuren waren de belangen van deze groepen niet meer dezelfde (zie ook paragraaf 1.1.2). Eritrea en de Amhaarse militie werden ervan beschuldigd samen te werken en soms werden Eritreeërs er van verdacht spionnen te zijn voor het Eritrese regime. Eritreeërs werden zo doelwit van dezelfde massa-arrestaties die gericht waren tegen de Amhara. Het feit dat Eritreeërs vaak niet over de juiste documenten beschikten, versterkte dit.³⁵²

In november en december 2023 waren er berichten dat Eritreeërs wederom het doelwit waren van gerichte controles door veiligheidstroepen, arrestaties en uitzettingen. Ook vijf bekende Eritrese zangers en acteurs verdwenen.³⁵³

Oromo

Volgens verschillende vertrouwelijke bronnen was er tijdens de verslagperiode minder sprake van etnisch profileren door de autoriteiten van Oromo dan van Amhara en in het verleden Tigreeërs.³⁵⁴ Die relatief mindere aandacht voor Oromo zou vooral een kwestie van capaciteit zijn; de autoriteiten gaven prioriteit aan het conflict in Amhara.³⁵⁵ Volgens vertrouwelijke bronnen kwamen mensenrechtenschendingen door de autoriteiten vooral voor op het platteland van Oromia en in de gebieden waar de gevechten het hevigst waren en het OLA de meeste invloed had.³⁵⁶

Volgens verschillende bronnen gaf met name een verdenking van steun aan het OLA en geaffilieerde groepen een verhoogd risico op mensenrechtenschendingen als detentie en buitengerechtelijke executies door overheidstroepen (zie ook afbeelding 5 over geweld tegen burgers door statelijke actoren).³⁵⁷

Er was in de regio Oromia, maar ook in Addis Abeba, sprake van grote aantallen arrestaties en detenties van Oromo burgers, met name mannen, die beschuldigd waren van banden met het OLA.³⁵⁸ Verdenkingen of aanwijzingen van financiële of logistieke steun aan het OLA konden aanleiding zijn voor een dergelijke

³⁵⁰ Addis Standard, *News: Ethiopian rights commission says Eritrean refugees and asylum seekers subjected to arbitrary arrest in Addis Abeba*, 3 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

³⁵¹ OHCHR, *UN experts urge Ethiopia to halt mass deportation of Eritreans*, 13 juli 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

³⁵² Martin Plaut, *Blog: Hard times in Ethiopia: the plight of Eritrean refugees inside Addis and across the country*, 11 augustus 2023; Yohannes Woldemariam, *Blog: Eritrean refugees face danger in Sudan and Ethiopia*, 25 mei 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

³⁵³ BBC Monitoring, *Briefing: Ethiopia excludes Eritreans from new visa system*, 21 november 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia accused of 'mass arrest' of Eritrean refugees*, 8 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian police arrest five Eritrean actors and musicians*, 23 december 2023; Vertrouwelijke bron, 19 december 2023.

³⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

³⁵⁸ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 9; BBC Monitoring, *Ethiopia arrests hundreds of suspected militants, rebels*, 7 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 22 januari 2024.

beschuldiging.³⁵⁹ Volgens een vertrouwelijke bron kon zelfs zoiets als het bedienen van OLA-strijders problemen opleveren voor een restauranteigenaar.³⁶⁰ In augustus 2023 sprak een Ethiopisch persbureau van zo'n tweeduizend arrestaties, zonder dat duidelijk werd of dit recent gebeurd was of gedurende een langere periode.³⁶¹ Volgens de Internationale Commissie van Mensenrechtenexperts werden de arrestaties vooral verricht door de federale en regionale politie van Oromia, Oromia special forces en soms door het federale leger. Ze gingen vaak gepaard met mishandeling en marteling. Ook familieleden van personen die verdacht werden van banden met het OLA konden het slachtoffer worden van arrestatie en detentie. Het doel hiervan was de personen die verdacht werden van banden met OLA onder druk te zetten. Sommige van de vrouwelijke slachtoffers maakten melding van seksueel geweld.³⁶² Grote delen van Oromia werden volgens het onderzoek van de Internationale Commissie bestuurd door gemilitariseerde bestuursstructuren, ook toen er geen noodtoestand meer in werking was.³⁶³

In een communiqué in mei 2023 beschuldigde het OLA de Ethiopische autoriteiten ervan geweld tegen burgers te gebruiken; burgers zouden gedwongen gerekruteerd worden voor lokale milities en lokale ambtenaren zouden gedwongen worden om militaire operaties te financieren. Volgens het communiqué konden personen die weigerden met de autoriteiten mee te werken te maken krijgen met strafacties, van het ontzeggen van kunstmest tot buitengerechtelijke executie.³⁶⁴ In oktober 2023 beschuldigde het OLF de autoriteiten ervan tientallen dorpsbewoners te hebben gedood in North Shewa zone.³⁶⁵ In dezelfde maand werd het leger ervan beschuldigd veertig huizen te hebben platgebrand in Arsi Zone omdat de bewoners ervan werden verdacht OLA-strijders onder te brengen.³⁶⁶ Deze berichten konden niet onafhankelijk geverifieerd worden.

Tigreeërs

Volgens verschillende bronnen was de leefsituatie voor Tigreeërs in Addis Abeba in de verslagperiode sterk verbeterd.³⁶⁷ De negatieve aandacht van de autoriteiten was radicaal en abrupt verschoven van de Tigreeërs naar de Amhara en de Eritreeërs.³⁶⁸ Deze omslag in de behandeling van Tigreeërs werd verklaard door het feit dat premier Abiy zijn doelwit had veranderd. Hij had zijn doel om de Tigrese elite te verzwakken bereikt en richtte zich nu op de Amhara. Daartoe had hij rust aan het Tigrese front nodig.³⁶⁹ Volgens verschillende bronnen werd langzaam gewerkt aan het herstel van banen en huizen die Tigreeërs gedurende het conflict kwijtgeraakt waren.³⁷⁰ Sommige Tigreeërs die hun toevlucht hadden gezocht tot het buitenland, keerden terug naar Ethiopië.³⁷¹

Volgens een vertrouwelijke bron kon de zeer duidelijke verbetering van de leefomstandigheden voor Tigreeërs in Addis Abeba mede verklaard worden door het feit dat tijdens het conflict in Tigray vooral de Amhaarse bevolking de Tigreeërs

³⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁶¹ BBC Monitoring, *Ethiopia arrests hundreds of suspected militants, rebels*, 7 augustus 2023.

³⁶² Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 9; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁶³ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 9; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁶⁴ OLA, *Statement regarding peace talks*, 17 mei 2023.

³⁶⁵ BBC Monitoring, *Opposition accuses Ethiopian army of killing over 20 villagers in Oromia*, 19 oktober 2023.

³⁶⁶ BBC Monitoring, *Government forces accused of torching over 40 homes in Oromia*, 10 oktober 2023.

³⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 24 november 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁶⁸ Vertrouwelijke bron, 24 november 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁶⁹ Makeda Saba, *One year since the Pretoria Ceasefire – where are we?*, 31 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

³⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 24 november 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁷¹ Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

negatief had behandeld. Het feit dat de Amhaarse bevolkingsgroep in Addis Abeba in de verslagperiode juist onder vuur lag, temperde hun negatieve behandeling van de Tigreeërs.³⁷²

Andere etnische groepen

Hoewel niet uitgesloten kon worden dat leden van andere groepen in specifieke situaties te maken kregen met etnische profilering door de autoriteiten, vond die niet op dezelfde schaal plaats als de hierboven genoemde groepen.³⁷³

3.2.2. Leden van oppositiepartijen en critici van de autoriteiten

3.2.2.1. Kritiek leveren

Verschillende factoren konden, zeker in combinatie met elkaar, leiden tot problemen met de autoriteiten. Kritiek op de autoriteiten in combinatie met een lidmaatschap of sympathie voor een oppositiepartij of -beweging, konden tezamen een risico op negatieve aandacht van de autoriteiten opleveren. Dit risico werd verder versterkt als men daarbij de capaciteit had om mensen te mobiliseren, zoals in geval van journalisten en sociale media *influencers*.³⁷⁴ Tot slot kon ook etniciteit een versterkende factor zijn (zie ook paragraaf 3.2.1.2).

Begin december 2023 werden grote aantallen jongeren en leraren gearresteerd en gedetineerd in aanloop naar een verboden anti-oorlogsdemonstratie. Zij werden ervan beschuldigd leden te zijn van OLA en Fano, en terroristische activiteiten te hebben gepland.³⁷⁵ Volgens een artikel in een lokale krant zouden sommigen onder hen ervan beschuldigd zijn op scholen de vlaggen van Ethiopië en Oromia te hebben neergehaald.³⁷⁶ Ook enkele van de organisatoren van de demonstratie, waaronder oppositiepolitici en activisten van verschillende etnische achtergronden, werden gearresteerd.³⁷⁷

Ook leden van de PP waren niet vrijgesteld van problemen met de autoriteiten als zij kritisch waren. Zo werd een voorheen zeer pro-Abiy onderminister in december 2023 uit het kabinet ontslagen en gearresteerd op verdenking van banden met rebellengroepen. De arrestatie vond plaats nadat de onderminister enkele kritische berichten op sociale media had geplaatst, waaronder de veroordeling van het verbod op de hierboven genoemde anti-oorlogsdemonstratie.³⁷⁸

Volgens een vertrouwelijke bron leverde kritisch academisch werk met een klein publiek niet per se problemen op, maar als het opgepakt werd door journalisten of politici kon dit na verloop van tijd alsnog het geval zijn.³⁷⁹

³⁷² Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁷³ Vertrouwelijke bron, 24 november 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

³⁷⁵ Borkena, *Massive Crackdown in Addis Ababa Ahead of Planned Demonstration*, 6 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia foils 'terror acts' in capital, arrests 97 suspects*, 7 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian police arrest organisers of planned protest*, 10 december 2023; Borkena, *Addis Ababa police say it has arrested 97 students, teachers*, 8 december 2023.

³⁷⁶ Borkena, *Addis Ababa police say it has arrested 97 students, teachers*, 8 december 2023.

³⁷⁷ Borkena, *Massive Crackdown in Addis Ababa Ahead of Planned Demonstration*, 6 december 2023; Borkena, *Ethiopian Government Detains Anti-War Protest Organizers in Addis Ababa*, 7 december 2023; BBC Monitoring, *Ethiopian police arrest organisers of planned protest*, 10 december 2023.

³⁷⁸ BBC Monitoring, *Ethiopian minister chides government over protest ban*, 10 december 2023; Reuters, *Ethiopia peace minister critical of PM Abiy held for suspected coup plot*, 12 december 2023; ABC News, *Ethiopia arrests former peace minister over alleged links to an outlawed rebel group*, 13 december 2023; APA News, *Ethiopia's former State Minister for Peace arrested*, 13 december 2023.

³⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

Volgens een vertrouwelijke bron kwam het voor dat leden en sympathisanten van de gewapende groepen het lidmaatschap van een politieke partij of een bedrijf gebruikten als dekmantel voor hun activiteiten voor een gewapende groep.³⁸⁰

3.2.2.2. Terroristische organisaties

Na de verwijdering van het TPLF in maart 2023 was het OLA de enige groepering die nog op de Ethiopische lijst van terroristische organisaties stond.³⁸¹ Daarnaast konden personen op persoonlijke titel voor terrorisme vervolgd worden. In de verslagperiode werd bijvoorbeeld de journalist Gobeze Sisay in Djibouti gearresteerd en uitgeleverd aan Ethiopië om vervolgd te worden voor terrorisme.³⁸²

3.2.2.3. Leden en sympathisanten van gewapende groepen

Zoals hierboven gesteld was het OLA in de verslagperiode nog aangemerkt als terroristische organisatie, dus strijders konden vervolgd worden voor terrorisme. Leden en sympathisanten van gewapende groepen als het OLA en de Amhaarse milities liepen in de praktijk risico op arbitraire detentie en buitengerechtelijke executies (zie ook paragraaf 1.3.1). Het OLA viel in Oromia geregeld politiebureaus en gevangenissen aan om gedetineerde leden te bevrijden en wapens te bemachtigen.³⁸³ Hetzelfde gold voor de Amhaarse milities.³⁸⁴ Op 23 november 2023 bevrijdden Amhara milities bijvoorbeeld honderden gevangenen uit een gevangenis in North Wollo Zone in de regio Amhara.³⁸⁵

In Addis Abeba zochten de autoriteiten met name naar personen die financiële of logistieke steun mobiliseerden voor de gewapende groepen of informatie voor hen verzamelden. Dat konden leden van politieke partijen zijn, maar ook bijvoorbeeld zakenlieden.³⁸⁶ Volgens een vertrouwelijke bron werden de massa-arrestaties gebruikt om deze personen uit te filteren.³⁸⁷

Voor informatie over de organisatie en hiërarchie van het OLA wordt verwezen naar paragraaf 1.3.4.2.

3.2.2.4. Leden en sympathisanten van politieke partijen

Leden en sympathisanten van politieke oppositiepartijen zoals het OLF, het *Oromo Federalist Congress* (OFC), *Ogaden National Liberation Front* (ONLF), *Ezema, National Movement of Amhara* (NaMA) hadden als zodanig geen problemen te vrezen met de federale autoriteiten.³⁸⁸ Wel bleven kopstukken van het OLF die voorafgaand aan de verslagperiode waren gearresteerd in detentie, ondanks het feit dat de rechter had geoordeeld dat zij vrijgelaten moesten worden.³⁸⁹ Hoewel het TPLF niet langer werd beschouwd als een terroristische organisatie, wees de

³⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁸¹ France 24, *Ethiopia's parliament removes Tigray rebel party from terror list*, 22 maart 2023; Al Jazeera, *Ethiopia removes 'terrorist' tag from Tigray regional party*, 22 maart 2023; AfricaNews, *Ethiopia: new government-OLA talks end without agreement, armed Oromo group*, 22 november 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

³⁸² Committee to Protect Journalists, *Journalist Gobeze Sisay facing terrorism investigation in Ethiopia after arrest in Djibouti*, 12 mei 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

³⁸³ Addis Standard, *News: Intense fighting between OLA, gov't forces in several parts of Oromia kills civilians, cast shadow on peace talks*, 18 mei 2023; BBC News, *Ethiopia's PM sees OLA rebellion grow in his own backyard*, 18 december 2023; The Reporter, *Oromia's peace remains distant gunshot*, 3 juni 2023; The New Humanitarian, *As violence subsides in Tigray, Ethiopia's Oromia conflict flares*, 12 januari 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia reportedly arrests officials over rebel jail raid*, 14 december 2023.

³⁸⁴ Borkena, *Ethiopia Woldia : Fano Rebels Attack Prison, Freeing Over 600 Inmates*, 24 november 2023; ADF, *Fano Attacks Threaten Return to War in Ethiopia*, 10 oktober 2023; Ethiopia Observer, *Heavy fighting, civilian casualties in Gondar*, 25 september 2023.

³⁸⁵ BBC Monitoring, *Hundreds escape prison amid clashes in Ethiopia's Amhara*, 25 november 2023; Borkena, *Ethiopia Woldia : Fano Rebels Attack Prison, Freeing Over 600 Inmates*, 24 november 2023.

³⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 28 november 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁸⁸ Vertrouwelijke bron, 28 november 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

³⁸⁹ Oromia Global Forum, *Open Letter - Call to the Ethiopian Government and International Community*, 20 april 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

Ethiopische Kiesraad de aanvraag om weer als politieke partij erkend te worden af (zie ook paragraaf 1.1.3.3).³⁹⁰ Er waren desalniettemin in de verslagperiode, sinds de ondertekening van de staakt-het-vurenovereenkomst, geen berichten dat leden en sympathisanten van het TPLF problemen ondervonden.³⁹¹

In de regio Sidama werden in de verslagperiode meer dan twintig kopstukken van de SFP gearresteerd. Kort daarvoor had de partij de door de PP gedomineerde regionale overheid beschuldigd van mismanagement en corruptie. Ook had de partij de regionale overheid ervan beschuldigd een gewapende groep genaamd *Sidama's Freedom Army* (SFA) te hebben opgericht met het doel de oppositie te onderdrukken. Volgens de partij waren de arrestaties uitgevoerd zonder arrestatiebevel, maar de autoriteiten ontkenden dit.³⁹²

Volgens vertrouwelijke bronnen waren de meeste partijen geneutraliseerd door coöptatie en infiltratie door de dominante PP. Geregeld werden de meer radicale kopstukken gearresteerd.³⁹³ Een kritisch parlamentslid voor de NaMA, Christian Tadelles, werd meteen na het uitroepen van de noodtoestand in augustus 2023 gearresteerd en mishandeld. Hoewel hiervoor wettelijk gezien zijn parlementaire immuniteit eerst moest worden opgeheven, gebeurde dit niet.³⁹⁴ Hij werd in het militaire kamp Awash in Afar gedetineerd.³⁹⁵ Ook een kritisch raadslid uit Addis Abeba - weliswaar van de PP, maar van Amhaarse afkomst - werd gearresteerd en in Awash gedetineerd.³⁹⁶

3.2.2.5. Journalisten en mensenrechtenverdedigers

De Ethiopische federale en regionale autoriteiten arresteerden en mishandelden gedurende de verslagperiode geregeld journalisten en mensenrechtenverdedigers. Het betrof met name Amhaarse journalisten en mensenrechtenverdedigers, maar niet alleen.³⁹⁷ Volgens een mensenrechtenorganisatie werden zij vaak afgeluisterd en werd de hierbij illegaal verkregen informatie gebruikt om hen strafrechtelijk te vervolgen.³⁹⁸ Volgens vertrouwelijke bronnen lag het risico meer in de kritische uitingen van de journalisten en mensenrechtenverdedigers over het conflict in Amhara in combinatie met hun capaciteit om mensen te bereiken, dan in hun etnische achtergrond.³⁹⁹ Onder de noodtoestand was voor arrestaties geen arrestatiebevel meer nodig en ook hoefden arrestanten niet meer binnen 48 uur voorgeleid te worden (zie ook paragraaf 1.1.7.2). Volgens een artikel van de BBC

³⁹⁰ Addis Standard, *News: Election board declines new requests for TPLF as regional party*, 13 juni 2023; EEPA, *Situation Report Horn No. 457, 26 juni 2023*; Addis Standard, *ASDailyScoop: Court upholds NEBE ruling declining request to establish TPLF as new regional party, 7 augustus 2023*; Vertrouwelijke bron, 13 juni 2023.

³⁹¹ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁹² Addis Standard, *News: Sidama Federalist Party accuses regional government of unlawful arrests, calls for release of detained members*, 4 oktober 2023; Addis Standard, *News: Sidama regional government counters SFP allegations, accuses party of spreading discord*, 5 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

³⁹³ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

³⁹⁴ Borkena, *Ethiopian Police reportedly beat, arrest member of parliament*, 4 augustus 2023; Addis Insight, *Where Is Christian Tadele? MP Arrested Under Emergency Declaration Not Found in Custody*, 21 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

³⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

³⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

³⁹⁷ BBC Monitoring, *Ethiopia rights group accuses government of eavesdropping*, 10 december 2023; Eastern Africa Editors Organisation, *Media Freedom Violations escalate in Ethiopia as 11 journalists are detained*, 22 augustus 2023; Committee to protect Journalists, *At least 8 journalists detained amid renewed unrest in Ethiopia*, 14 april 2023; Committee to Protect Journalists, *Ethiopian authorities detain Alpha Media founder Bekalu Alamrew*, 10 augustus 2023; Committee to protect Journalists, *Three more journalists arrested under Ethiopia's state of emergency*, 6 september 2023; Committee to Protect Journalists, *Three Ethiopian journalists beaten and detained while covering protest in Tigray*, 21 september 2023; Committee to Protect Journalists, *Three journalists detained in Ethiopia, transferred to military camp*, 5 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

³⁹⁸ BBC Monitoring, *Ethiopia rights group accuses government of eavesdropping*, 10 december 2023.

³⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023

van november 2023 waren vier journalisten die voor staatsmedia werkten Ethiopië ontvlucht.⁴⁰⁰

In september 2023 werden in Mekelle, Tigray drie journalisten van twee verschillende media mishandeld en gearresteerd door Tigrese veiligheidstroepen toen zij verslag legden van een verboden demonstratie van de oppositie.⁴⁰¹

3.2.2.6. Familielieden

Volgens vertrouwelijke bronnen maakten zowel veiligheidstroepen als de gewapende groepen gebruik van bedreiging, detentie en in sommige gevallen het doden van familieleden als middelen om personen die verdacht werden van het samenwerken met de andere partij onder druk te zetten. Onder hen bevonden zich vrouwen die meldden dat zij hierbij slachtoffer waren geworden van seksueel geweld.⁴⁰² Volgens een artikel in de lokale pers werden familieleden van politici en journalisten die zich in het buitenland bevonden ook slachtoffer van arrestaties. In een geval werd de neef van een journalist die zich in de Verenigde Staten bevond door de autoriteiten gearresteerd.⁴⁰³ De neef was ziek en had medische zorg nodig, maar kreeg deze niet.⁴⁰⁴ Met name het OLA werd ervan beschuldigd ook familieleden te bedreigen van personen die ervan verdacht werden samen te werken met de autoriteiten.⁴⁰⁵

3.2.2.7. Politieke gevangenen

Het was moeilijk te bepalen hoeveel politieke gevangenen er waren in de verslagperiode. Dit had te maken met het feit dat niet alle bronnen het eens waren over wie politieke gevangenen waren. In ieder geval bleven in de verslagperiode zeven kopstukken van het OLF gevangen zitten ondanks het feit dat de rechter had geoordeeld dat zij vrijgelaten moesten worden.⁴⁰⁶ Volgens een vertrouwelijke bron zaten zeker tien Oromo kopstukken gevangen.⁴⁰⁷ In september 2023 lagen volgens een vertrouwelijke bron 54 zaken van journalisten en politici voor bij de Ethiopische rechtbank. Er waren zeker twaalf journalisten en sociale media influencers gedetineerd in militaire kampen.⁴⁰⁸ Daarnaast was volgens een andere bron onduidelijk of alle tijdens de eerste weken na de afkondiging van de noodtoestand gearresteerde – met name Amhara – personen waren vrijgelaten.⁴⁰⁹

In november 2023 berichtte de *Amhara Association of America* over de arrestatie van twee advocaten, Talema Gizachew en Addisu Getaneh. Volgens deze organisatie stonden de twee advocaten politieke gevangenen bij.⁴¹⁰

⁴⁰⁰ BBC Monitoring, *Ethiopian journalists 'flee' country*, 7 november 2023.

⁴⁰¹ Committee to Protect Journalists, *Three Ethiopian journalists beaten and detained while covering protest in Tigray*, 21 september 2023.

⁴⁰² Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 9; Oromia Legacy Leadership and Advocacy Association, *Human Rights Violations: The Case of East Arsi Zone*, 20 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

⁴⁰³ Borkena, *Ethiopian Diasporas complain of arrests of family members at home*, 17 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁴⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁴⁰⁵ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁴⁰⁶ Oromia Global Forum, *Open Letter - Call to the Ethiopian Government and International Community*, 20 april 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

⁴⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁴⁰⁸ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁴⁰⁹ Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

⁴¹⁰ Amhara Association of America, *Report: Continued Arrests of Amhara Journalists and Rights Lawyers in Ethiopia - November 2023*, 19 november 2023.

In Sidama werden eind 2023 verschillende kopstukken van de SFP gearresteerd (zie ook paragraaf 3.2.2.4).⁴¹¹ Aan het eind van de verslagperiode bevonden zij zich nog steeds in detentie.⁴¹²

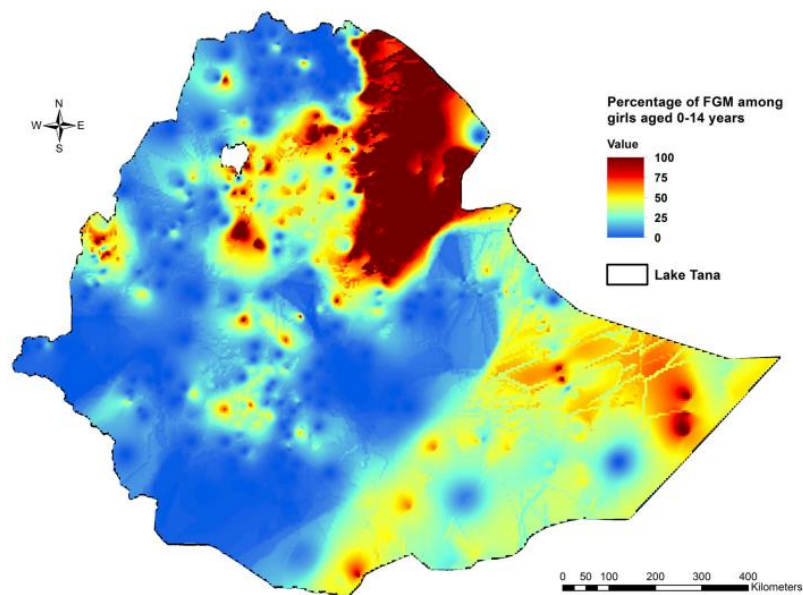
3.2.3. Vrouwen

3.2.3.1. Positie van de vrouw

Voor een uitgebreide beschrijving van de positie van de vrouw, zie het algemeen ambtsbericht Ethiopië van november 2022.⁴¹³ Deze positie is niet wezenlijk gewijzigd. Wel namen in de verslagperiode volgens vertrouwelijke bronnen vanwege conflict, droogte en overstromingen het geweld gebaseerd op gender (*gender based violence*, GBV) en kindhuwelijken toe.⁴¹⁴ Voor meer informatie over prevalentie en bescherming tegen genitale verminking bij vrouwen (*Female Genital Mutilation*, FGM), zie ook paragraaf 3.2.3.2. Ook was er in grote mate sprake van conflictgerelateerd seksueel geweld: voor meer informatie hierover, zie ook paragraaf 1.3.3.1.

3.2.3.2. FGM

Er bestaan sociale en regionale verschillen in de houding ten aanzien van FGM (zie afbeelding 16).⁴¹⁵ Er werden in de verslagperiode geen nieuwe cijfers bekend over FGM. Uit de cijfers van de *Demographic and Health Survey* (DHS) van 2016 bleek dat landelijk 79% van alle vrouwen en 87% van alle mannen die wisten wat FGM is van mening waren dat de praktijk gestopt moest worden.⁴¹⁶ Voor Tigray gold dat 89% van alle geïnterviewde vrouwen en mannen tussen 15 en 49 jaar die wisten wat FGM was, van mening waren dat FGM gestopt moest worden. In Addis Abeba was dit 93%, maar in Afar en Somali, waar de FGM-cijfers het hoogst van het land waren, was dit percentage respectievelijk 31% en 48%. Ook het opleidingsniveau was bijvoorbeeld van invloed op de mening of FGM gestopt diende te worden. In

⁴¹¹ Addis Standard, *News: Sidama Federalist Party accuses regional government of unlawful arrests, calls for release of detained members*, 4 oktober 2023; Addis Standard, *News: Sidama regional government counters SFP allegations, accuses party of spreading discord*, 5 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 28 november 2023.

⁴¹² Vertrouwelijke bron, 19 december 2023.

⁴¹³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Ethiopië, november 2022, pp. 75-77.

⁴¹⁴ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁴¹⁵ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁴¹⁶ Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, juli 2017, p. 319.

2016 zei 70% van de vrouwen zonder enige vorm van opleiding dat FGM gestopt moest worden, terwijl 99% van de vrouwen met meer dan middelbaar onderwijs deze mening was toegedaan.⁴¹⁷

Afbeelding 16: Prevalentie van FGM onder meisjes tot en met veertien jaar, gebaseerd op data uit 2016. Bron: BMC Public Health, *Hotspots of female genital mutilation/ cutting and associated factors among girls in Ethiopia: a spatial and multilevel analysis*, 2021.

Volgens vertrouwelijke bronnen waren door conflict, droogte en overstromingen GBV en kindhuwelijken toegenomen, wat aanleiding gaf om aan te nemen dat ook FGM was toegenomen.⁴¹⁸

3.2.3.3. Wettelijk en beleidskader

FGM was bij wet verboden. Op clitoridectomie stond een gevangenisstraf van drie maanden of een geldboete. Op infibulatie, de meest extreme en gevaarlijkste vorm van FGM, stond een gevangenisstraf van vijf tot tien jaar.⁴¹⁹

Hoewel de wet personen die aangifte deden van FGM beschermde, werd er ook in de verslagperiode weinig aangifte gedaan. Dit had veel te maken met sociale druk door religieuze en traditionele leiders. Gemeenschappen die gemobiliseerd dienden te worden tegen FGM waren bijvoorbeeld veel moeilijker te bereiken.⁴²⁰ Ook het sluiten van scholen door de verslechterde veiligheidssituatie zorgde voor een minder veilige omgeving voor meisjes. In de roadmap van de regering was de school een plek waar een veilige omgeving voor meisjes gecreëerd kon worden en waar ze melding konden maken van het risico op FGM.⁴²¹

De *National Costed Roadmap* van de Ethiopische regering heeft tot doel tegen 2025 een einde te maken aan FGM in Ethiopië. Dit plan is in 2019 ontwikkeld door het toenmalige ministerie van Vrouwen, Kinderen en Jeugd in samenwerking met belanghebbende organisaties, zoals UNICEF, UNFPA en UN Women.⁴²² Het plan richtte zich onder andere op de versterking van de betrokkenheid van de gemeenschap (met inbegrip van religieuze en traditionele leiders), voor meer sociale actie om meisjes te steunen en te beschermen tegen FGM en om verschuivingen teweeg te brengen in de sociale verwachtingen met betrekking tot de uitbanning van FGM. Religieuze en traditionele leiders werden door middel van training en dialoog bereid gevonden zich uit te spreken tegen FGM en zich in te zetten voor de beëindiging van deze praktijk. Ook had het plan als doel de rechtshandhaving te versterken met inspanningen om het juridisch bewustzijn te verhogen en diegenen te vervolgen die de wet betreffende FGM overtraden.⁴²³

Volgens een vertrouwelijke bron bleef het beeld uit het vorige ambtsbericht overeind dat de Ethiopische regering ernaar streefde om een einde te maken aan FGM en zich hiervoor op nationaal niveau inspande; maar dat vanwege de dynamieken in het land de prioriteit van de regering niet bij de bestrijding van FGM lag.⁴²⁴

⁴¹⁷ Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, juli 2017, p. 327.

⁴¹⁸ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁴¹⁹ US Department of State, *Annual Report on Human Rights Practices Ethiopia*, 2023, p. 38.

⁴²⁰ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁴²¹ EUAA, *Female Genital Mutilation/Cutting in Ethiopia*, mei 2022, p. 34; UNICEF, *The UNICEF Approach to the Elimination of Female Genital Mutilation*, november 2020, p. 5; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁴²² UNICEF, UNFPA and UNICEF in Ethiopia call for renewed commitment to end female genital mutilation in Ethiopia, februari 2022, p. 3.

⁴²³ UNICEF, *A Profile of Female Genital Mutilation in Ethiopia*, februari 2020, p. 20; UNFPA-UNICEF, *Joint Programme on the Elimination of Female Genital Mutilation: Accelerating Change, Technical Guidance A Comprehensive Approach to Accelerating the Elimination of Female Genital Mutilation*, september 2021, pp. 70, 75.

⁴²⁴ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

3.2.3.4. Beschermingspraktijk

Het doorbreken van de gevestigde sociale normen kan controversieel zijn. De consequenties voor de ouders die zich verzetten tegen het besnijden van hun dochters, en voor de dochters zelf, hangen af van de houding van de naaste familie en de gemeenschap. Zo konden ouders vrezen verstoten te worden door de samenleving, of geen huwelijkspartner te kunnen vinden voor hun dochters.⁴²⁵ FGM werd over het algemeen op (zeer) jonge leeftijd ondergaan. In bijna de helft van de gevallen vond FGM plaats vóór het meisje de vijfjarige leeftijd had bereikt, maar er waren verschillen tussen bevolkingsgroepen: in Amhara was dit 92%, in Afar 89.5%, en in Benishangul-Gumuz 76.5%. In de regio's Oromia, SNNP en Somali vond FGM ook op oudere leeftijd plaats. Ongeveer 6% van de meisjes in Ethiopië was ouder dan vijftien jaar toen zij FGM ondergingen.⁴²⁶ Een vertrouwelijke bron wees erop dat het hierdoor praktisch onmogelijk was voor de slachtoffers om er zelfstandig bescherming tegen te zoeken.⁴²⁷

Voor opvang van alleenstaande minderjarigen wordt verwezen naar paragraaf 3.2.4.5.

3.2.4. (Alleenstaande) minderjarigen

3.2.4.1. Meerderjarigheid

Vanaf de leeftijd van achttien jaar is men in Ethiopië in principe meerderjarig.⁴²⁸ Hierop waren volgens een vertrouwelijke bron enkele uitzonderingen. Vanaf de leeftijd van veertien jaar mag men werken. Vanaf de leeftijd van negen jaar is een minderjarige strafrechtelijk verantwoordelijk, en vanaf de leeftijd van vijftien jaar wordt men als volwassene berecht. Wettelijk gezien mag men trouwen vanaf de leeftijd van achttien jaar, maar de rechter kan hierop een uitzondering toestaan vanaf de leeftijd van zestien jaar. Minderjarigen die trouwden werden automatisch handelingsbekwaam.⁴²⁹

3.2.4.2. Leerplicht

De lagere school, voor kinderen in de leeftijd van zeven tot en met veertien jaar, is in Ethiopië gratis en verplicht.⁴³⁰ In het schooljaar 2021-2022 was volgens de informatie van UNICEF 88,7% van de kinderen in Ethiopië ingeschreven.⁴³¹ Volgens een vertrouwelijke bron werd bijgehouden hoeveel kinderen stopten met school en werd in die gevallen door de school contact opgenomen met de ouders, maar was niet duidelijk hoeveel kinderen nooit met school begonnen.⁴³²

3.2.4.3. Identiteits- en reisdocumenten voor minderjarigen

Ethiopië had ook in de verslagperiode nog geen functionele, nationale burgerlijke stand. Kebeles gaven identiteitskaarten uit aan personen van achttien jaar en ouder. Minderjarigen konden hierop dus geen aanspraak maken.⁴³³ Zij konden wel aanspraak maken op de digitale nationale identiteitskaart. De aanvraag hiervoor moest echter door een ouder, verzorger of voogd worden gedaan.⁴³⁴ Ook voor de

⁴²⁵ Landinfo, *Ethiopia - Female Genital Mutilation (FGM)*, 22 juni 2021, p. 23; UNICEF, [Female genital mutilation | UNICEF](#), geraadpleegd op 13 november 2023.

⁴²⁶ EUAA, *Female Genital Mutilation/Cutting in Ethiopia*, mei 2022, p. 23.

⁴²⁷ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁴²⁸ *Ethiopia Civil Code*, artikel 198; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁴²⁹ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁴³⁰ Nuffic, [Primary and secondary education - Ethiopia | Nuffic](#), geraadpleegd op 21 oktober 2023.

⁴³¹ UNICEF, [Learning and development! | UNICEF Ethiopia](#), geraadpleegd op 21 oktober 2022.

⁴³² Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁴³³ World Bank, *ID4D Country Diagnostic: Ethiopia*, 2016, p. 7.

⁴³⁴ [Digital ID proclamation 1284.pdf - Google Drive](#), geraadpleegd op 21 oktober 2023, artikel 10.

aanvraag van een paspoort en een buitenlandse reis hadden minderjarigen altijd toestemming van de ouders of de voogd nodig.⁴³⁵

Als minderjarigen onbegeleid naar het buitenland reisden, moest volgens vertrouwelijke bronnen toestemming verkregen worden van de ICS, voorheen *Immigration, Nationality and Vital Events Agency* (INVEA) genoemd.⁴³⁶

3.2.4.4. Wettelijk gezag over minderjarigen

Ethiopië heeft een familiewet.⁴³⁷ Elke regio heeft een eigen versie daarvan.⁴³⁸ Minderjarige kinderen vallen volgens de federale familiewet onder het gezamenlijke gezag van de ouders. Bij overlijden, uit beeld zijn, een handicap of 'onwaardigheid' van één van beide ouders valt het gezag toe aan de andere ouder. Bij een scheiding is het aan de ouders om overeen te komen wie voor het kind zal zorgen. Mochten de ouders hier niet uitkomen, dan zal de rechtbank die de scheiding afhandelt, ook bepalen aan wie het kind of de kinderen toebehoren. Indien een van de ouders komt te overlijden, kan de overblijvende ouder door middel van een testament bepalen aan wie het gezag over het kind toevalt bij het overlijden van die ouder. Dit recht bestaat alleen als de overblijvende ouder ook tijdens het leven van de overleden ouder ouderlijk gezag uitoefende over het kind.⁴³⁹

De Ethiopische wet geeft de voorkeur aan opvang door familie en naasten boven geïstitutionaliseerde opvang.⁴⁴⁰ Wanneer het kind geen ouders meer heeft, en er door de ouders geen gezagdrager is aangewezen, wordt het gezag volgens de wet overgedragen aan de grootouders. Als die er ook niet meer zijn, valt het gezag toe aan meerderjarige broers of zussen, en als die er ook niet zijn, aan een oom of tante.⁴⁴¹ Personen die een bloed- of affectieve relatie hebben met het kind, mogen aanspraak maken op het gezag over een kind. Deze aanvraag moet gericht zijn aan de personen die hiervoor genoemd werden. Indien de partijen het niet eens worden, doet de rechter een uitspraak. De aanvraag moet binnen twee maanden zijn ingediend vanaf het moment dat het door de wet aangewezen familielid het gezag formeel heeft overgenomen van de ouders. Volgens de wet wordt voorgaande bepaald op basis van het belang van het kind.⁴⁴² Als na de toepassing van het voorgaande de minderjarige toch zonder voogd blijft, kan de rechter een voogd aanwijzen. Hierbij zal de rechter het gezag waar mogelijk aan een (ver) familielid overdragen, maar het is ook mogelijk het gezag over te dragen aan een hulpinstantie.⁴⁴³ De wet voorziet in gevallen waarin de aangewezen personen niet in staat zijn het gezag over de minderjarige op zich te nemen. In dat geval wordt er voor de wet vanuit gegaan dat deze persoon niet bestaat.⁴⁴⁴

3.2.4.5. Opvang voor alleenstaande minderjarigen

In de praktijk werd de zorg voor kinderen die hun ouders verloren over het algemeen overgenomen door familieleden of andere naasten, zonder dat hieraan

⁴³⁵ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

⁴³⁶ Vertrouwelijke bron, 24 november 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

⁴³⁷ Federal Negarit Gazette Extra Ordinary Issue No. 1/2000, *The Revised Family Code Proclamation No. 213/2000*, 4 juli 2000.

⁴³⁸ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁴³⁹ Federal Negarit Gazette Extra Ordinary Issue No. 1/2000, *The Revised Family Code Proclamation No. 213/2000*, 4 juli 2000, artikelen 219-223.

⁴⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁴⁴¹ Federal Negarit Gazette Extra Ordinary Issue No. 1/2000, *The Revised Family Code Proclamation No. 213/2000*, 4 juli 2000, artikel 225.

⁴⁴² Federal Negarit Gazette Extra Ordinary Issue No. 1/2000, *The Revised Family Code Proclamation No. 213/2000*, 4 juli 2000, artikel 226.

⁴⁴³ Federal Negarit Gazette Extra Ordinary Issue No. 1/2000, *The Revised Family Code Proclamation No. 213/2000*, 4 juli 2000, artikelen 227-229.

⁴⁴⁴ Federal Negarit Gazette Extra Ordinary Issue No. 1/2000, *The Revised Family Code Proclamation No. 213/2000*, 4 juli 2000, artikel 230.

een rechter te pas kwam. Voogdijzaken kwamen veelal alleen voor de rechter als er onenigheid was over wie de zorg voor het kind op zich mocht of moest nemen.⁴⁴⁵

Opvang door de staat

De Ethiopische staat beschikte over opvangtehuizen voor alleenstaande kinderen, maar volgens vertrouwelijke bronnen hadden deze te weinig capaciteit en de omstandigheden zouden verre van optimaal zijn.⁴⁴⁶ Toegang tot onderwijs was minimaal, omdat hiervoor een geboortakte nodig was. Andere diensten, zoals gezondheidszorg en psychologische zorg waren alleen beschikbaar als zij werden aangeboden door particulieren. Het aanbod van psychologische hulp was echter zeer beperkt in het gehele land, terwijl door droogte en conflict de behoefte enorm was, zowel onder volwassenen als minderjarigen.⁴⁴⁷

Toezicht

Het beleid ten aanzien van de opvang van alleenstaande minderjarigen in Ethiopië, inclusief terugkeerders was de verantwoordelijkheid van het ministerie van Vrouwen en Sociale Zaken (*Ministry of Women and Social Affairs*).⁴⁴⁸ Er bestaan sinds 2009 richtlijnen voor alternatieve (lange termijn) opvang⁴⁴⁹, maar volgens een vertrouwelijke bron was het juridische kader zwak en had de overheid onvoldoende capaciteit om de richtlijnen af te dwingen. Er bestond geen casemanagement system voor alleenstaande minderjarigen.⁴⁵⁰ De kwaliteit van de opvang was over het algemeen een groter probleem dan de opvangcapaciteit, hoewel in de stedelijke gebieden de opvang vaker vol zat.⁴⁵¹

Een vertrouwelijke bron stelde dat gezien de politieke context niet uitgesloten kon worden dat het aanbod en de kwaliteit van de opvang beïnvloed werden door etnisch profileren door overheids- of particuliere opvanginstellingen, maar dat hiervoor geen bewijzen waren.⁴⁵²

Korte termijnopvang

Vrijwel alle opvang was voor korte duur en slechts bedoeld om alleenstaande minderjarigen weer in contact te brengen met familie, maar vaak was daarvoor ook de capaciteit onvoldoende.⁴⁵³

Ethiopië ontving grote aantallen repatrianten uit het Midden-Oosten. Voor repatrianten waren in de buurt van de landsgrenzen transithuizen waar zij maximaal enkele weken konden verblijven. Deze centra waren niet ingericht op genderspecifieke opvang of opvang van alleenstaande minderjarigen. Regionale overheden die verantwoordelijk waren voor deze opvang, beklagden zich vaak over het gebrek aan middelen.⁴⁵⁴ Volgens een vertrouwelijke bron ontvingen minderjarigen, als zij deze hulp accepteerden, dezelfde bijstand als volwassenen: hulp bij het verkrijgen van documenten, het traceren van familieleden en een

⁴⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁴⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

⁴⁴⁷ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁴⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

⁴⁴⁹ [Alternative Childcare Guidelines on Community-Based Childcare, Reunification and Reintegration Program, Foster Care, Adoption and Institutional Care Service | Save the Children's Resource Centre](#), 2009.

⁴⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁴⁵¹ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁴⁵² Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁴⁵³ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

⁴⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

financiële bijdrage voor de busreis naar huis. Er was nauwelijks aanvullende opvang.⁴⁵⁵

Particuliere opvang

Naast overheidsweeshuizen en transitcenters waren er ook particuliere opvangcentra.⁴⁵⁶ Ook dit betrof over het algemeen opvang voor korte duur.⁴⁵⁷ In Addis Abeba bestonden verschillende zogenaamde 'drop in centers', verzorgd door ngo's, waar dakloze jongeren overdag terecht konden voor eten, douchen en informatie. Hier werden ook diensten aangeboden voor het opsporen van familie.⁴⁵⁸ Volgens een vertrouwelijke bron was er echter onvoldoende capaciteit om alle minderjarigen te helpen bij het terugvinden van familie.⁴⁵⁹

Veel alleenstaande minderjarigen eindigden op straat.⁴⁶⁰ In een ongedateerde briefing stelt UNICEF dat er volgens het ministerie van Vrouwen en Sociale Zaken in 2018 ongeveer 10.500 dakloze kinderen waren in Addis Abeba.⁴⁶¹ Volgens een studie uit 2020 lagen de aantallen toen op 150 duizend daklozen (en wellicht vele malen meer) in geheel Ethiopië, onder wie zeker 60 duizend in Addis Abeba.⁴⁶² Volgens de Tigrese autoriteiten waren tijdens het conflict zo'n 30 duizend minderjarigen gescheiden geraakt van hun families. Daarvan bevonden zich 15 duizend in de regionale hoofdstad Mekelle.⁴⁶³

Alternatieve opvang

Volgens twee vertrouwelijke bronnen was de particuliere opvangvoorziening *Bright Star* de enige die alternatieve (langdurige) opvang bood voor jonge mannelijke en vrouwelijke repatrianten tot maximaal 25 jaar oud. Naast repatrianten ving deze organisatie ook andere jongeren op die risico liepen op uitbuiting, zoals straatkinderen en voormalige sekswerkers.⁴⁶⁴ Bright Star ving volgens een vertrouwelijke bron geen jongeren met een fysieke of mentale handicap op.⁴⁶⁵

Bright Star bood een opvang tot ongeveer zes maanden, al kon dit door omstandigheden langer duren. Dit was bijvoorbeeld het geval geweest met jongeren afkomstig uit Tigray die door de veiligheidssituatie in die regio niet hadden kunnen terugkeren.⁴⁶⁶ Vanaf zestien jaar werden de jongeren voorbereid om zelfstandig te gaan leven. Het moment waarop een jongere de opvang verliet, hing af van de mate waarin de jongere zelfstandigheid toonde en trainingen gevolgd had. Jongeren die de opvang verlieten, deden dit niet alleen maar in groepen.⁴⁶⁷

Kwaliteit

De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) werkte samen met Bright Star, wat betekende dat Bright Star voldeed aan de minimeisen voor opvang van de IOM.⁴⁶⁸ Bright Star bood enige professionele training. Zo konden jongeren opgeleid

⁴⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁴⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁴⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁴⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

⁴⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁴⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁴⁶¹ UNICEF, *Situation and access to services of homeless children and adults in Addis Ababa*, zonder datum, p. 2.

⁴⁶² Ayenew, M., Kabeta, T. & Woldemichael, K., *Prevalence and factors associated with substance use among street children in Jimma town, Oromiya national regional state, Ethiopia: a community based cross-sectional study* in Substance Abuse Treatment, Prevention, Policy 15, 61 (2020), p. 1.

⁴⁶³ BBC Monitoring, *Over 30,000 children in Ethiopia's Tigray separated from families*, 21 oktober 2023.

⁴⁶⁴ Bright Star Website, <https://brightstarethiopia.org/>, geraadpleegd op 25 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, september 2023.

⁴⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

⁴⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

⁴⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

⁴⁶⁸ IOM, [Standards of assistance and minimum requirements | Migrant Resource and Response Mechanisms \(iom.int\)](https://iom.int), geraadpleegd op 13 november 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

worden tot kapper of kleermaker. Daarnaast kregen de minderjarigen kleding, en was er toegang tot medische en psychologische hulp, ook specifiek voor voormalige sekswerkers.⁴⁶⁹

Capaciteit

In de verslagperiode beschikte Bright Star over vijf huizen, drie voor jonge mannen en twee voor jonge vrouwen. In deze huizen waren gezamenlijk 160 plaatsen, bestaande uit kamers van twee tot zes personen op een kamer. Er waren extra matrassen voor korte termijn crisisopvang. Een nieuw gebouw met iets minder capaciteit was in aanbouw. Dit gebouw zou kamers krijgen voor twee tot acht personen, een gezamenlijke keuken, en ruimte voor kleine ondernemingen van de jongeren, zoals kledingmakerij en -winkels en kinderopvang. De bedoeling was (een deel van) de andere woningen – die gehuurd werden – af te stoten wanneer het nieuwe gebouw voltooid was.⁴⁷⁰

Opvang van repatrianten door Bright Star

Bright Star had in het verleden eenmaal een minderjarige repatriant uit Zweden opgevangen. Deze jongen was vrijwillig teruggekeerd.⁴⁷¹ Om aan meer jonge, vrijwillig dan wel gedwongen repatrianten opvang te kunnen bieden, zouden er aanvullende middelen beschikbaar gesteld moeten worden.⁴⁷² Volgens een vertrouwelijke bron kon niet gegarandeerd worden dat zelfs indien additionele financiële middelen beschikbaar waren, de capaciteit om aanvullende diensten te bieden ook daadwerkelijk gerealiseerd kon worden.⁴⁷³

3.2.5. Lhbtqi+

Het Ethiopische Wetboek van Strafrecht stelt dat seksuele activiteiten tussen personen van hetzelfde geslacht, zowel mannelijk als vrouwelijk, strafbaar zijn. Hierop staat een gevangenisstraf van één tot vijftien jaar, afhankelijk van het feit of sprake was van machtsmisbruik of geweld, en of de verdachte er zijn of haar beroep van had gemaakt.⁴⁷⁴ Voor meer uitgebreide informatie over de wettelijke en maatschappelijke context voor de lhbtqi+-gemeenschap wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht Ethiopië van november 2022.⁴⁷⁵

In de verslagperiode was er volgens de Internationale Commissie voor Mensenrechtenexperts over Ethiopië een toename van *hate speech* ten opzichte van de lhbtqi+-gemeenschap, met oproepen om leden van de gemeenschap te doden en te mishandelen. Volgens de Commissie maakten parlementsleden, vertegenwoordigers van de overheid, oppositiepolitici, media en diasporagroepen zich hieraan schuldig.⁴⁷⁶ Er zijn geen berichten gevonden over de berechting van leden van de lhbtqi+-gemeenschap in de verslagperiode.⁴⁷⁷ Volgens personen uit de gemeenschap zelf was vervolging voor homoseksuele handelingen ingewikkeld, omdat de verdachten op heterdaad betrapt moesten worden. Daarom kwam het

⁴⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023; Vertrouwelijke bron, september 2023.

⁴⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 22 september 2023; Vertrouwelijke bron, september 2023.

⁴⁷¹ Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

⁴⁷² Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

⁴⁷³ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁴⁷⁴ *Proclamation No. 414/2004 The Criminal Code of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*, [The Criminal Code of the Federal Democratic Republic of Ethiopia 2004 \(wipo.int\)](#), artikelen 629, 630, 106.

⁴⁷⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, november 2022, pp. 81-83.

⁴⁷⁶ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, pp. 11-12.

⁴⁷⁷ Reuters, *Ethiopia cracks down on gay sex in hotels, other venues*, 10 augustus 2023; Voice of America, *Ethiopia Cracks Down on 'Homosexual Acts' in Capital*, 11 augustus 2023.

vaker voor dat zij voor zaken als drugsbezit of verkrachting vervolgd werden.⁴⁷⁸ Verder was er sprake van een toename van zowel fysieke als online intimidatie als gevolg van het feit dat TikTok opruiende filmpjes niet weghaalde. In die filmpjes werd opgeroepen om homoseksuelen en transgenderpersonen zweepslagen te geven, neer te steken en te vermoorden.⁴⁷⁹ De autoriteiten boden hiertegen geen bescherming.⁴⁸⁰ In augustus 2023 deed de politie van Addis Abeba een oproep aan de bevolking om aangifte te doen van personen die banden hadden met de lhbtq+-gemeenschap en bracht in herinnering dat 'homoseksualiteit verboden was'.⁴⁸¹

3.3. Naleving en schendingen van verschillende vrijheden

3.3.1. Naleving van vrijheden

Net als in eerdere jaren viel Ethiopië volgens *Freedom House* ook voor 2022 in de categorie 'niet vrij'. Volgens de organisatie miste Ethiopië veel elementen van een rechtsstaat die burgers zouden moeten beschermen.⁴⁸² Volgens verschillende bronnen verslechterde de naleving van de burgerlijke vrijheden sinds de staakt-het-vurenovereenkomst eerder dan dat die verbeterde.⁴⁸³ Overheidsdiensten hielden bepaalde personen, zoals politici en journalisten in de gaten door middel van af luisterapparatuur en het observeren van (sociale) media.⁴⁸⁴ De Ethiopische autoriteiten beschikten over Israëlische af luisterapparatuur van het bedrijf *Cellebrite*, waarmee zij zich volgens de Israëlische krant *Haaretz* sinds 2021 toegang konden verschaffen tot telefoons van gevangenen.⁴⁸⁵

Freedom House voegde Ethiopië in 2023 toe aan de lijst met landen waar de regering met opzet de etnische samenstelling probeerde te veranderen met het oog op dan wel het vernietigen van een cultuur, dan wel het doorbreken van de politieke verhoudingen.⁴⁸⁶

3.3.1.1. Persvrijheid en vrijheid van meningsuiting

De grondwet van Ethiopië voorziet in persvrijheid en vrijheid van meningsuiting, maar in de praktijk werden deze vrijheden beperkt. De staatsmedia moesten zich houden aan de lijn van de regeringspartij.⁴⁸⁷ De meeste private media waren opgericht met het doel de belangen van een specifieke etnische of politieke groep te bedienen. Hierdoor was het medialandschap volgens *Reporters Without Borders* gepolariseerd en meer gebaseerd op meningen dan op verslaglegging en feiten.⁴⁸⁸

In paragraaf 3.2.2.5 werd beschreven dat in 2023 verschillende Ethiopische journalisten werden gearresteerd en vervolgd. Ook werden mediabedrijven het

⁴⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 19 januari 2024.

⁴⁷⁹ *The Independent*, *LGBTQ+ people in Ethiopia blame attacks on their community on inciteful and lingering TikTok videos*, 11 augustus 2023.

⁴⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 19 januari 2024.

⁴⁸¹ BBC Monitoring, *Addis Ababa police warn against homosexuality in Ethiopian capital*, 5 augustus 2023.

⁴⁸² *Freedom House*, *Freedom in the World. Country report Ethiopia*, maart 2023.

⁴⁸³ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

⁴⁸⁴ *Freedom House*, *Freedom in the World. Country report Ethiopia*, maart 2023; Vertrouwelijke bron, 24 maart 2023.

⁴⁸⁵ *Freedom House*, *Freedom in the World. Country report Ethiopia*, maart 2023; *Haaretz*, *Ethiopia obtains Phone-Hacking Tech*, 18 december 2022.

⁴⁸⁶ *Freedom House*, *Freedom in the World*, maart 2023, p. 7.

⁴⁸⁷ *Freedom House*, *Freedom in the World. Country report Ethiopia*, maart 2023; US Department of State, *Ethiopia Human Rights Report 2022*, 2023, p. 19.

⁴⁸⁸ *Freedom House*, *Freedom in the World. Country report Ethiopia*, maart 2023; *Reporters Without Borders (RSF)*, *Ethiopia*, [Ethiopia | RSF](#), geraadpleegd op 25 november 2023.

slachtoffer van inbraken zonder dat hier onderzoek naar werd gedaan.⁴⁸⁹ Begin 2023 werden vijftien buitenlandse media in Ethiopië geschorst omdat ze zonder vergunning zouden opereren.⁴⁹⁰

De Ethiopische autoriteiten maakten gebruik van opzettelijke beperkingen van toegang tot internet.⁴⁹¹ In april 2023 schreef een internationale coalitie van mensenrechtenorganisaties een open brief aan de Ethiopische autoriteiten waarin gevraagd werd een eind te maken aan de opzettelijke beperkingen van toegang tot internet en sociale media in verschillende regio's. In de brief werd gevraagd drie actieve stopzettingen van toegang tot internet in 2023 ongedaan te maken. Uit de brief werd niet duidelijk om welke stopzettingen het ging.⁴⁹²

3.3.1.2. Vrijheid van geloofsovertuiging

De Ethiopische grondwet garandeert religieuze vrijheid en groepen met verschillende geloofsovertuigingen leven al eeuwenlang samen in het land.⁴⁹³ In paragraaf 3.2.1.1 werd beschreven dat als gevolg van de etnische breuklijnen in de Ethiopische samenleving de religieuze breuklijnen gedurende de verslagperiode toenamen.

3.4. Toezicht en rechtsbescherming

3.4.1. Bescherming in geval van een misdrijf

Of autoriteiten in de praktijk bescherming boden in geval van aangifte van een misdrijf, hing van verschillende, hieronder genoemde, factoren af.

3.4.1.1. Wettelijk en procedureel kader

Ethiopië heeft een Wetboek van Strafvordering waarin de procedures en termijnen voor aangifte van een misdrijf beschreven staan.⁴⁹⁴ Volgens een bron mogen van kleine misdrijven alleen de slachtoffers aangifte doen.⁴⁹⁵ Volgens de wet dient de melding van een misdrijf overgedragen te worden aan het onderzoeksteam van het politiebureau.⁴⁹⁶ Die dagvaardt en ondervraagt de verdachte, en identificeert het misdrijf, waarna het onderzoeksrapport wordt overgedragen aan de openbare aanklager. Die formuleert de eventuele aanklacht en bepaalt of de zaak voor moet komen. Op dat moment krijgt de zaak een nummer en wordt deze bijgeschreven in het nationale misdaadregister.⁴⁹⁷

3.4.1.2. De praktijk in geval van aangifte

Volgens verschillende vertrouwelijke bronnen werden procedures bij aangifte van een misdrijf over het algemeen gevolgd, maar kwam het voor dat hiervan

⁴⁸⁹ The Reporter, *Equipment stolen from Ethiopian media outlet in "suspected targeted" attack*, 17 juli 2023; Committee to Protect Journalists, *CPJ calls for swift and credible investigation into burglary of Ethiopia Insider office*, 20 juli 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁴⁹⁰ Reporters Without Borders (RSF), *Ethiopia, Ethiopia | RSF*, geraadpleegd op 25 november 2023.

⁴⁹¹ US Department of State, *Ethiopia Human Rights Report 2022, 2023*, pp. 22-23; Access Now, *Open letter to the Ethiopian Government: urgently end ongoing internet shutdowns in all regions across the country*, 27 april 2023; Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

⁴⁹² Access Now, *Open letter to the Ethiopian Government: urgently end ongoing internet shutdowns in all regions across the country*, 27 april 2023.

⁴⁹³ Freedom House, *Freedom in the World. Country report Ethiopia*, maart 2023; US Department of State, *2022 Report on International Religious Freedom: Ethiopia*, 2023.

⁴⁹⁴ *Criminal Procedure Code*, [Criminal Procedure Code \(English\).pdf \(policinglaw.info\)](#), geraadpleegd op 31 oktober 2023.

⁴⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁴⁹⁶ *Criminal Procedure Code*, [Criminal Procedure Code \(English\).pdf \(policinglaw.info\)](#), geraadpleegd op 31 oktober 2023, Book II, Title 1, Chapter 2.

⁴⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

afgeweken werd. Dergelijke uitzonderingen konden te maken hebben met het politieke karakter van de zaak, met nepotisme of persoonlijke belangen van de betrokken politiebeambten, of met gebrek aan capaciteit. Het kwam voor dat personen onder druk werden gezet hun aanklacht te laten vallen.⁴⁹⁸ In de praktijk deed de politie volgens een vertrouwelijke bron alleen onderzoek als er veel aandacht was voor de zaak of er politieke druk was om dat te doen. Het kwam voor dat aan de persoon die de aangifte had gedaan werd gevraagd zelf bewijs aan te dragen.⁴⁹⁹ Ook kwam het geregeld voor dat verdachten niet binnen de wettelijk voorgeschreven 48 uur werden voorgeleid.⁵⁰⁰

De command post had onder de noodtoestand met betrekking tot het conflict in Amhara verregaande discretionaire bevoegdheden gekregen. Zo was de staat ontheven van de verplichting om verdachten binnen 48 uur voor te geleiden (zie ook paragraaf 1.1.7.2).⁵⁰¹

3.4.1.3. Toegang tot rechtsmiddelen

Verdachten van een misdrijf hadden recht op een advocaat.⁵⁰² In de praktijk waren de fundamentele rechten van arrestanten niet altijd gewaarborgd, vooral indien zij voor terrorismegerelateerde daden waren aangehouden of in het kader van een noodtoestand. Zo werden zij niet altijd geïnformeerd over de reden voor hun arrestatie; hadden zij niet altijd toegang tot een advocaat; kregen zij niet altijd op tijd een medisch onderzoek; of kregen zij niet altijd de kans om een familielid te informeren van hun arrestatie. De kwantiteit en kwaliteit van de beschikbare rechtsbijstand was onvoldoende, en het kwam geregeld voor dat de politie weigerde instructies voor de vrijlating van arrestanten uit te voeren.⁵⁰³ Verdachten van ernstige misdrijven konden een pro bono advocaat toegewezen krijgen,⁵⁰⁴ maar volgens een vertrouwelijke bron hadden mensen zelden vertrouwen in deze advocaten en legden zij liever met familie en vrienden geld bij elkaar om een advocaat in de arm te nemen.⁵⁰⁵

3.4.2. Capaciteit en bereidheid van de autoriteiten om bescherming te bieden

Volgens verschillende bronnen ontbrak het de autoriteiten zowel aan capaciteit als in bepaalde gevallen de bereidheid om de bevolking bescherming te bieden tegen geweld.⁵⁰⁶ Door teleurstelling in het beleid van de regering Abiy⁵⁰⁷ nam sinds 2018 het etnisch nationalisme toe, evenals het daaruit volgende geweld (zie ook

⁴⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁴⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵⁰⁰ Committee Against Torture, CAT/C/ETH/CO/2 *Concluding observations on the second periodic report of Ethiopia*, 7 juni 2023, p. 4; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵⁰¹ BBC Monitoring, *Command centre set up to coordinate security operation in Ethiopia's Amhara*, 4 augustus 2023; BBC Monitoring, *Ethiopia admits losing areas in Amhara region to militia*, 6 augustus 2023; Ethiopian Monitor, *Council Declares State of Emergency in Amhara Region*, 4 augustus 2023; Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 4; Addis Standard, *News: Intelligence chief Temesgen Tiruneh to lead command post overseeing SoE in Amhara region, ministry of justice reveals further details*, 5 augustus 2023; Amnesty International, *Ethiopia: Authorities must grant independent investigators, media unfettered access to Amhara region to probe violations under state of emergency*, 18 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵⁰² *Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*, [Refworld | Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia](#), geraadpleegd op 31 oktober 2023, art. 20.5; *Criminal Procedure Code, Criminal Procedure Code (English).pdf (policinglaw.info)*, geraadpleegd op 31 oktober 2023, art. 61.

⁵⁰³ Committee Against Torture, CAT/C/ETH/CO/2 *Concluding observations on the second periodic report of Ethiopia*, 7 juni 2023, p. 4; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵⁰⁵ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023;

⁵⁰⁶ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵⁰⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, november 2022, pp. 9, 13, 90; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

paragrafen 1.3.4.1 en 3.2.1). Er was sprake van taalgebruik door vertegenwoordigers van de federale autoriteiten dat leidde tot gevoelens van onveiligheid. Zo was in het verleden gebruik gemaakt van generaliserende beschrijvingen die door Tigreeërs als beledigend werden beschouwd, zoals *junta*, *woyane* en *agame*⁵⁰⁸. In de verslagperiode verschoof deze behandeling naar andere etnische groepen; zo werden Amhara steeds vaker *neftenga* of *jawisa* (bandieten) genoemd.⁵⁰⁹

3.4.2.1. Bescherming tegen geweld door niet-statelijke actoren
Gewapende groepen in de regio's Amhara (Fano), Oromia (OLA) en ook Benishangul-Gumuz maakten zich volgens vertrouwelijke bronnen schuldig aan de meeste mensenrechtenschendingen (zie ook paragrafen 1.3.3, 1.3.4, 1.3.5 en 1.3.6).⁵¹⁰ De capaciteit van de autoriteiten om de bevolking te beschermen en overheidsdiensten te bieden verslechterde.⁵¹¹ Volgens een vertrouwelijke bron verlegden de autoriteiten hun prioriteit van het beschermen van de bevolking naar het beschermen van zichzelf.⁵¹² Deze trend zette zich in de verslagperiode voort.⁵¹³

Volgens de Ethiopische Mensenrechtenraad (EHRCO) - een ngo en niet te verwarren met de door de Ethiopische autoriteiten gefinancierde Ethiopische Mensenrechtencommissie - toonde het hoge aantal ontvoeringen in Oromia aan dat de Ethiopische autoriteiten niet in staat waren mensenrechten en veiligheid van de bevolking te garanderen, bovenal in Oromia.⁵¹⁴

Ook tegen geweld – en met name seksueel geweld en geweld gebaseerd op gender – begaan door het Eritrese leger op Ethiopisch grondgebied, beschermden de autoriteiten burgers onvoldoende. Volgens de Internationale Commissie van Mensenrechtenexperts voor Ethiopië vonden deze schendingen soms op kleine afstand van de Ethiopische strijdkrachten plaats, zonder dat deze ingrepen.⁵¹⁵

3.4.2.2. Bescherming tegen schendingen door statelijke actoren
Er was weinig verifieerbare informatie beschikbaar over de mensenrechtensituatie in conflictgebieden. Dit kwam onder andere doordat de autoriteiten de toegang van journalisten en mensenrechtenwaarnemers tot die gebieden beperkten (zie ook paragraaf 1.3.11.2). Ook werd de toegang tot internet en sociale media soms opzettelijk beperkt (zie ook paragraaf 1.3). Het gebrek aan actieve rekenschap door de autoriteiten droeg bij aan het gevoel van straffeloosheid met betrekking tot mensenrechtenschendingen door veiligheidstroepen (zie ook paragraaf 3.1.1.1).

⁵⁰⁸ Woyane betekent rebel. Agame is een Eritrees scheldwoord voor arme Tigreeërs die in Asmara als huishoudelijke hulp of dagarbeider werkten voor rijkere Eritreeërs. Vertrouwelijke bron, 15 december 2023.

⁵⁰⁹ Borkena, *Amharas: The New Tutsi? State-Sponsored Genocide of the Amhara People*, 19 augustus 2023; Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 11.

⁵¹⁰ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

⁵¹¹ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 2; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁵¹² Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

⁵¹³ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

⁵¹⁴ Addis Standard, *News: Ethiopian Human Rights Council raises concern over alarming surge in abductions, attacks in Oromia region*, 2 november 2023.

⁵¹⁵ Human Rights Council, *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023, p. 2.

4. Vluchtelingen en ontheemden

4.1. Ontheemden

4.1.1. Aantallen

Eind oktober 2023 waren bijna 4,4 miljoen personen ontheemd in Ethiopië op zo'n 119 miljoen inwoners.⁵¹⁶ Er waren zo'n 45 kampen voor ontheemden verdeeld over het gehele land,⁵¹⁷ maar volgens een vertrouwelijke bron werden de meeste ontheemden opgevangen in gastgemeenschappen.⁵¹⁸

De meeste ontheemden bevonden zich in de regio Somali (1,32 miljoen), de regio Oromia (1,06 miljoen) en de regio Tigray (1,02 miljoen). Daarnaast waren er ook in de andere regio's ontheemden: de regio Amhara (436 duizend), de regio Southern Nations, Nationalities and Peoples (211 duizend), de regio Benishangul-Gumuz (125 duizend), de regio Afar (97 duizend), de regio Sidama (48 duizend), de regio Gambella (45 duizend) en de regio South West Ethiopia Peoples (13 duizend).⁵¹⁹

4.1.2. Oorzaken

Ontheemding werd vooral veroorzaakt door conflict - inclusief geweld tussen bevolkingsgroepen. Natuurrampen zoals droogte en overstromingen veroorzaakten eveneens ontheemding.⁵²⁰ Het conflict in Amhara had nauwelijks invloed op de aantallen ontheemden.⁵²¹ Dit had mogelijk te maken met het feit dat de Amhaarse milities de Amhaarse bevolking zoveel mogelijk ontzagen (zie ook paragraaf 1.3.5.2).⁵²²

4.1.3. Toegang tot diensten

Ethiopië verleende geen juridische status aan ontheemden, waardoor zij geen toegang hadden tot banen en overheidsdiensten. Volgens onderzoek hadden ontheemden te maken met veiligheidsrisico's, intimidatie door veiligheidstroepen en ontvoeringen, en hadden zij tekorten aan voedsel, onderdak, gezondheidszorg, en water en sanitatie.⁵²³ De grote aantallen ontheemden en tijdelijke nederzettingen van ontheemden, evenals de vernieling van infrastructuur maakten bescherming van de ontheemden en het vinden van duurzame oplossingen in Tigray moeilijk. Ook ontstonden er soms, zowel in Tigray als elders, spanningen als er meer humanitaire

⁵¹⁶ UNHCR, *Ethiopia: Refugees and Internally Displaced Persons by Region as of 31 October 2023*; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵¹⁷ Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

⁵¹⁸ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵¹⁹ UNHCR, *Ethiopia: Refugees and Internally Displaced Persons by Region as of 31 August 2023*.

⁵²⁰ UNHCR, *Ethiopia – Response to Internal Displacement in Ethiopia, Second quarter 2023*, juli 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁵²¹ IOM, *Ethiopia Displacement Tracking Matrix 184*, 7-13 augustus 2023; IOM, *Ethiopia Displacement Tracking Matrix 185*, 14-20 augustus 2023; IOM, *Ethiopia Displacement Tracking Matrix 187*, 28 augustus-3 september 2023; IOM, *Ethiopia Displacement Tracking Matrix 188*, 4-10 september 2023; IOM, *Ethiopia Displacement Tracking Matrix 189*, 11-17 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵²² Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵²³ Ethiopia Watch, *Civil society Monitoring of the Cessation of Hostilities Agreement*, juli 2023, pp. 10-11; BBC Monitoring, *Over 1,000 IDPs in Ethiopia's Tigray Region die of food shortage*, 4 november 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 21 september 2023.

hulp was voor ontheemden dan voor de gastgemeenschappen waarin zij werden opgevangen.⁵²⁴

De situatie verslechterde in de verslagperiode voor zowel ontheemden als gastgemeenschappen verder door de stopzetting in juni 2023 van voedselhulp na de ontdekking van grootschalige fraude daarmee (paragraaf 1.3.3.5).⁵²⁵ In november 2023 gaf de Ethiopische Mensenrechtencommissie aan dat zeker 1.329 ontheemden waren overleden door voedseltekorten. Anderen, zoals kinderen, ouderen, borstvoedende moeders en gehandicapten, hadden ook te maken met extreme voedseltekorten.⁵²⁶

4.2. Asielzoekers en vluchtelingen

4.2.1. Aantallen

Eind augustus 2023 had Ethiopië ruim 950 duizend asielzoekers en vluchtelingen ontvangen, met name uit Zuid-Sudan (44%), Somalië (32%), Eritrea (18%) en Sudan (5%). Zij bevonden zich met name in de regio's Gambela (380 duizend), Somali (213 duizend), Benishangul-Gumuz (bijna 80 duizend), Afar (58 duizend), Addis Abeba (76 duizend) en Amhara (22 duizend).⁵²⁷

4.2.2. Opvang

Sinds 2016 verschoof het opvangbeleid voor asielzoekers en vluchtelingen van Ethiopië van opvang in kampen naar opvang in zogenaamde *settlement sites*.⁵²⁸ In de verslagperiode waren er nog 21 kampen. Settlement sites waren plekken waar diensten voor asielzoekers en vluchtelingen meer geïntegreerd waren met die van de gemeenschappen er omheen. In deze settlements hadden asielzoekers en vluchtelingen over het algemeen meer bewegingsvrijheid. In de verslagperiode was de instroom echter zodanig dat de Ethiopische federale regering besloot dat vluchtelingen en asielzoekers in kampen en sites dienden te verblijven in de buurt van hun land van oorsprong. Doel hiervan was te voorkomen dat de steden een aanzuigende werking krijgen.⁵²⁹ Volgens een bron waren de vluchtelingenkampen in Tigray in de verslagperiode nog niet hersteld.⁵³⁰

Er was een groot tekort aan financiering voor de humanitaire hulp in Ethiopië. Daarnaast ontstonden voedseltekorten door de stopzetting van de voedselhulp door

⁵²⁴ Ethiopia Watch, *Civil society Monitoring of the Cessation of Hostilities Agreement*, juli 2023, pp. 10-11; UNHCR, *Ethiopia – Response to Internal Displacement in Ethiopia, Second quarter 2023*, juli 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁵²⁵ UNHCR, *Ethiopia – Response to Internal Displacement in Ethiopia, Second quarter 2023*, juli 2023; International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 15-16; Vertrouwelijke bron, 27 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023.

⁵²⁶ BBC Monitoring, *Over 1,000 IDPs in Ethiopia's Tigray Region die of food shortage*, 4 november 2023.

⁵²⁷ UNHCR, *Ethiopia, Refugees and Asylumseekers as of 31 October 2023*, november 2023.

⁵²⁸ Tadesse Kassa Woldetsadik (PhD), Fasil Mulatu, Jetu Edosa, *Ethiopia's refugee policy overhaul: implications on the Out of Camp regime and rights to residence, movement and engagement in gainful employment*, 2019, p. 1.

⁵²⁹ Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

⁵³⁰ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

USAID en het WFP (zie ook paragraaf 1.3.2).⁵³¹ In oktober 2023 hervatten de VS de voedselhulp aan vluchtelingen.⁵³²

4.2.3. Registratie

De registratie van en afgifte van documenten aan asielzoekers in Addis Abeba werd in 2021 vanwege COVID-19 gestopt.⁵³³ Vervolgens werd deze door een gebrek aan capaciteit bij de Vluchtelingen- en Terugkeerdienst (*Refugee and Return Service*, RRS) en door het conflict in Tigray verder gehinderd. Veel dossiers van asielzoekers en vluchtelingen in de kampen in Tigray waren vernietigd.⁵³⁴ Zonder registratie, en dus zonder geldige documenten, hadden asielzoekers en vluchtelingen in Addis Abeba geen toegang tot humanitaire hulp van de overheid of tot financiële diensten. Velen schaften daarom door middel van corruptie vervalste Ethiopische documenten aan.⁵³⁵ Zo konden Eritreeërs Ethiopische identiteitskaarten kopen van corrupte Ethiopische officieren voor prijzen van negenhonderd tot vierduizend dollar.⁵³⁶

Door personeelwisselingen en capaciteitsproblemen bij de RRS liep de hervatting van de registraties vertraging op.⁵³⁷ In december 2023 werd de registratie hervat.⁵³⁸

4.2.4. Eritrese asielzoekers en vluchtelingen in Ethiopië

In augustus 2023 stonden in Ethiopië ruim 167 duizend Eritrese asielzoekers en vluchtelingen geregistreerd.⁵³⁹ De meerderheid verbleef in het noorden van Ethiopië, zoals in het Alemwach-kamp in Amhara (29 duizend), in de kampen Aysaita, Barhale and Serdo in Afar (58 duizend) en in Shire in Tigray (10 duizend).⁵⁴⁰ In Addis Abeba waren in diezelfde tijd ruim 76 duizend vluchtelingen geregistreerd, waarvan de meeste (73 duizend) Eritreeër waren. Volgens een vertrouwelijke bron bestond de Eritrese gemeenschap in Addis Abeba, inclusief niet-geregistreerden, echter uit zo'n 200 duizend personen.⁵⁴¹

4.2.4.1. Situatie Eritrese asielzoekers en vluchtelingen tijdens Tigray conflict
Lange tijd was Ethiopië een belangrijk opvangland voor Eritreeërs. Personen die de grens overkwamen, kregen automatisch asiel, en werden grotendeels opgevangen

⁵³¹ International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, p. 16; Vertrouwelijke bron, 27 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 6 oktober 2023.

⁵³² International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE), *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, p. 43; BBC Monitoring, *USAID to resume food aid delivery to Ethiopia*, 15 november 2023; UN News, *WFP resumes 'vital' food distributions to refugees across Ethiopia*, 9 oktober 2023.

⁵³³ Addis Standard, *News: Ethiopian rights commission says Eritrean refugees and asylum seekers subjected to arbitrary arrest in Addis Abeba*, 3 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022; Vertrouwelijke bron, 19 december 2023.

⁵³⁴ Vertrouwelijke bron, 22 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

⁵³⁵ OHCHR, *Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Eritrea A/HRC/53/20*, 1 mei 2023, p. 13; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

⁵³⁶ The New Humanitarian, *Sudan refugees struggle to exit to Ethiopia, while aid workers trying to enter are turned back*, 7 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 17 augustus 2023.

⁵³⁷ Addis Standard, *News: Ethiopian rights commission says Eritrean refugees and asylum seekers subjected to arbitrary arrest in Addis Abeba*, 3 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

⁵³⁸ Vertrouwelijke bron, 19 december 2023.

⁵³⁹ UNHCR, *Ethiopia: Refugees and Asylumseekers as of 31 August 2023*.

⁵⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 30 augustus 2023.

⁵⁴¹ Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

in vier vluchtelingenkampen in Tigray.⁵⁴² Dit beleid veranderde in januari 2020 toen de automatische asielverlening aan Eritreeërs werd stopgezet.⁵⁴³ Voorafgaand aan het conflict in Tigray bevonden zich zo'n honderdduizend Eritrese asielzoekers en vluchtelingen in Tigray, waarvan het merendeel in de vier kampen: Hitsats en Shimelba in het noorden van Tigray en Mai Aini en Adi Harush in het zuiden van de regio.⁵⁴⁴ Ten tijde van het conflict werden de kampen in Tigray vernietigd dan wel gesloten. De Ethiopische overheid zette toen een nieuw kamp op in Amhara, genaamd Alemwach.⁵⁴⁵

Tijdens het conflict verhuisden al vele vluchtelingen uit de kampen Mai Ani en Adi Arush naar Alemwach Dabat in de Amhara regio. In de eerste helft van 2022 betrof dit ongeveer 15 duizend vluchtelingen.⁵⁴⁶ Na het staakt-het-vuren van november 2022, toen de toegang tot het kamp Mai Tsebri verbeterde, werden met hulp van UNHCR, RRS en IOM nog eens 7.080 vluchtelingen uit dat kamp overgebracht naar Alemwach.⁵⁴⁷ Op 31 augustus 2023 bevonden zich ruim 22 duizend vluchtelingen en asielzoekers in Alemwach.⁵⁴⁸

4.2.4.2. Situatie tijdens de verslagperiode

Reeds in het vorige ambtsbericht werd aangegeven dat de situatie in de kampen tijdens het conflict in Tigray schrijnend was.⁵⁴⁹ Sinds de uitbraak van het conflict met de Fano-milities in Amhara (zie ook paragraaf 1.3.5.1) verslechterde de situatie ook in die regio. De UNHCR en het WFP verlieten toen het kamp Alemwach. Mede hierdoor was er volgens verschillende bronnen een gebrek aan voedsel, schoon water en medicijnen.⁵⁵⁰ Er waren ook berichten over veiligheidsincidenten in en rond het kamp Alemwach; volgens een bron werden in juni 2023 twee Eritrese vluchtelingen gedood nadat zij geweigerd hadden hun geld en telefoons af te staan aan leden van de Fano.⁵⁵¹ Andere bronnen spraken van ontvoeringen voor losgeld.⁵⁵² Een vertrouwelijke bron vertelde dat zeker negen kinderen waren ontvoerd voor losgeld. Per kind moest 1,6 miljoen birr⁵⁵³ betaald worden om ze weer vrij te krijgen.⁵⁵⁴ Een andere bron noemde losgeldbedragen tot vierduizend USD. In sommige gevallen werden de ontvoerde personen na betaling van het losgeld alsnog doorverkocht aan andere criminelen. Ook Ethiopiërs konden het slachtoffer worden van ontvoering, maar Eritreeërs hadden het imago toegang te hebben tot veel geld vanwege de grote Eritrese diaspora in westerse landen.⁵⁵⁵

De meeste (Eritrese) vluchtelingen en asielzoekers die weg hadden kunnen komen uit Tigray waren echter niet naar Alemwach gegaan, maar naar Addis Abeba.⁵⁵⁶ Volgens een bron probeerden sinds de verslechtering van de veiligheidssituatie in

⁵⁴² VOA, *Ethiopia ends blanket protection for Eritrean refugees*, 22 april 2020.

⁵⁴³ VOA, *Ethiopia ends blanket protection for Eritrean refugees*, 22 april 2020.

⁵⁴⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, november 2022, p. 102.

⁵⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 16 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

⁵⁴⁶ Reliefweb, *Ethiopia Operation: Refugee Settlement Profile - Alemwach (Updated on: 31st December 2022)*, 2 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

⁵⁴⁷ Reliefweb, *Ethiopia Operation: Refugee Settlement Profile - Alemwach (Updated on: 31st December 2022)*, 2 maart 2023.

⁵⁴⁸ UNHCR, *ETHIOPIA, Refugees population by location, as of 31 August 2023*, september 2023; Reliefweb, *Ethiopia Operation: Refugee Settlement Profile - Alemwach (Updated on: 31st December 2022)*, 2 maart 2023; Vertrouwelijke bron, 30 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 15-16 juni 2023.

⁵⁴⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, november 2023, p. 102.

⁵⁵⁰ Martin Plaut, *Hard times in Ethiopia: the plight of Eritrean refugees inside Addis and across the country*, 11 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

⁵⁵¹ EEPA, *Situation Report Horn no 448*, 9 juni 2023.

⁵⁵² Vertrouwelijke bron, 22 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁵⁵³ In november 2023 was een miljoen birr ruim 26 duizend euro.

⁵⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

⁵⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

⁵⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

Amhara steeds meer Eritreeërs van Alemwach naar Addis Abeba te komen.⁵⁵⁷ Sinds januari 2021 mochten Eritrese vluchtelingen zich niet meer buiten de kampen begeven zonder een autorisatie.⁵⁵⁸ Volgens een bron moesten Eritreeërs die niet over de juiste papieren beschikten (zie ook paragraaf 4.2.3) ook binnen Ethiopië gebruik maken van mensensmokkelaars. De reis van Alemwach naar Addis Abeba kostte ongeveer 40 tot 50 duizend birr.⁵⁵⁹ In november 2023 werden volgens een X- (voorheen Twitter) bericht van de lokale pers in Southern Ethiopia regio 52 Eritreeërs gearresteerd. Zij waren bij Metema in Amhara vanuit Sudan Ethiopië binnengekomen, en bevonden zich in een voertuig van het Ethiopische federale leger.⁵⁶⁰

4.2.4.3. Endabaguna Reception Center

In het verleden werden Eritreeërs die in Ethiopië arriveerden opgevangen en geregistreerd in het kamp Endabaguna alvorens naar andere kampen te worden doorgestuurd. In de oorlog raakte dit kamp ernstig vernield. Sindsdien werd het vooral gebruikt door ontheemde Tigreeërs die West-Tigray ontvluchtten. Tijdens de verslagperiode was de situatie er zeer slecht en er was geen voedselhulp.⁵⁶¹

4.2.4.4. Nieuwe instroom Eritreeërs

Ook in de verslagperiode arriveerden nog personen uit Eritrea in Ethiopië. Onder hen bevonden zich personen die direct vanuit Eritrea de grens over waren gestoken – ondanks de aanwezigheid van Eritrese militairen aan beide zijden van de grens. Omdat er geen grenscontroles waren, was echter niet duidelijk om hoeveel personen het ging.⁵⁶² De belangrijkste route voor Eritreeërs was sinds de uitbarsting van het conflict daar echter via Sudan. Bij de grensovergangen vanuit Sudan – in oktober 2023 waren daar meer dan 85 duizend personen de grens overgestoken⁵⁶³ – behoorden Eritreeërs tot de op een na grootste groep.⁵⁶⁴

Volgens een bron werd het Eritreeërs niet gemakkelijk gemaakt de grens over te gaan. Mensen werden ondervraagd door de Sudanese grenswachten en moesten soms hun eigendommen achterlaten. Ethiopië vereiste bij binnenkomst een e-visum van tachtig USD.⁵⁶⁵ Vele Eritreeërs beschikten niet over de benodigde documenten voor een visum, waardoor zij in transitcentra aan de grens terechtkwamen.⁵⁶⁶ In november 2023 lanceerden de Ethiopische autoriteiten een nieuw beleid waarmee personen van bepaalde nationaliteiten bij aankomst in Ethiopië een visum konden aanvragen en dit dus niet vooraf bij een ambassade of consulaat hoefden te doen. Eritreeërs vielen niet onder dit programma.⁵⁶⁷

⁵⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

⁵⁵⁸ EEPA, *Situation report Horn 45*, 4 januari 2021.

⁵⁵⁹ In november was veertig- tot vijftigduizend birr ongeveer tussen de 650 en 850 euro; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023.

⁵⁶⁰ Addis Standard op X (voorheen Twitter), (1) [Addis Standard on X: "#Eritrean refugees traveling in military vehicle apprehended in southern #Ethiopia A group of 52 Eritrean refugees attempting to cross from #Ele Zone to #South Omo were apprehended. They were traveling in a Ural vehicle owned by the Ethiopian National Defense Forces \(#ENDF\). The... https://t.co/f774f2Jln6" / X \(twitter.com\)](#), 29 november 2023, geraadpleegd op 1 december 2023.

⁵⁶¹ Addis Standard, *News: At least 47,000 fresh IDPs arrive at Endabaguna, Shire from Ten woredas of disputed Western Tigray*, 12 april 2023; AP, *UN, others cite new displacement from Ethiopia's Tigray*, 13 april 2023.

⁵⁶² Vertrouwelijke bron, 22 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

⁵⁶³ OCHA, *Flash Update #31: The Impact of the Situation in Sudan on Ethiopia (As of 19 October 2023)*, oktober 2023.

⁵⁶⁴ UNHCR, *Ethiopia, Refugees and Asylum-seekers as of 31 August*, september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

⁵⁶⁵ The New Humanitarian, *Sudan refugees struggle to exit to Ethiopia, while aid workers trying to enter are turned back*, 7 juni 2023.

⁵⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 22 september 2022; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵⁶⁷ BBC Monitoring, *Briefing: Ethiopia excludes Eritreans from new visa system, 21 november 2023; Immigration and Citizenship Service, [Apply for Ethiopian eVisa Online | Ethiopian E Visa Official Website](#)*, geraadpleegd op 1 december 2023.

4.2.4.5. Uitreis na illegaal verblijf

Het was voor niemand mogelijk na een illegaal verblijf in Ethiopië het land legaal te verlaten zonder een uitreisboete te betalen.⁵⁶⁸ Op de website van *EthiopiaVisaTravel* staat dat voor het overschrijden van een visum tot vijftien dagen elke reiziger een boete moet betalen van ongeveer vijftig Amerikaanse dollar en een extra boete van vijf Amerikaanse dollar per dag. Als iemand bijvoorbeeld twee dagen te lang bleef, moest die persoon zestig dollar betalen. Reizigers die te lang zijn gebleven, mogen het land niet verlaten totdat zij de boete hebben betaald.⁵⁶⁹ Volgens verschillende bronnen moest een persoon die na een illegaal verblijf in Ethiopië het land wilde verlaten, hiervoor een uitreisvisum aanvragen. Om dat visum te verkrijgen, moest een boete betaald worden. De bedragen die hierbij genoemd werden, liepen uiteen van 3 tot 10 à 20 USD per dag voor de duur van het illegale verblijf.⁵⁷⁰

Eritreeërs, die over het algemeen alleen over verlopen verblijfsdocumenten beschikten of niet als asielzoeker geregistreerd waren of (zie paragraaf 4.2.3), konden Ethiopië dus niet legaal verlaten zonder een uitreisboete te betalen.

⁵⁶⁸ EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 455*, 20 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023.

⁵⁶⁹ Ethiopia Visa Travel, [Ethiopia Travel Visa | Obtain your Ethiopian eVisa Online \(ethiopiavisatravel.com\)](https://ethiopiavisatravel.com/), geraadpleegd op 12 november 2023.

⁵⁷⁰ EEPA, *Situation Report Horn of Africa No 455*, 20 juni 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

5. Terugkeer

Voor de behandeling en opvang van terugkerende alleenstaande minderjarigen wordt verwezen naar paragraaf 3.2.4.5.

5.1. Repatrianten uit het Midden-Oosten

Ethiopië ontving grote aantallen gedwongen terugkeerders. Deze kwamen met name uit Saudi-Arabië, en in mindere mate uit Djibouti. In maart 2022 sloten Saudi-Arabië en Ethiopië een overeenkomst om meer dan honderdduizend illegaal verblijvende Ethiopiërs te laten terugkeren. Volgens het *Mixed Migration Centre* verbleven zo'n 750 duizend Ethiopiërs in Saudi-Arabië, waarvan zo'n 60% zeer waarschijnlijk op irreguliere manier ingereisd was. Velen van hen zouden in zeer slechte omstandigheden gevangen zitten.⁵⁷¹

Sinds 2017 werden zo'n 600 duizend Ethiopiërs door Saudi-Arabië uitgezet; in 2023 betrof dat ongeveer 40 duizend personen tussen januari en april - zo'n 10 duizend per maand.⁵⁷² Tussen januari 2021 en december 2022 was ongeveer de helft van de terugkeerders afkomstig uit door droogte geteisterde gebieden.⁵⁷³

Soms werden de uitzettingen vanuit Saudi-Arabië in overleg tijdelijk stopgezet wanneer de transitcentra in Ethiopië te vol zaten. Dit was het geval in april 2023. De transitcentra zaten vaak vol omdat repatrianten door de veiligheidssituatie niet terug konden keren naar hun regio van oorsprong.⁵⁷⁴

5.2. Risico's op problemen bij terugkeer

Volgens verschillende vertrouwelijke bronnen was het mogelijk dat terugkeerders risico liepen op negatieve aandacht en slechte behandeling door de Ethiopische autoriteiten, zoals ondervragingen en detentie. Dit hing af van hun profiel: vertrek om economische redenen alleen was over het algemeen geen reden voor negatieve aandacht, vertrek om politieke redenen kon dit daarentegen wel zijn.⁵⁷⁵ Volgens een vertrouwelijke bron was het in het verleden voorgekomen dat Tigreeërs na terugkeer door veiligheidstroepen uit transitcentra werden gehaald en gedetineerd.⁵⁷⁶ Er waren uit de verslagperiode geen gevallen bekend van personen die iets dergelijks was overkomen.⁵⁷⁷ Volgens een vertrouwelijke bron kon dit toegeschreven worden aan de tijdelijke opschorting van gedwongen terugkeer vanuit Saudi-Arabië. Volgens deze bron zouden Amhara, uitgaande van ervaringen met Tigreeërs ten tijde van het conflict in Tigray, anders zeker risico lopen.⁵⁷⁸ Volgens een andere vertrouwelijke bron had het ook te maken met het feit dat

⁵⁷¹ Mixed Migration Centre, *Experiences of Ethiopian returnees in Saudi Arabia: Employment and unmet expectations*, 6 april 2023.

⁵⁷² Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

⁵⁷³ IOM, Ethiopia, *Migration Management Overview*, mei 2023.

⁵⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

⁵⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022; Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

⁵⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

⁵⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

personen met een politiek profiel die kritisch waren op de autoriteiten, over het algemeen niet terugkeerden.⁵⁷⁹

Ondanks de grote aantallen gedwongen uitzettingen door Saudi-Arabië bleef de (irreguliere) migratie richting Saudi-Arabië in de verslagperiode aanhouden. Volgens een vertrouwelijke bron migreerden tussen januari en september 2023 ongeveer 180 duizend Ethiopiërs richting het Midden-Oosten. Conflictgerelateerde sociaaleconomische problemen zouden de belangrijkste oorzaak zijn voor deze migratie.⁵⁸⁰ Ook berichten over Saudische grenswachten die met scherp op migranten schoten met doden tot gevolg, leken weinig ontmoedigende werking te hebben. Volgens onderzoekers zouden de Saudische grenswachten op de grens met Yemen honderden Ethiopische migranten hebben gedood en verwond.⁵⁸¹

Volgens verschillende bronnen weigerden de Ethiopische autoriteiten mee te werken aan de terugkeer uit Europa van personen zonder geldige documenten.⁵⁸² Bronnen verschilden van mening of het hebben van een reis- of identiteitsdocument invloed had op de behandeling door de autoriteiten bij terugkeer. Volgens een vertrouwelijke bron maakte het niet veel uit,⁵⁸³ volgens een andere had het wel invloed, en kon het leiden tot langere wachttijden, ondervragingen en mishandeling door de autoriteiten. Zij konden gedetineerd worden of in een IOM *Migrant Response Center* verblijven tot hun nationaliteit was geverifieerd door de ICS.⁵⁸⁴

⁵⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 20 september 2023.

⁵⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵⁸¹ Human Rights Watch, "They Fired on Us Like Rain" Saudi Arabian Mass Killings of Ethiopian Migrants at the Yemen-Saudi Border, 21 augustus 2023; NOS, *De levensgevaarlijke tocht naar Saudi-Arabië: 'Grenswacht schiet op migranten'*, 9 augustus 2023; Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵⁸² Vertrouwelijke bron, 18 september 2023; Vertrouwelijke bron, 19 september 2023; Vertrouwelijke bron, 22 september 2022.

⁵⁸³ Vertrouwelijke bron, 18 september 2023.

⁵⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 24 november 2023.

6. Bijlagen

6.1. Afkortingen

ACHPR	African Commission on Human and Peoples' Rights
ACLED	Armed Conflict Location & Event Data Project
AU	Afrikaanse Unie
AU-MVCM	African Union Monitoring, Verification and Compliance Mission
BPLM	Benishangul People's Liberation Movement
CoHA	Cessation of Hostilities Agreement
EDF	Eritrean Defence Force
ENDF	Ethiopian National Defence Force
EHRC	Ethiopian Human Rights Commission
EPRDF	Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front
FGM	Female Genital Mutilation
GERD	Grand Ethiopian Renaissance Dam
GBV	Gender Based Violence
GPDM	Gumuz People's Democratic Movement
ICHREE	International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia
ICS	Immigration, Citizenship Service
INVEA	Immigration, Nationality and Vital Events Agency
IOM	International Organisation for Migration
JIT	Joint Investigation Team
NaMA	National Movement of Amhara
NEBE	National Election Board Ethiopia
NGO	Niet-Gouvernementele Organisatie
NISS	National Intelligence and Security Service
OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Aid
OFC	Oromo Federalist Congress
OHCHR	United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights
OLA	Oromia Liberation Army
OLF	Oromia Liberation Front
ONLF	Ogaden National Liberation Front
PP	Prosperity Party
RRS	Refugee and Return Service
RSF	Rapid Support Forces (Sudan)
SAF	Sudanese Armed Forces
SFP	Sidama Federalist Party
SFA	Sidama Freedom Army
TDF	Tigray Defence Forces
TJWGE	Transitional Justice Working Group Ethiopia
TPLF	Tigray People's Liberation Front
UNHCR	United Nations High Commission for Refugees
USAID	United States Agency for International Development
VN	Verenigde Naties
WFP	World Food Program

6.2. Bronnenlijst

6.2.1. Nieuwsberichten

- Addis Standard
- Africa Confidential
- Africa Intelligence
- Africa News
- African Business
- Africa Report
- Ahram Online
- Al Jazeera
- Anadolu Ajansi
- AP
- BBC Monitoring
- BBC News
- Borkena
- Crisis24
- Ethiopian Citizen
- Ethiopia Insight
- Ethiopian Monitor
- Financial Times
- France24
- Garowe Online
- Haaretz
- Horn Diplomat
- NRC
- Reporters Without Borders
- Reuters
- Sudan Tribune
- The Economist
- The Guardian
- The Independent
- The New Humanitarian
- The Reporter
- The Washington Post
- Trouw
- UN News
- VOA

6.2.2. Situation Reports

- Ethiopia Peace Observatory, *EPO Weekly*
- European External Programme for Africa, *Situation Reports Horn of Africa*
- IOM, *Ethiopia Displacement Tracking Matrix*
- OCHA, *Flash Update*
- Sahan Research, *The Horn Edition*

6.2.3. Websites/sociale media

- African Commission on Human and Peoples' Rights,
<https://achpr.au.int/en/about>, geraadpleegd op 25 november 2023.

- [Digital ID proclamation 1284.pdf - Google Drive](#), geraadpleegd op 21 oktober 2023.
- Ethiopian Passport Service, [Apply for Ethiopian Passport Online \(ethiopianpassportservices.gov.et\)](#), geraadpleegd op 28 november 2023.
- Ethiopia Visa Travel, [Ethiopia Travel Visa | Obtain your Ethiopian eVisa Online \(ethiopiavisatravel.com\)](#), geraadpleegd op 12 november 2023.
- ACLED, [ACLED | Bringing Clarity to Crisis \(acleddata.com\)](#)
- IOM, [Standards of assistance and minimum requirements | Migrant Resource and Response Mechanisms \(iom.int\)](#), geraadpleegd op 13 november 2023.
- Nuffic, [Primary and secondary education - Ethiopia | Nuffic](#), geraadpleegd op 21 oktober 2023.
- OCHA, [Ethiopia - National Access Map \(As of 25 October 2023\) | OCHA \(unocha.org\)](#), geraadpleegd op 10 november 2023.
- [Passports – Embassy of Ethiopia \(ethiopianembassy.be\)](#), geraadpleegd op 13 september 2023.
- Reliefweb, [ReliefWeb - Informing humanitarians worldwide](#)
- Tigray Education Bureau op X (voorheen Twitter), [\(1\) Tigray Education Bureau \(@TigEduc\) / X \(twitter.com\)](#), 11 mei 2023.
- OHCHR, [Members of the Commission of Human Rights Experts on Ethiopia | OHCHR](#), geraadpleegd op 24 oktober 2023.
- OHCHR News, [Latest | OHCHR](#)
- UNICEF, [Learning and development! | UNICEF Ethiopia](#), geraadpleegd op 21 oktober 2022.

6.2.4. Wetten en verdragen

Civil Code

- [Civil Code \(English\).pdf \(umn.edu\)](#)

Digitale identiteitskaart

- [Digital ID proclamation 1284.pdf - Google Drive.](#)

Familiewet

- Federal Negarit Gazette Extra Ordinary Issue No. 1/2000, *The Revised Family Code Proclamation No. 213/2000*, 4 juli 2000.

Grondwet

- *Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*, [Refworld | Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia](#), geraadpleegd op 31 oktober 2023.

Richtlijnen opvang minderjarigen

- [Alternative Childcare Guidelines on Community-Based Childcare, Reunification and Reintegration Program, Foster Care, Adoption and Institutional Care Service | Save the Children's Resource Centre](#), 2009.

Staakt-het-vurenovereenkomst

- *Agreement for lasting peace through a permanent cessation of hostilities between the government of the Federal Democratic Republic of Ethiopia and the Tigray People's Liberation Front*, 2 november 2023, [Download-the-signed-agreement-here.pdf \(igad.int\)](#).
- *Declaration of executive plan of the Pretoria peace agreement*, [Executive-Declaration.pdf \(addisstandard.com\)](#).

Wetboek van Strafvordering

- *Criminal Procedure Code*, [Criminal Procedure Code \(English\).pdf \(policinglaw.info\)](#).

Wetboek van Strafrecht

Proclamation No.414/2004 The Criminal Code of the Federal Democratic Republic of Ethiopia, [The Criminal Code of the Federal Democratic Republic of Ethiopia 2004 \(wipo.int\)](#).

6.2.5. Rapporten en artikelen

Access Now

- *Open letter to the Ethiopian Government: urgently end ongoing internet shutdowns in all regions across the country*, 27 april 2023.

ACLED

- *ACLED Codebook*, januari 2021, [ACLED Codebook v1 January-2021.pdf \(acleddata.com\)](#), geraadpleegd op 8 september 2023.

Adugna Gebeye, Berihun

- *'The Four Faces of Ethiopian Federalism' in Between Failure and Redemption The Future of the Ethiopian Social Contract*, 12 april 2023.

Amhara Association of America

- *Report: Continued Arrests of Amhara Journalists and Rights Lawyers in Ethiopia - November 2023*, 19 november 2023.

Amnesty International

- *Annual Report 2022/23: The State of World's Human Rights*, 2023.
- *Ethiopia: Authorities must grant independent investigators, media unfettered access to Amhara region to probe violations under state of emergency*, 18 augustus 2023.
- *Ethiopia: Eritrean soldiers committed war crimes and possible crimes against humanity after signing of agreement to end hostilities – new report*, 4 september 2023.

Ayenew, M., Kabeta, T. & Woldemichael, K.

- *Prevalence and factors associated with substance use among street children in Jimma town, Oromiya national regional state, Ethiopia: a community based cross-sectional study* in *Substance Abuse Treatment, Prevention, Policy* 15, 61, 2020.

Bertelsmann Transformation Index

- *Ethiopia country report*, 2022.

Biometric Update

- *Ethiopia to make digital ID obligatory for banking operations*, 12 juli 2023.

Central Statistical Agency

- *Demographic and Health Survey 2016*, juli 2017.

Chatham House

- *Navigating the regionalization of Ethiopia's Tigray conflict*, 8 september 2023.

Committee Against Torture

- *CAT/C/ETH/CO/2 Concluding observations on the second periodic report of Ethiopia*, 7 juni 2023.

Committee to Protect Journalists

- *At least 8 journalists detained amid renewed unrest in Ethiopia*, 14 april 2023.
- *Journalist Gobeze Sisay facing terrorism investigation in Ethiopia after arrest in Djibouti*, 12 mei 2023.
- *CPJ calls for swift and credible investigation into burglary of Ethiopia Insider office*, 20 juli 2023.
- *Ethiopian authorities detain Alpha Media founder Bekalu Alamrew*, 10 augustus 2023.
- *Three more journalists arrested under Ethiopia's state of emergency*, 6 september 2023.
- *Three Ethiopian journalists beaten and detained while covering protest in Tigray*, 21 september 2023.
- *Three journalists detained in Ethiopia, transferred to military camp*, 5 oktober 2023.

Eastern Africa Editors Organisation

- *Media Freedom Violations escalate in Ethiopia as 11 journalists are detained*, 22 augustus 2023.

EHRC/OHCHR

- *Advisory note on the next steps towards the development of a human rights compliant Transitional Justice Policy for Ethiopia*, 11 oktober 2023.
- *Report of the Ethiopian Human Rights Commission (EHRC)/Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) Joint Investigation into Alleged Violations of International Human Rights, Humanitarian and Refugee Law Committed by all Parties to the Conflict in the Tigray Region of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*, 3 november 2021.

Ethiopia National ID Program

- *What is the newly adopted Ethiopian Digital Identity Proclamation Number 1284/2023 all about?*, 3 april 2023.

Ethiopia Watch

- *Civil society Monitoring of the Cessation of Hostilities Agreement*, juli 2023.

European Union Agency for Asylum

- *Female Genital Mutilation/Cutting in Ethiopia*, mei 2022.

Freedom House

- *Freedom in the World: Eritrea*, maart 2023.
- *Freedom in the World: Ethiopia*, maart 2023.

Human Rights Council

- *A/HRC/54/55 Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 14 september 2023.

Human Rights Watch

- *World Report 2023 - Eritrea*, 12 januari 2023.
- *Eritrea: Crackdown on Draft Evaders' Families*, 9 februari 2023.
- *Concerns Regarding The Premature Termination of the Commission of Inquiry on the Situation in the Tigray Region of the Federal Republic of Ethiopia*, 31 augustus 2023.

International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE)

- *A/HRC/54/CRP.3 Comprehensive investigative findings and legal determinations*, 13 oktober 2023, pp. 15-16.

Institute for Security Studies

- *Drivers of ethnic conflict in contemporary Ethiopia*, December 2019.
- *Ethiopia's transition depends on both dialogue and transitional justice*, 1 september 2023.
- *Ethiopia's National Dialogue needs greater credibility and inclusivity*, 20 september 2023.

International Crisis Group

- *Ethiopia's Ominous New War in Amhara*, 16 november 2023

IOM

- *Ethiopia, Migration Management Overview*, mei 2023.
- *Ethiopia — National Displacement Report 16 (November 2022 - June 2023)*.

Landinfo

- *Ethiopia - Female Genital Mutilation (FGM)*, 22 juni 2021.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

- *Algemeen ambtsbericht Eritrea*, mei 2022.
- *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, november 2022.

Mixed Migration Centre

- *Experiences of Ethiopian returnees in Saudi Arabia: Employment and unmet expectations*, 6 april 2023.

Mulugeta Kasse, Getaye en Gizachew Asrat Woldemariam

- 'The Matrix of Ethnic Federalism in Ethiopia in Protecting Internal Minority Rights: Examining Perceptions in Oromia Regional State', in *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, Vol. 9, No. 1, februari 2022.

OCHA

- *Ethiopia – Northern Ethiopia Humanitarian Update Situation Report*, 02 December 2021.

OHCHR

- *Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Eritrea A/HRC/53/20*, 1 mei 2023.
- *Oral Update of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia to the UN Human Rights Council, Geneva*, 30 juni 2023.
- *Ethiopia: Deteriorating human rights situation*, 29 augustus 2023.

OLA

- *A brief political manifesto. From armed struggle to the prospect of peace*, januari 2023.

OLA, OLF

- *Statement regarding peace talks*, 17 mei 2023.

Oromia Global Forum

- *Open Letter - Call to the Ethiopian Government and International Community*, 20 april 2023.

Oromia Legacy Leadership and Advocacy Association

- *Human Rights Violations: The Case of East Arsi Zone*, 20 oktober 2023.

Physicians for Human Rights

- *Broken promises: Conflict-Related Sexual Violence Before and After the Cessation of Hostilities Agreement in Tigray, Ethiopia*, augustus 2023.

Plaut, Martin,

- *Blog: Hard times in Ethiopia: the plight of Eritrean refugees inside Addis and across the country*, 11 augustus 2023.
- *The Horn of Africa faces another potential armed conflict*, 17 oktober 2023.
- *President Isaias and PM Abiy divorce. War is likely: It is just a matter of timing*, 31 oktober 2023.

Saba, Makeda

- *One year since the Pretoria Ceasefire – where are we?*, 31 oktober 2023.

UNHCR

- *Ethiopia – Response to Internal Displacement in Ethiopia, Second quarter 2023*, juli 2023.
- *Ethiopia: Refugees and Internally Displaced Persons by Region as of 31 August 2023*.

UNICEF

- *The UNICEF Approach to the Elimination of Female Genital Mutilation*, november 2020.

US Department of State

- *Annual Report on Human Rights Practices Ethiopia*, 2023.

Woldemariam, Johannes

- *Blog: Eritrean refugees face danger in Sudan and Ethiopia*, 25 mei 2023.

Woldetsadik Tadesse Kassa (PhD), Fasil Mulatu, Jettu Edosa

- *Ethiopia's refugee policy overhaul: implications on the Out of Camp regime and rights to residence, movement and engagement in gainful employment*, 2019.

World Bank

- *ID4D Country Diagnostic: Ethiopia*, 2016.